

Täysistunto

Keskiviikko 21.6.2017 klo 13.59—0.32

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 39/2017 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelua tästä asiakohdasta käydään kello 19.00 asti. Keskustelua jatketaan tarvittaessa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Mikäli keskustelu päättyy ennen klo 19.00, siirrymme päiväjärjestyksen seuraavaan, 5. kohtaan.

Keskustelu

16.02 **Tuomo Puumala kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei liene liioiteltua sanoa, että käsillä on jopa historian siipien havinaa — niin merkittävästä uudistuksesta on kysymys. Voi sanoa, että kyseessä on yksi merkittävimmistä koulutuspoliittisista uudistuksista vuosikymmeniin. Reformin tavoitteenahan on vastata työelämän murrokseen sekä vähentää koulutuksen järjestäjien sääntelyä ja byrokratiaa. Näin pidetään huolta siitä, että meillä on osaavaa työvoimaa myös jatkossa.

Laaja hallituksen esitys pitää sisällään muun muassa seuraavia toimia: Nuorten ja aikuisten koulutuksen raja-aidat puretaan siirtymällä yhtenäiseen lainsäädäntöön. Erilaisista järjestämisluvista siirrytään yhteen. Järjestäjät voivat päättää vapaammin koulutustarjonnan kohdentamisesta. Rahoitusjärjestelmä uudistetaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Suorituksia ja vaikuttavuutta painotetaan nykyistä enemmän. Tutkinnoista tehdään nykyistä laajempia ja niihin tuodaan parempi työelämän ymmärrys. Opetuksessa ja ohjauksessa otetaan käyttöön henkilökohtaistamisen periaate. Lisäksi työpaikoilla tapahtuvaa oppimista lisätään. Käyttöön otetaan uusi koulutussopimusmalli.

Puhemies! Asiantuntijakuulemisessa tuli hyvin esille, miten paljon reformin toteutumista odotellaan kentällä. Reformi antaa koulutuksen järjestäjille eväitä oman toimintansa kehittämiseksi ja koulutuksen järjestämiseksi. Koulutus- ja työvoimatarpeet saadaan kohtamaan paremmin. Tämä tekee koulutuksesta tarkoituksenmukaisempaa ja myös yhteiskunnallisesti vaikuttavampaa.

Tietenkin, kun on kysymys merkittävästä uudistuksesta, se herättää myös monia kysymyksiä. Sivistysvaliokunta yrittää omalta osaltaan vastata noihin kysymyksiin todeten erityisesti muun muassa seuraavista asioista:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Ensinnäkin koulutuksen saavutettavuudesta. On käyty paljon keskustelua siitä, pystytäänkö reformilla turvaamaan koulutuspaikkoja riittävästi ja alueellisesti kattavasti. Tämä on ratkaistu esityksessä siten, että koulutuksen järjestäjille määrätään ensisijainen toiminta-alue, jolla sillä on velvollisuus huolehtia osaamistarpeista. Hereillä on kuitenkin oltava. Sivistysvaliokunta edellyttääkin lausumassaan, että reformin vaikutuksia arvioidaan jatkuvasti koulutuksen saavutettavuuden näkökulmasta.

Toiseksi opintojen henkilökohtaistamisesta. Henkilökohtaistaminen ja opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma ovat keskeisimpiä asioita koko reformissa. On hyvä, että valtioneuvoston asetuksella säädetään varsin tarkasti opintosuunnitelmaan tulevista asioista, jotta opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu toteutuu. Valiokunta ehdottaa pykälätason muutosta 45 §:ään, jossa säädetään suunnitelman tekoon osallistuvista henkilöistä. Katsonne, että alaikäisen kohdalla huoltajien osallistumisen on oltava mahdollista, mutta tämän ei tarvitse olla kategorinen vaatimus.

Sitten kolmanneksi lähiopetuksen riittävästä määrästä. Keskustelussa on ollut aiheellisesti esillä huoli lähiopetuksen riittävästä määrästä. Tästä ei kannata kuitenkaan säätää laissa, koska opiskelijoiden tarpeet ovat erilaisia. Onnistuessaan reformi takaa sen, että lähiopetusta tarvitsevat opiskelijat saavat sitä nykyistä enemmän. Sivistysvaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että opiskelijan työviikon on oltava mielekäs. Niin sanotuita tyhjiä päivistä ja tyhjiä tunteista pitää päästä eroon, jotta voidaan valmistautua myös edessä olevaan työelämään.

Työpaikoilla tapahtuvasta oppimisesta sanomme muun muassa, että reformin tavoitteena on työelämälähtöisempi koulutus. Tätä edistetään lisäämällä työpaikoilla tapahtuvaa oppimista. Oppisopimuskoulutuksen rahoitus tuodaan samalle tasolle oppilaitosmuotoisen koulutuksen kanssa. Se on valtavan kokoluokan uudistus. Lisäksi käyttöön otetaan uusi koulutussopimusmalli, joka tarkoittaa ei-työsuhteessa tapahtuvaa oppimista. Työelämä on muutenkin vahvemmin mukana koulutuksessa esimerkiksi työpaikoilla tapahtuvan arvioinnin kautta.

Puhemies! Edellä mainittujen linjausten lisäksi sivistysvaliokunta esittää 29 pykälätason muutosta. Perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta on tehty tarkennuksia muun muassa asuntolatoiminnan järjestämistä, opiskelijoilta perittäviä maksuja ja opiskelijan soveltumattomuutta eli Sora-lainsäädäntöä koskeviin pykäliin. Näiden lisäksi mukana on lukuisia muitakin tarkennuksia, joista suuri osa on kuitenkin teknisluonteisia.

Lisäksi sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että reformin vaikutuksia on seurattava erityisen tarkasti. Tämän pohjalta mietinnössä on neljä lausumaa. Ensimmäisessä oppisopimuskoulutuksella opiskevien tasavertainen asema halutaan turvata eri toimialoilla. Tältä pohjalta pyydämme valtioneuvostoa tuomaan lakiehdotuksen työsopimuslain muutoksista, joilla tämä turvataan lisätyön tarjoamisvelvoitteen tätä estämättä. Toiseksi rahoitusuudistuksen vaikutuksen seurannasta sanomme vahvasti: tästä on tuotava eduskunnalle selvitys vuosittain, ja tässä yhteydessä on arvioitava myös perusrahoitusosuuden riittävyttä. Kolmanneksi ministeriön on valmisteltava selvitys siitä, miten vammaisten opiskelijoiden koulutuspolut toteutuvat mahdollisimman hyvin. Lisäksi vaadimme laajempaa seurantaa reformin vaikutuksista, jossa huomioidaan muun muassa koulutuksen saavutettavuuden, koulutustakuun ja työpaikoilla tapahtuvan oppimisen lisäämiseksi asetettuja tavoitteita. Seurannan pohjalta pidetään yllä tarvittavaa muutosvalmiutta.

Sivistysvaliokunta esittää hallituksen esityksen hyväksymistä edellä kuvatuin muutoksin ja lisäyksin. Mietintöön sisältyy yksi vastalause.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

16.09 **Jukka Gustafsson sd:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys uudeksi ammatillisen koulutuksen lainsäädännöksi on laaja-alaisin uudistus ammatillisen koulutuksen historiasa. Yhdyn tältä osin puheenjohtaja Puumalan arvioon.

Sosiaalidemokraatit pitävät uudistuksen tavoitteita pääosin kannatettavina. Työelämä- lähtöisyys ja vahva osaamisperusteisuus ovat oikeita suuntia. Esimerkiksi lisääntyvä työpaikalla tapahtuva oppiminen ja yksilöllisempi oppimispolku voivat auttaa niitä nuoria, joille koulumainen opiskelu sopii huonosti. Myös sivistysvaliokunta, kuten edellä kuultiin, teki useita lakia parantavia esityksiä, mutta valitettavasti sivistysvaliokunnan asian- tuntijakuulemisessa nousseet monet isotkin epäkohdat jäivät korjaamatta.

Yksi vakavimmista valuvioista jäi uuteen rahoitusjärjestelmään. Suurin osa asiantuntijoista esitti perusrahoituksen nostamista 50 prosentista 60:een. Tämä olisi antanut koulutuksen järjestäjille vakaamman rahoitusosuuden, mikä olisi varmemmin turvannut myös oppimisvalmiuksiltaan heikompien opiskelijoiden riittävän tuen ja ohjauksen. Reformin yllä on myös raskaita pilviä, kun rahoitusleikkaukset tehtiin etukäteen ilman siirtymävaihetta nopeasti ja mittavina. Nyt uudistus on tuomassa paljon lisätehtäviä, joihin ei olla osoittamassa tarvittavaa lisärahoitusta. Esimerkiksi Kuntaliitto on laskenut, että uudistuksen toteuttamiseen tarvittaisiin lisää rahaa 84 miljoonaa euroa. Katsonkin, että rahoituksen riittävyys on välttämätöntä ottaa uudelleen tarkasteluun seuraavan budjetin valmistelussa.

Arvoisa puhemies! Osaamisen hankkiminen sekä näyttöjen siirtäminen työpaikoille lisäävät merkittävästi työpaikkaohjaajien sekä muun henkilöstön ohjaamis- ja arviointiresurssien tarvetta. Työpaikkakoulutettujen tukemiseen ei kuitenkaan reformissa osoiteta riittävästi resursseja. Huoleni koskee paitsi työpaikkaohjaajia myös ihan opettajia. Hallituksen esityksen ongelma on, että tämä opettajuuden uudistuminen edellyttäisi suuria kehittämisen- ja lisäkoulutusresursseja, joita opetuksen arki ei käytännössä mahdollista. Puutteena lakiehdotuksessa on myös se, ettei se sisällä säädöksiä koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta opettajien ja työpaikkaohjaajien jatkuvaan osaamisen kehittämiseen. Myös työpaikoille tulee nyt paljon koulutustehtäviä. Paljon olen ja olemme varmaankin kaikki miettineet sitä, millä voimavaroilla tämä vaativa työ tehdään. Siis työelämän vastuulle tul- laan säilyttämään iso osa koulutuksen kokonaisuudesta.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattisesta näkökulmasta keskeiset ongelmat mainit- tujen lisäksi tässä ja nyt liittyvät koulutuksen tasa-arvoon, opetuksen ja ohjauksen laatuun ja vaaraan, että hyvissä tavoitteissa kohti parempaa laatua ja osaamista törmätään rahan- puutteeseen. Eli uudistusta on tosi hankala toteuttaa isojen rahoitusleikkausten keskellä, kun päinvastoin tarvittaisiin lisärahoitusta. Voisin kysyä, miten oppilaitoksen opettajien ja ohjaajien aika riittää työpaikalla tapahtuvaan ohjaamiseen, ja toisaalta, miten työpaikko- jen oletetaan järjestävän oman ohjauksensa ilman, että siihen osoitetaan resursseja.

Lähiopetuksen määrän väheneminen ammatillisessa koulutuksessa on herättänyt suurta huolta, ja meihin koulutusihmisiin on oltu valtavasti viime kuukausina, vuosina yhteydes- sä tästä asiasta. No, huoleni meni nyt ohitse, kun valiokunnan puheenjohtaja puheessaan totesi, että lähiopetustuntien määrä tai rooli kasvaa, vai mikä se sanatarkka muotoilu oli. Se on nyt tärkeä asia, ja me kyllä yhdessä valiokunnassa paljon mietimme, millä tavalla sitä voidaan varmentaa ja vahvistaa. Meillä oli oppositiopuolueitten taholta myöskin ehdotus, joka perustui OAJ:n ja Sakki ry:n esitykseen, jossa se oltaisiin varmemmin turvattu, mutta se nyt ei valiokunnan äänestyksessä saanut enemmistön tukea.

Myöskin tasa-arvon ja laadun turvaamisen kannalta olisi ollut tärkeää lisäyksemme, aja- tus siitä, että koulutuksen järjestäjän on nimettävä jokaiselle opiskelijalle kuhunkin tutkin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

non osaan vastuopettaja. Eli tämä vastuopettaja olisi toiminut sitten koulutuksen laadun varmistajana ja viime kädessä opiskelijan tukena ja turvana, jos opintojen aikana ilmenee ongelmia.

Arvoisa puhemies! Vakava puute on myös se, ettei reformin yhteydessä ole käsitelty laajemmin koko toista astetta. Muun muassa Kuntaliitto omassa lausunnossaan katsoi, että lainsäädännössä olisi tullut katsoa ja arvioida enemmän koko toista astetta yhdessä, tulevaisuuden työelämässä kun entistä enemmän korostuvat hyvä yleissivistys, kielitaito, vuorovaikutustaidot — käytän mielelläni sanaa "ammattisivistys" — ja tästä ikkunasta lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön lisääminen olisi ollut askel kohti tulevaisuuden ammattiosaamista. Oppilaitostasolle olisi tullut saada kannustimia, jotta opiskelijat saisivat enemmän todellisia mahdollisuuksia opintojen yhdistelemiseen. No, tältäkin osin teimme esityksen hallituksen esitykseen, että tähän vaikuttavuusrahoitukseen olisi lisätty toisen asteen kurssien suorittaminen ja sen huomioiminen tässä vaikuttavuusrahoituksessa. Se olisi ollut ja on todella tärkeää, ja siihen voi eduskunta sitten ottaa huomenna kantaa, kun pykälistä äänestetään.

Arvoisa puhemies! Esityksessä yhden suuren muutoksen koulutukseen tulee tuomaan tämä uusi niin sanottu koulutussopimus. Kysymyshän on työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta. Emme pidä oikeana, hyväksyttävänä sitä, että koko tutkinto suoritettaisiin koulutussopimuksella. Ymmärtääkseni alkuperäinen ajatus oli, että esimerkiksi puolen vuoden jälkeen oppimisen tulisi perustua oppisopimuskoulutukseen, ja tämä on mielestäni se suunta, mitä pitää tukea.

Arvoisa puhemies! Oppositiolla on yhteinen vastalause tähän hallituksen esitykseen. Minä mielelläni sanon teille sen, että vähän isommalla hyvällä yhteisellä tahdolla olisi ollut mahdollisuus saada yksimielinen lopputulos tästä. Kyllä ne isot ongelmat nyt liittyivät tähän perusrahoitukseen, erityisesti myöskin tähän koulutussopimukseen, toisen asteen asioihin.

Näitä meidän pykälä-äänestyksiä on 12 kohtaa ja lausumia on 8, joista ehkä se tärkein lausuma on lausuma 1, jossa todella halutaan esittää lisävoimavaroja tämän reformin toimeenpanemiseen jo ensi vuodelle, ja haluamme uskoa tässä yhteydessä, että se Kuntaliiton esittämä suuruusluokka, 84 miljoonaa euroa, on oikea.

Sitten lausuma 2:ssa korostamme sitä, että eduskunta edellyttää, että nopealla aikataululla myös arvioidaan reformin toimivuutta koulutuksen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Sitten minä henkilökohtaisesti haluan esittää tässä tämän lausuma 4:n: "Eduskunta edellyttää, että yhteisten aineiden (ammatti- ja yleissivistys) opiskelu ei saa jäädä työpaikka-valtaistumisen jalkoihin. [Puhemies koputtaa] Tutkinnon perusteiden mukaisten oppimistavoitteiden toteutuminen on turvattava opintojen suorittamistavasta riippumatta. Jatko-opintokelpoisuuden säilyminen on turvattava." Siis ammattisivistystä reformille, jos se nyt tässä muodossa meidän parannettujen esitystemme jälkeen menee läpi. [Kimmo Kivelä pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa vielä varsinaiset puheenvuorot, edustajat Andersson ja Nylander, ja sen jälkeen ministerin puheenvuoro, ja sen jälkeen sitten menemme debattiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

16.20 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys ammatillisen koulutuksen reformiksi on tosiaan kunnianhimoinen projekti, ja on todella tervetullutta, että ammatillisen koulutuksen kehittämiseen kiinnitetään huomiota ja resursseja. Ammatillinen koulutus on Suomessa nuorten keskuudessa suosittu ja tärkeä koulutusmuoto, jota liian pitkään kohdeltiin pelkästään nopeana väylänä työelämään.

Ammatillista koulutusta tulee kehittää niin nuorten kuin aikuisopiskelijoiden erilaisia tarpeita huomioiden. Se ei ole siis vain väylä työelämään, vaan nuorten kohdalla ammatillisen koulutuksen tulee kovan ammattitaidon lisäksi antaa kaikille tasavertaiset mahdollisuudet kasvaa hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi, kuten tässä lakiehdotuksessa hienosti todetaan. Aikuisille ammatillisen koulutuksen tulee tarjota joustava tapa päivittää omaa osaamistaan ja pätevyitä ammatissa missä vaiheessa elämää ja työuraa tahansa. Samalla on huolehdittava suomalaisen koulutusjärjestelmän nykyisistä vahvuuksista. Ammatillisen koulutuksen tulee tarjota niin muodollinen kuin tosiasiallinen jatko-opintokelpoisuus kaikille opiskelijoille, jotta halutessaan voi jatkaa opintoja korkea-asteella.

Kuten aiemmassa puheenvuorossa todettiin, ammatillisen koulutuksen pitää myös vastata työelämän muuttuneisiin vaatimuksiin. Enää ei kouluttauduta vain yhtä tarkkaan rajattua ammattia varten, vaan yleissivistys ja yleinen tietopohja, kyky omaksua uutta ja uudelleen kouluttautua sekä kyky toimia eri tehtävissä omalla alalla ovat yhä tärkeämpiä ominaisuuksia. Työelämän ja elinkeinorakenteen globalisaatio ja digitalisoituminen ovat todellisuutta jo nyt työpaikoilla. Valmistavassa teollisuudessa duunareiden tarvitsee osata englannin kieltä, ja niin terveyskeskuksissa kuin paperitehtaissa tulee osata käyttää erilaisia ohjelmistoja tottuneesti.

Hallituksen koko ammatillisen koulutuksen reformin keskeisin ongelma vasemmistoliiton näkökohdasta liittyy epävarmuuteen siitä, miten sinänsä hyviltä kuulostavat tavoitteet toteutuvat siinä todellisuudessa, jossa ammatillisissa oppilaitoksissa isojen rahoitusleikkausten seurauksena nyt eletään. Opintojen henkilökohtaistaminen on hyvä esimerkki: Hyvin toteutettuna se voi tarjota mahdollisuuden opiskelijalle saada juuri sellaista opetusta kuin hän itse kokee tarvitsevansa. Henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa voi siis silloin kirjata jokaisen henkilökohtaiset tarpeet lähiopetukseen, työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen sekä esimerkiksi erityiseen tukeen. Niukkenevien resurssien maailmassa henkilökohtaistaminen voi sen sijaan pahimmassa tapauksessa tarkoittaa opetuksen laadun heikkenemistä. Tämä tarkoittaisi liian vähäistä määrää lähiopetusta ja opetuksen toteuttamista verkkokursseina, etäopiskeluna tai työssäoppimisena, koska ei ole taloudellisia mahdollisuuksia tarjota opiskelijoille muuta vaihtoehtoa. Tästä syystä olisimme halunneet, että lakiin olisi sisällytetty tarkempaa määrällistä sääntelyä riittävän lähiopetuksen, opinto-ohjauksen ja tuen takaamiseksi. Hallitus vaikuttaa nyt luottavan siihen, että reformin myötä tämä nykyinen kehitys kohti opetuksen laadun heikkenemistä ikään kuin korjaantuu itsestään, mutta minkäänlaisia takeita siitä ei ole. Siksi tämän reformin toteutumisen seuranta ja arviointi on todella oleellista.

Arvoisa puhemies! Toinen ongelma uudistuksessa on tämä ehdotettu rahoitusmalli. Siitä huolimatta, että reformin valmistelu niin ministerin kuin lausunnonantajienkin mukaan on ollut poikkeuksellisen laajaa ja osallistavaa, on hallitus kuitenkin päätenyt esittämään sellaista rahoitusmallia, jota käytännössä yksikään lausunnonantaja ei ole kannattanut tämän lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä. Tämä on todella ihmeellistä ottaen huomioon rahoitusmallin ja rahoituksen merkittävyyden koko ammatilliselle koulutukselle ja järjes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

täjäkentälle. Keskeisin ongelma on siis se, että perusrahoituksen osuus on liian alhainen, vain 50 prosenttia. Eräs lausunnonantaja muun muassa totesi, että kun kiinteiden kustannusten eli vuokrien ja palkkakulujen osuus kokonaiskuluista on noin kaksi kolmasosaa, luotava ehdotettu rahoitusmalli pysyvän epävarmuuden tilan ja tekee koulutuksen ja henkilöstösuunnittelusta vaikeaa ja myöskin koulutuksen ennakoimisesta haastavaa koulutuksen järjestäjille. Hyvin monet lausunnonantajat ilmaisivat pelkonsa siitä, että suoritusrahoituksen liian suuri osuus johtaa kehitykseen, jossa ammatilliset oppilaitokset pyrkivät ensisijaisesti tavoittelemaan hyvin pärjääviä ja opinnoissaan nopeasti eteneviä opiskelijoita. Kuten opposition vastalauseessa todetaan, tämä rahoitusmalli lisää varmasti koulutuksen tuloksellisuutta, mutta käänköpuolena on valikoivuuden riskin kasvaminen.

Arvoisa puhemies! Reformin yhtenä tavoitteena on myös työpaikalla tapahtuvan oppimisen lisääminen. Siihen esitetään nyt keinoksi koulutussopimusta, ja tämä uusi käsite on herättänyt aika paljon hämmennystä kentällä. Kyse on siis nykyisenkaltaisesta työssäoppimisestä. Työssäoppimisjaksojen määrää ja kestoja joustavoitetaan, mutta mitään uusia laadullisia piirteitä tämä koulutussopimus ei käytännössä pidä sisällään. Myös työpaikalla tapahtuvan oppimisen osalta riski on, että ohjaamiseen ja oppimisen laatuun ei pystytä kiinnittämään riittävästi huomiota työpaikoilla. Oppositio esitti koulutussopimuksen ensimmäiskeston rajaamista esimerkiksi 6 kuukauteen, jotta ei syntyisi tilanteita, joissa koko koulutus käytännössä toteutetaan työssäoppimisen kautta, ilman että jossain vaiheessa muodostetaan työsuhteeseen perustuvaa oppisopimusta.

Ylipäättään koulutussopimusratkaisun ongelma on se, että siihen ei sisälly mitään laadullisia muutoksia suhteessa nykyiseen työssäoppimiseen. Siksi on myös epätodennäköistä, että työssäoppimispaikkojen määrä tämän muutoksen seurauksena yhtäkkiä kasvaisi. Yksi vaihtoehto olisi voinut olla perusteellisempi uudistus, jossa olisi sovittu myös työpaikaohjaajien työajan käytöstä, taloudellisista korvauksista sekä työpaikaohjaajien koulutukseen suunnattavista voimavaroista. Tässä tapauksessa olisi myös ollut perusteltua mahdollistaa koulutuksen järjestäjille koulutuskorvausten maksaminen työpaikalle opiskelijan ohjaamisen varmistamiseksi. Toinen vaihtoehto olisi ollut oppilaitoksissa pilotoidun 2+1-mallin laajempi käyttöönotto.

Olen myös harmissani siitä, että työ- ja tasa-arvovaliokunnan yksimielisesti sivistysvaliokunnalle esittämä uudistus sen suhteen, että henkilöstön edustajille olisi turvattu tiedonsaantioikeus koulutussopimuksen kautta työpaikalla opiskelevista, ei edennyt eikä sitä myöskään huomioitu sivistysvaliokunnan mietinnössä esimerkiksi lausuman muodossa.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä ilmeni myös selkeä tarve selvittää, miten hyvin vammaisten nuorten yhdenvertainen oikeus koulutukseen tällä hetkellä toteutuu toisella asteella. Kuulemisissa esitettiin toiveita VALMA- ja TELMA-koulutuksen kehittämistä niin, että esimerkiksi myös TELMA-koulutukseen asetetaan opiskelijan ammatilliseen koulutukseen liittyvä tavoite ja että ne nykyistä paremmin tarjoaisivat opiskelijan tarpeita ja edellytyksiä huomioivan väylän eteenpäin työelämään ja opiskelemaan.

Toivottiin myös, että erityisammattioppilaitosten osaaminen, mitä tulee erityisen vaativan tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden opetukseen, olisi inklusion periaatteiden mukaisesti nykyistä paremmin kaikkien ammatillisten oppilaitosten käytössä, jotta inklusio ja yhdenvertaisuus toteutuisivat myös käytännössä oppilaitostasolla. Olen tyytyväinen siihen, että valiokunnan mietinnössä tähän asiaan kiinnitettiin huomiota lausuman kautta, ja toivon, että myöskin ministeri on aktiivinen tämän asian selvittelyssä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Lopuksi, arvoisa puhemies: Vasemmistoliiton huolena on siis, että aiemmin toteutetut isot leikkaukset uhkaavat vesittää uudistuksen hyvätkin tavoitteet ja vaarantavat opiskelijoiden oikeuden laadukkaaseen lähiopetukseen ja oppimista edistävään ryhmätyöskentelyyn. Eduskuntaryhmämme on esittänyt näiden leikkausten perumista, minkä lisäksi on keskeistä, että myös reformin toimeenpanoon varataan riittävästi resursseja. Tämän lisäksi olisi ollut ehdottoman tärkeää, että tähän hyvin [Puhemies koputtaa] laajaa kritiikkiä saaneeseen rahoitusmalliin olisi saatu muutosta viimeistään eduskuntakäsittelyvaiheessa, enkä voi kuin ihmetellä, miksi ja miten tähän esitettyyn ratkaisuun päädyttiin.

16.30 **Mikaela Nylander r:** Värderade talman! Vi behandlar en enorm reform, en av de viktigaste utbildningspolitiska reformerna under den här perioden. Det finns mycket bra i den här reformen i princip, men det finns risker i och med att nedskärningarna är massiva, och mycket av hur väl den här reformen kommer att utfalla handlar givetvis om hur man genomför reformen i våra yrkesskolor.

Arvoisa puhemies! Muutama huomio, joista olemme olleet eri mieltä hallituksen kanssa.

Periaate, että osaamista voidaan hankkia eri tavalla, on oikea, ja emme mitenkään vastusta tätä joustavaa ja mahdollistavaa periaatetta tai toimintatapaa. Mutta olemme sitä mieltä, että jokaisen opiskelijan oikeus riittävään ja hänelle sopivaan lähiopetukseen olisi pitänyt kirjata tiukemmin tai tarkemmin pykälään. Tämä vaatimus ei mitenkään sulje pois sitä, että ne opiskelijat, jotka tarvitsevat muun tyyppistä tai haluavat muun tyyppistä oppimista, saisivat tätä. Esimerkiksi oppiminen työpaikoilla voi olla joillekin todella hyvä keino saada tätä tietotaitoa. Kannatamme siis monipuolista oppimista, mutta haluamme varmistua siitä, että ne opiskelijat, jotka tarvitsevat paljon lähiopetusta, myös saavat sitä.

Det är givetvis inte så att yrkesutbildningsanordnarna inte skulle vilja ordna närundervisning och tillräcklig handledning. Det handlar delvis om de ekonomiska randvillkoren som skärpts i och med de massiva nedskärningarna som förverkligas under kommande år. Vi har också upplevt att antalet närundervisningstimmar under en längre tid har sjunkit. Anordnarna har alltså skurit ned i kontaktundervisningstimmarna också under ekonomiskt goda tider då staten satsat på yrkesutbildningen.

Summa summarum: vi motsätter oss verkligen inte en mångsidig inlärnin. Tvärtom, vi inser att reformen möjliggör mycket, men vi hade gärna sett att rätten till närundervisning och handledning hade formulerats starkare på paragrafnivå, allt för att trygga alla studerandes rätt till god undervisning, också för dem som är beroende av närundervisning för att klara sin inlärnin.

Arvoisa puhemies! Osa tätä oppimisen monipuolistamista ja joustavoittamista on työpaikoilla tapahtuva oppiminen. Jotta voidaan taata tarkoituksenmukainen ja laadukas oppiminen kaikilla työpaikoilla, työpaikkaohjaajien tulee saada asianmukaista koulutusta ja ohjausta, jotta he voivat toimia työpaikkaohjaajina. On äärimmäisen tärkeätä, että ohjaajat ovat tietoisia oppimisen päämääristä ja sisällöistä. Olisimme siis halunneet tarkempia kirjauksia lakiin työpaikkaohjaajien koulutuksesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Värderade talman! Mycket av reformen och hur väl den utfaller i praktiken handlar om hur väl den inläring som sker på arbetsplatserna förverkligas. Därför skulle det ha varit önskvärt eller nödvändigt att i själva lagen förtydliga behovet av och rätten till utbildning och handledning av de handledare som på arbetsplatserna ska se till att inläringen följer de innehåll och de målsättningar som ställts för inläringen.

En usko, että se on hyvää kehitystä, jos kokonaisia tutkintoja voi suorittaa koulutussopimuksilla. Silloin olisi — sen tiedon mukaan, jonka varassa olen nyt — parempi olla oppisopimuskoulutuksessa. Meidän on nimittäin kaikissa olosuhteissa varmistettava, että ammatillisen koulutuksen jatko-opintokelpoisuus säilyy. Jatko-opintokelpoisuuden eteen on tehty pitkään töitä, ja mikään ei saa vaarantaa tätä. Jos emme pysty takaamaan jatko-opintokelpoisuutta, olemme pahasti epäonnistuneet ja tehneet todella suuren karhunpalveluksen nuorille.

Under många år gjordes det oerhört mycket värdefullt arbete för att också yrkesutbildningen skulle ge behörighet för fortsatta studier vid exempelvis yrkeshögskolor. Den här reformen får under inga som helst omständigheter äventyra detta, och av den här orsaken finns det skäl att hela tiden med noggrannhet och omtanke följa med också den inläring som sker på arbetsplatserna.

Talman! Då så här stora reformer genomförs är det naturligt att vi först efter en tid efter genomförandet av reformen kan utvärdera hur kvaliteten på yrkesutbildningen utvecklats. Ett minimikrav är att kvaliteten utvärderas på ett mångsidigt sätt. Det har också utskottet krävt. Utvärderingen bör ske av hela yrkesutbildningen: vad händer med närundervisning, hur höll inläring på arbetet kvaliteten, arbetsplatshandledarnas roll och kunskap, hur väl lyckas vi bryta trenden att unga studerande avbryter sina yrkesstudier, hur har nedskärningarna tillsammans med reformen påverkat den regionala och språkliga tillgängligheten — listan på saker som bör utvärderas är lång.

Arvoisa puhemies! Jotta voidaan arvioida näin laajan uudistuksen vaikutuksia, tarvitaan selkeitä ja luotettavia mittareita. Karvi on hyvin ansiokkaasti tuonut esiin tämän päivän arvioinnin puutteita ja esittänyt hyviä, laatua parantavia toimenpiteitä. Toivon todella, että ministeriö tähän ryhtyy.

Lopuksi vielä muutama sana rahoituksesta. On hyvä, että tuleva rahoitusmalli kannustaa oppilaitoksia panostamaan opiskelijoiden valmistumiseen. On myös hyvä, että opiskelijoiden sijoittuminen työmarkkinoilla ja opiskelijoiden mielipide koulutuksen laadusta ja sisällöstä huomioidaan. Paljon hyvää siis sisältyy tähän rahoitusmalliin. Olisimme kuitenkin halunneet ratkaisun, jossa perusrahoitus olisi siirtymävaiheen jälkeen ollut 60 prosenttia. Tämä olisi ollut omiaan parantamaan ennakoitavuutta ja läpinäkyvyyttä. Näin myös melkein kaikki asiantuntijat toivoivat.

Talman! En stor reform med stora effekter. Vi behöver också i framtiden en mångsidig, kvalitativ yrkesutbildning som skapar möjligheter för våra ungdomar att skaffa sig ett yrke och att tryggt kunna växa som individer. Därför har utskottet också krävt en revidering av den yrkesutbildning som riktas till personer med olika typer av funktionsnedsättning. Yrkesutbildningen ska finnas till för alla, det vinner samhället som helhet på. Jag önskar nu vishet och långsiktighet av alla dem som ska förverkliga den här reformen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Nyt tarvitaan siis viisautta ja pitkäjänteisyyttä, kun toteutetaan reformia. Toteutus vasta näyttää, miten hyvä tai huono tämä reformi on. Siksi sekä ministeriöllä että Opetushallituksella on äärimmäisen iso ja tärkeä rooli tukea, ohjeistaa ja kannustaa kaikkia niitä, jotka toteuttavat kaiken tämän.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Grahn-Laasonen, 10 minuuttia.

16.40 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Arvoisa eduskunta! Suomi tarvitsee osaavaa työvoimaa, ja olemme ylpeitä meidän ammattiosaajistamme. Niin nuoret kuin aikuisetkin opiskelijat tarvitsevat sen ammattitaidon rinnalla vahvat yleiset tiedot ja taidot, jotka kantavat sitten myös elämässä eteenpäin maailman nopeassa muutoksessa ja uudistavat sitä ammattitaitoa työelämässä ja myöhemmissä elämän poluissa. Kiitos eduskunnalle yhteistyöstä tässä ammatillisen koulutuksen reformissa. On ilo, että olemme jo tässä vaiheessa.

Niin kuin on todettu edellisissä edustajien ansiokkaissa puheenvuoroissa, reformi on suurin koulutuksen kokonaisuudistus sitten 90-luvun lopun koulutus uudistusten. Sitä on tehty erinomaisessa yhteistyössä lukuisten ammattilaisten, kentän toimijoiden, asiantuntijoiden kanssa. Valmisteluun on osallistunut erilaisissa työpajoissa yli tuhat ammatillisen koulutuksen asiantuntijaa niin kentältä kuin eri sidosryhmistäkin. Tämä työ on ollut arvokasta ja on johtanut siihen lopputulokseen, joka meillä nyt on käsittelyssä, eli on yhdessä tehty juhluvuoden hengessä reformi.

Ammatillisen koulutuksen reformissa koko ammatillinen koulutus uudistetaan nykypäivään ja tulevaisuuteen. Raja-aidat nuorten ja aikuisten koulutuksen väliltä poistetaan, jotta resurssit ja osaaminen saadaan paremmin käyttöön. Osaamispolkuja yksilöllistetään, jotta jokainen voisi löytää itselleen sopivamman tavan oppia. Osaamisperusteisuus tuodaan keskeisimmäksi ammatillisen koulutuksen lähtökohdaksi, jotta kaikki toimet tähtäävät opiskelijoiden osaamisen lisäämiseen ja kehittämiseen.

Ammatillista koulutusta on tarve uudistaa, koska työelämän tarpeet muuttuvat nopeammin kuin koskaan, tai vaihtoehtoisesti voidaan asia ilmaista niin, että muutos ei varmaankaan tule enää koskaan olemaan yhtä hidasta kuin se on nyt. Monet ammateista katoavat, mutta samaan aikaan syntyy jatkuvasti uutta. Enää ei riitä, että opiskelijat koulutetaan tarkasti yhteen ammattiin, vaan ammatillisillamme tulee olla mahdollisimman monipuolinen osaamis pohja ja kyky oppia myöskin uutta työuran varrella. Nykyinen järjestelmä ei kaikilta osin mahdollista eikä kannusta joustaviin ja yksilöllisiin polkuihin tulevaisuuden työelämään valmistavien opintopolkujen rakentamiseen.

Tiedämme kaikki myös sen, että huono-osaisuus kasautuu ja osa nuorista syrjäytyy jo varhaisessa vaiheessa. Kaikille nuorille täytyy löytää koulutuspaikka heti peruskoulun jälkeen, ja suomalaisesta koulutustakuusta tulee pitää kiinni. Onneksi on niin, että se nykyisellään toteutuu jo lähes täysimääräisesti, ja sen eteen edelleen ponnistamme yhdessä.

Sen sijaan haaste on siirtynyt ikään kuin seuraavaan vaiheeseen, eli koulutuksen keskeyttäminen on ongelma myös ammatillisessa ja erityisesti ammatillisessa koulutuksessa. Yhteinen tehtävämme tätä reformia ja sen tuomia uusia työkaluja hyödyntäen on saattaa keskeyttämisten määrä vähenemään. Tähän haasteeseen reformi tuo työkaluja ja myöskin rahoituskannusteita.

Mitä sitten uudistetaan? Valiokunta on tehnyt ansiokasta työtä käyden läpi ja tehden myöskin tarkentavia muutoksia lainsäädäntöön. Mutta isossa kuvassa ammatillista lakia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

koskevat säädökset kootaan tässä reformissa yhteen lakiin. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki kumotaan. Osa työvoimakoulutuksesta siirtyy opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle ja osaksi ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä. Ammatillisessa koulutuksessa siirrytään yhteen näyttöön perustuvaan ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa tutkinto. Voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lainsäädännön mukaisesta näyttötutkintojärjestelmästä sekä ammatilliseen peruskoulutukseen perustuvasta perustutkinnon suorittamistavasta luovutaan.

Tässä reformissa tutkintojärjestelmää selkeytetään. Jatkossa meillä on vähemmän ja paremmin työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin vastaavia tutkintoja. Valinnan mahdollisuudet tutkintojen sisällä lisääntyvät, syntyy erilaisia yksilöllisiä polkuja ja mielenkiintoisia uusia osaamisyhdistelmiä. Jatko-opintokelpoisuudesta pidetään kiinni tiukasti. Se on ammatillisen koulutuksen peruselementti, joka on meidän kansainvälinen vahvuutemme. Ammatillinen koulutus tuottaa jatko-opintokelpoisuuden jatkossakin, jotta siirtyminen korkeakouluopintoihin on myös mahdollista, ja sen tulee olla myös tosiasiallisesti sitä.

Jatkuvasta hausta tulee koulutukseen hakeutumisen pääväylä. Se on myös yksi keino ehkäistä syrjäytymistä ja keskeyttämistä, mahdollisuus myös vaihtaa alaa kesken, jos osoittautuu, että oma ala ei ole heti löytynyt. Se mahdollistaa sen, että koulutukseen pääsee joustavasti ja nopeasti.

Niin kuin sanoin, koulutustakuu turvataan: jokaiselle peruskoulun päättäneelle turvataan koulutuspaikka. Lisäksi meillä jatkossakin on myöskin yhteishaku, joka turvaa sen, että koko ikäluokka saataisiin jatkossakin koulutukseen, siirtymään myös sinne toiselle asteelle.

Jatkossa on yksi näyttöön perustuva tapa suorittaa tutkinto. Reformin myötä rakennetaan yksilöllisiä opintopolkuja kaikille. Reformi tuo monipuolisemmat oppimisympäristöt ja enemmän työpaikoilla ohjattua oppimista. Tällä työpaikoilla tapahtuvan oppimisen lisäksi tavoitellaan muun muassa sitä, että oppimismotivaatio parantuisi, tulisi enemmän sitä mahdollisuutta käytännönläheiseen oppimiseen siellä luonnollisessa ympäristössä eli työelämässä, ja se on myös opiskelijoille mahdollisuus saada jalkaa oven väliin työelämään. Työnantajille se antaa rekrytointikanavan, mahdollisuuden saada osaavaa työvoimaa, ja ylipäätään se ajatus siitä, että koulutuksen järjestäjät ja työelämä tekevät tiivistä yhteistyötä, auttaa meitä vahvistamaan opiskelijoiden työllistymistä ja tarjoaa mahdollisuuden siihen, että koulutusjärjestelmä varmasti kouluttaa ammattilaisia työelämän tarpeisiin.

Meillä on jatkossa reformin myötä yksi tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa. Tällä hetkellä on juuri käynnissä järjestämislupien uusiminen. Tuloksiin ja vaikuttavuuteen kannustava rahoitusjärjestelmä on kenties yksi suurimmista reformin uudistuskohdista. Rahoitusjärjestelmästä tehdään siis kannustavampi, ja se sisältää elementtejä, joilla voidaan myöskin syrjäytymistä ehkäistä. Lisäksi vaikuttavuusrahoituselementti tuo rahoitusjärjestelmään kannusteen kiinnittää huomiota opiskelijoiden työllistymiseen. Eli koulutuksen järjestäjiä palkitaan siitä, että opiskelijat koulutuksen saatuaan työllistyvät työelämän palvelukseen.

Lisäksi työvoimakoulutus tulee osaksi uutta ammatillista koulutusta. Tätä elementtiä tarvitsemme nyt, kun Suomessa talous kasvaa ja tarvitaan osaavaa työvoimaa ja myöskin joustavia, nopeita koulutuspolkuja kehittää omaa ammatillista osaamistaan.

Koulutusvienti tulee mahdolliseksi tämän reformin myötä entistä vahvemmin, ja sille suomalaiselle ammatilliselle koulutukselle on maailmalla erittäin paljon kysyntää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Puheenvuoroissa kiinnitettiin huomiota moniin yksityiskohtiin, joita valiokunta on huolella pohtinut, ja yksi niistä tärkeimmistä on opettajuus. Eli tämä ammatillisen koulutuksen reformi tulee muuttamaan ja uudistamaan myöskin opettajan roolia, ja opettajilla on erittäin keskeinen merkitys, jotta ammatillisen koulutuksen reformi voi toteutua ja sen tavoitteet voidaan saavuttaa. Siitä syystä hallitus on myöskin, ja ministeriö, varautunut opettajien koulutukseen ja opettajien ammattitaidon kehittämiseen, jotta reformin tavoitteet voitaisiin saavuttaa. Käynnissä on siihen liittyen kaksikin isompaa kokonaisuutta osana opettajankoulutusfoorumin työtä, jossa myös ammatillinen koulutus on vahvasti mukana.

Samoin hallitus päätti puoliväliriihessään rahoituksesta tämän reformin toimeenpanoon. Tiedämme, että taloustilanne on ollut ammatillisessa koulutuksessa tiukka ja haasteellinen, ja siitä syystä katsomme, että erityisesti toimeenpanovaiheeseen pitää panostaa, sekä opettajankoulutuksen keinoin että sitten muuten, jotta saadaan tämä reformi hyvin alkuun, kun se toivottavasti tulee eduskunnasta hyväksytyksi.

Edustaja Gustafsson kiinnitti huomiota siihen, että eihän lukioita unohdeta uudistuksissa. Ei missään tapauksessa. Hallitus itse asiassa on käynnistänyt myös lukiouudistuksen puoliväliriihessään, ja tavoitteena on se, että tämän hallituskauden aikana pystyisimme viemään läpi kokonaisuudistuksen toiselle asteelle. Eli tämä ammatillisen koulutuksen reformi on ensimmäinen osa, ja nyt sitten lukio tulee seuraavaksi pöydälle.

Haluan saattaa eduskunnan tietoon myöskin sen, että olen tänään tavannut vammaisjärjestöjen edustajat ja olemme keskustelleet siitä, [Puhemies koputtaa] miten voitaisiin erityisesti jatkotyössä huomioida erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat. Käynnistämme työryhmätyön, jossa pohditaan näitä vammaisjärjestöjen esille nostamia kysymyksiä, jotta turvaamme polut jokaiselle taustasta riippumatta.

Reformin tavoitteena on, että uusi ammatillinen koulutus tarjoaa osuvasti, oikea-aikaisesti ja joustavasti osaamista, jota tarvitaan tulevaisuuden työelämässä. Vielä kerran eduskunnalle kiitos huomioista ja yhteistyöstä tässä tärkeässä reformissa!

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, nyt on mahdollisuus pyytää 1 minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja.

16.51 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässähän on eräällä tavalla klassinen asetelma, kun tätä reformia ajatellaan: onko kuppi puoliksi täynnä, puoliksi tyhjä, vai meneekö kuppi nurin? Uskotaanko tähän reformiin vai eikö uskota? Uskotaanko meidän nuoriin, uskotaanko opettajiin? Tämähän asettaa kaikille valtavan haasteen, sehän on päivänselvää, enkä väitä, että on oikeita tai vääriä vastauksia siihen, uskotaanko, mutta me olemme lähteneet hallituspuolueissa siitä ajatuksesta, että uskomme nuorisoon, uskomme suomalaiseseen koulutusjärjestelmään, uskomme opettajiin, uskomme, että meillä voidaan tehdä Suomen huippua, meillä voidaan tehdä maailman huippua, koska tämähän on maailmanlaajuisestikin aika ainutlaatuinen juttu, kun siirrytään osaamisperusteiseen malliin, jota rahoitus tukee, joka tukee työelämän murrosta ja vastaa omalta osaltansa siihen. Siinä mielessä olemme tekemässä ainutlaatuista uudistusta, ja uskon ja toivon, että vuodet näyttävät, että meidän uskomme ei ollut turha vaan sille oli vahva kate.

16.52 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerin puheessa kiinnitin huomiota siihen, että totesitte, että tämä jatkuva haku on pääväylä. Minä olisin kyllä nyt varovainen korostamaan tätä monesta eri syystä. Jatkuva hakuhan tarkoittaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

taa sitä, että oppilaitokseen tulee viikoittain, kuukausittain, päivittäin uutta opiskelijanuorta ja nämä vaativat vastaanottohenkilökunnan perehdyttämistä ja niin edelleen, ja jos tämä nyt menee tämmöisenä läpi kuin valiokunta esittää, niin resursseja ei juurikaan ole lisää tulossa. Ja kun tämä on niin iso juttu, niin silloin pitäisi ottaa varman päälle, että korostetaan, että nuoret hakevat pääosin sillä perinteisellä tavalla, kun koulut päättyvät, eikä niin, että korostaisimme nyt tässä yhteydessä jatkuvaa hakua.

Sitten mainitsitte, että lukiosta on tulossa kokonaisuudistus. No, se oli oikeastaan vastaus siihen, että kyllähän nämä olisi pitänyt tehdä yhdessä tai ainakin kiinteämmässä yhteistyössä, [Puhemies koputtaa] mutta seurataan tilannetta.

16.53 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti kaikki ovat samaa mieltä siitä, että tämä uudistus tarvitaan. Oppositiokin tässä omassa vastalauseessaan monin kohdin toteaa, että ammatillisen koulutuksen tilanne on ollut heikko jo pitkään ja vaikka joissakin kohdin sinne on rahaakin lisätty, se ei ole lähiopetuksen määrää lisännyt, päinvastoin. Ja täällä todetaan muun muassa, että vuoden 2013 kehysriihessä päätetyt rajut leikkaukset ammatilliseen koulutukseen vielä pahentavat tilannetta, eli täällä viitataan jo aiempiin tehtyihin leikkauksiin. Itse olen sitä mieltä, että se ei ole syy perua tätä uudistusta, että me olemme näitä leikkauksia joutuneet tekemään, vaan päinvastoin, se on syy tehdä tämä uudistus. Tätä uudistusta on tehty, kuten kuulimme, poikkeuksellisen hyvässä työssä kentän kanssa, ja sitä on myös monin kohdin niin lausuntopalautteen kuin sitten valiokuntakuulemisen aikanakin muutettu. Uskon, että kentällä ollaan nyt valmiita ottamaan tämä vastaan.

16.55 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sivistysvaliokunta kuunteli asiantuntijoita laajasti, ja todellakin huomiota herätti se, että yksikään asiantuntijoista ei kannattanut tätä rahoitusmallia sen vuoksi, koska koettiin, että tämä perusrahoituksen suuruus on liian pieni ja tähän on ikään kuin sisään leivottu semmoinen mekanismi, joka tulevaisuudessa tulee kasvattamaan eriarvoisuutta oppilaitosten välillä, opiskelualojen välillä ja opiskelijoiden välillä siitä syystä, että tämä kannustaa ottamaan opiskelijoiksi semmoisia hyvin pärjääviä opiskelijoita, jotka valmistuvat nopeasti. Kova huoli on siitä, miten sitten heikommin pärjäävien opiskelijoiden käy tulevaisuudessa.

Olisinkin nyt tässä yhteydessä käyttänyt tilaisuutta hyväksi ja kysynyt ministeriltä, kun edellisessä puheenvuorossa niin kovin kehuttiin sitä, kuinka hallitus on hyvässä hengessä kuullut ja niin edelleen: kuinka on mahdollista, [Puhemies koputtaa] ettei tällaista yksimielistä laajaa kritiikkiä ole mitenkään otettu tämän lain valmistelussa huomioon?

16.56 Kimmo Kivelä uv (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Eilinen päivä sivistysvaliokunnassa oli suuri päivä, kun tämä mietintö saatiin valmiiksi. Koulutuksen kentän pitkään odottama asia on tulossa maaliin. Tässä on esimerkki hyvästä lainvalmistelusta, joka ei valitettavasti tänä päivänä ole suinkaan itsestäänselvyys.

Kuulemiskierros on ollut laaja, ja myös sivistysvaliokunta kuuli laajasti asiantuntijoita. Meilläkin on ollut epäilystä myös tuossa ministeriötason valmistelussa tätä perusrahoitusta kohtaan, ja tämän kritiikin myös valiokunnassa esitimme, mutta tämä lausuma on kuitenkin sen verran velvoittava, ja voiko tällaista termiä käyttää kuin "kova", että tämän kanssa voidaan elää ottaen huomioon, että tähän 50 prosentin perusrahoitukseen siirrytään vasta [Puhemies koputtaa] vuonna 22.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

16.57 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Multala kiinnitti tärkeään asiaan huomiota, kun kertoi tästä lähiopetuksen vähenemisen pitkästä trendistä, ja se on aivan totta, että se on ollut trendinä myöskin sellaisina aikoina, jolloin resursseja on lisätty ammatilliseen koulutukseen. Mutta tämä on juuri se syy, minkä takia oppositio olisi halunnut nähdä joitain vahvempia välineitä, joilla voidaan varmistua siitä, että lähiopetuksen taso on riittävä niille opiskelijoille, jotka sitä tarvitsevat. Nyt tämän henkilökohtaisen opintojen kehittämissuunnitelman sisältö ja sen määrittely jää tehtäväksi asetustasolle, ja niiden sisällöstä ei ole vielä tarkkaa tietoa.

Mutta haluaisin vielä kuulla ministerin vastauksia myöskin edustaja Alanko-Kahiluodon esille nostamaan seikkaan eli tämän perusrahoituksen liian alhaiseen osuuteen. Kun muuten tässä valmistelussa ilmeisesti on haettu mahdollisimman laajaa yhteisymmärrystä ja asiantuntijoiden ja asianosaisten mielipiteiden huomioon ottamista, niin miten voi olla, että nimenomaan rahoitusmallin kohdassa päädytään ratkaisuun, [Puhemies koputtaa] joka ei saa tukea yhdeltäkään lausunnonantajalta?

16.58 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todella kysymyksessä on historiallinen uudistus. Suuruusluokka ei ehkä ihan tule ilmi siitä, kuinka paljon tätä on julkisuudessa käsitelty. Tämä on todella iso asia.

Ammatillinen koulutus on tärkeä osa yhteiskuntaamme. Kädenjäljet ja niiden taidot näkyvät joka puolella, ja työelämän yhteistyö, alueellinen vaikutus on myös melkoinen. Ammatillinen koulutus on myös turvaverkko, jonka läpi ei kukaan saisi tipahtaa.

Täytyy kyllä huomioida tässä sosiaalidemokraattien vaaliohjelma, jossa 270 miljoonaa olisi leikattu ammatillisesta koulutuksesta, joka on kymmeniä miljoonia enemmän kuin nyt leikattiin, ja täällä kuitenkin sitten nyt kahden vuoden päästä toivotaan, että tämän meidän suuruusluokkamme leikkauksia ei olisi tapahtunut. [Puhemies koputtaa] Ihmettelen tätä ristiriitaa.

16.59 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Reformin tavoitteet ovat kannatettavia, mutta niiden toteuttaminen isojen säästöjen kanssa samaan aikaan tulee olemaan hyvin vaikeaa.

Juttelin äsken tuntemani ammatillisen opettajan kanssa, ja hän kertoi, että työssäoppimisen ohjaukseen oli aikaisemmin varattu opettajan työhön yksi tunti per opiskelija per viikko, mikä riitti alkuperehdytykseen, väli- ja loppuarviointiin sekä työpaikkaohjaajan perehdytykseen ja opettajanohjausmatkoihin. Näiden 190 miljoonan euron säästöjen seurauksena työssäoppimisen ohjauksen tunnit ovat nyt puolittuneet. Tunnit riittävät tuskin alkukusteluun ja loppuarviointiin. Työpaikkaohjaajilla puolestaan ei ole koulutusta ohjaustehtävään, saati aikaa oman työnsä ohella ohjata nuorta aloittelijaa työtehtävien suorittamisessa. Monessa oppilaitoksessa työssäoppimisen ohjaus toteutetaankin etäohjauksena puhelimitse tai sähköpostilla. Opiskelijan arviointi on kuitenkin oppilaitoksen vastuulla. Kysynkin arvoisalta ministeriltä: Miten uskotte, että työssäoppimisen lisääminen tulee onnistumaan näin niukoilla resursseilla? Joudutaanko nyt ojasta allikkoon?

17.01 **Mikaela Nylander r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Som jag konstaterade så finns det mycket bra och värt att stöda i den här reformen, men riskerna kommer att realiseras nu när man börjar genomföra den här reformen, och de riskerna med genomförandet i samband med de massiva nedskärningar som riktas mot yrkesutbildningen blir gan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

ska stora. Min fråga lyder: Hur kommer ministeriet och Utbildningsstyrelsen att stöda det här genomförandet? Det skulle vara jätteviktigt att veta.

Arvoisa puhemies! Paljon hyvää liittyy tähän reformiin, mutta riskit liittyvät tähän vaiheeseen nyt, kun ruvetaan toteuttamaan reformia. Sitten kun vielä tiedetään, että leikkaukset, jotka kohdistuvat ammatilliseen koulutukseen, ovat aika massiivisia, niin minä näen, että tässä vaiheessa on isoja riskejä. Kysyn nyt siis, miten ministeriö ja Opetushallitus tulevat tukemaan tätä toteuttamisvaihetta. Se on äärimmäisen tärkeätä, että saadaan sitä tukea ja ohjausta.

17.02 **Ritva Elomaa uv** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformia on odotettu, ja laajan asiantuntijapiirin ja kuulemisten mukaan se on tarpeellinen. Perusrahoituksen nostopaineita on, se on myönnettävä.

Ammatillisen koulutuksen uudistukseen liittyy kysymysmerkkejä myös käytännön toteutuksessa. Uudistus korostaa opiskelijoiden henkilökohtaisen opinpolun merkitystä. Jokaisen opiskelijan osaaminen ja kokemus pyritään tunnistamaan ja tätä kautta hänelle räätälöidään henkilökohtainen opintosuunnitelma sekä järjestetään tarvittava arviointi.

Osaamisen osoittamisessa painottuu käytännön tekeminen. Kaikki tämä vaatii paljon huolella suunniteltua ohjausta. Opiskelijoille on tarjottava ehdottomasti riittävä tuki, jotta nuoret saavat vietyä opintonsa menestyksellä maaliin. Resurssit ovat kuitenkin rajalliset, ja vain käytäntö näyttää, pystytäänkö nuorille tarjoamaan riittävä tuki uudenmallisten opintojen suorittamiseksi.

Näin ollen kysyisin ministeriltä: onko pohdittu mahdollisuuksia kohdentaa lisäresursseja opiskelijoiden tukeen sekä opinto-ohjaukseen, [Puhemies koputtaa] jos käytännön tilanne sitä edellyttäisi uudistuksen astuttua voimaan?

17.03 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää valiokuntaa siitä, että olette kymmeniltä osin muuttaneet tätä hallituksen esitystä suuntaan, jossa on otettu huomioon kentän kritiikki tätä uudistusta kohtaan. Totean kuitenkin, että työ jäi kesken yhdeltä merkittävältä osalta, joka liittyy erityisesti ammatillisen koulutuksen järjestämiseen alueellisesti. Nimittäin valiokunta kiinnittää kyllä huomiota siihen, että asiantuntijakuulemisessa ehdotettiin arvonlisäverolain 30 §:n muuttamista siten, että yksityinen ammatillisen koulutuksen järjestäjä lisätään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rinnalle, ja sivistysvaliokunta toteaa tämän jälkeen arvonlisäverolain 30 §:n muutoksen olevan valmisteltavana valtiovarainministeriössä. Mutta on hyvä todeta, että tämä on, hyvät edustajat, kyllä niin iso asia, että olisi pitänyt huolehtia siitä, että valiokunta olisi yksimielisesti turvannut myös näiden oppilaitosten aseman, [Puhemies koputtaa] jotka eivät ole nyt tämän lain mukaan tämän piirissä.

17.04 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuttavallisemmin amisreformista puhuttaessa, kuten myös kentällä sanotaan, tästä on tulossa nyt malli, jolla aidosti voidaan vastata työelämän murrokseen ja siihen, että työelämä ja koulutus saadaan kohtaamaan paremmin. Nuorilla ja ammatillisesta koulutuksesta valmistuneilla on ollut aito ongelma siinä, että heillä ei ole ollut riittäviä valmiuksia pärjätä työelämässä. Työntantajilta on myös tullut tästä paljon palautetta, ja käytännössä monet on pitänyt kouluttaa uudestaan työpaikoilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

On tärkeää, että käytännön oppimista tapahtuu enemmän työpaikoilla. Tämä on myös se, millä vastataan huoleen lähiopetustuntien vähenemisestä. Resursseja voidaan suunnata tehokkaammalla tavalla. Kun osa opiskelijoista keskittyy nykyistä enemmän opiskeluun työpaikoilla, voidaan osalle tarjota enemmän kontaktiopetusta oppilaitoksissa. On myös tärkeää, että kun oppilaitos- ja järjestäjäverkko on jo aikaisemmin tiivistynyt monissa maakunnissa, niin nuoret pääsevät nyt lähemmäksi niitä työpaikkoja, oppimaan niille työpaikoille, [Puhemies koputtaa] ja tämä alueellinen kohtaaminen itse asiassa paranee jatkossa.

17.05 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Puumala peräänkuulutti uskoa tähän reformiin. Aika monessa hallituksen isossa uudistuksessa toivotaan meiltä oppositiolta vain oikeata asennetta ja uskoa asioihin, niin asiat selviävät, [Vasemmalta: Näin on!] mutta kyllähän tässä reformissa on myönnettävä, että tarvitaan myös resursseja. Pelkällä uskolla ei saavuteta niitä sinänsä hyviä tavoitteita, mitä tässä haetaan: koulutuksen eriarvoisuuden vähentämistä, koulutuksen kehittämistä osaamisperusteiseen opiskelija- ja työelämälähtöisyyteen. Mutta on aivan selvää, että tarvitaan riittävästi lähiopetusta, tarvitaan ohjausta, henkilökohtaista tukea sitä tarvitseville. Ne ovat myös niitä asioita, mitä opiskelijat itse kyselyn mukaan kaipaavat kaikkein eniten, ja niitä tarvitaan, jotta ammattitaitoa voidaan antaa. Sen takia se, että tässä on pohjalla aivan valtavat leikkaukset, ja nyt ajatellaan, että tällä reformilla päästään näihin tavoitteisiin, on hyvin epärealistista. Tähän yksinkertaisesti tarvitaan myös resursseja, [Puhemies koputtaa] jotta voidaan tavoitteet saavuttaa.

17.07 Ulla Parviainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen saavutettavuus on huolena kaukana Itä- ja Pohjois-Suomessa. Harvaan asutulla alueella nuorten ikäluokkien pieneneminen jatkuu ja lähialueen koulutukseen on kysyntää vähemmän, mikä taas sitten pakottaa koulutuksen järjestäjiä vähentämään yksiköitä, jopa lakkauttamaan koulutusta, eli ollaan tällaisessa kierteessä. Koulua ei siis välttämättä löydykään siitä ihan läheltä. Mutta tämän reformin seurauksena, kun koulutusta järjestetään yhä enemmän työpaikoilla ja digitaalisissa oppimisympäristöissä, koulutus ja oppiminen ei ole sidottuna siihen fyysiseen koulurakennukseen tai koulun toimipisteeseen. Tämä työpaikalla oppiminen saattaa mahdollistaa nyten opiskelijoille kouluttautumista jopa kodin lähellä siinä mieluisassa työpaikassa, ja ihan niin kuin tuossa äsken ministeri taisi todeta, samalla on sitten jalka oven välissä siihen tulevaan työpaikkaan. Eli tässä saattaa olla mahdollisuus niille työpaikoille, jotka ovat kaukana oppilaitoksista.

17.08 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammattikoulutuksen uudistamisessa on todella hyviä elementtejä. Se, että mennään lähemmäs työelämää ja oppimista tapahtuu työssä, on hyvä tavoite. Mutta on syytä kyllä kysyä, onko meidän työelämämme valmis tällaiseen reformiin, koska esimerkiksi työelämävaliokunnan kuulemisessa valtaosa esitti sen huolen, että osa oppilaista ei löydä niitä työssäoppimisen paikkoja. Erityisesti silloin, kun tullaan haavoittuvampiin ryhmiin ja erityisoppilaisiin, on vaikea löytää näitä työssäoppimisen kanavia, ja lisäksi silloin, kun ollaan pienemmällä paikkakunnilla, niitä työpaikkojakin on aika vähän, jonne voi sitä oppimisjaksoa itsellensä tavoitella, jolloin ollaan aika erilaisessa asemassa eri puolilla Suomea.

Tässä samassa uudistuksessa työvoimapolitiittinen koulutus siirtyy niin sanotusti osaksi normitutkinto-opetusta, ja jotta säilyisi se nopeus, joustavuus ja alueellisten erojen hu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

mioon ottaminen, niin toivon, että ministeri todella katsoo tätä alun toimeenpanoa. Iso riski on se, että tästä tulee osa [Puhemies koputtaa] niin sanottua normikoulutusta eikä se enää toimikaan niin joustavasti kuin nykyisin.

17.09 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Eloranta otti erittäin hyvän esimerkin siitä, mihinkä pitäisi paremmin varautua, kun lähemme tekemään näin suurta reformia. Koulutus sopimuksella tapahtuvan työssäoppimisen tuloksellisuus eli oppiminen siihen työhön on koulutuksen järjestäjän vastuulla. Jos me katsomme pitkiä välimatkoja ja meidän erittäin kehittyntä pk-sektoriämme, johonka työpaikat syntyvät, niin jo pelkästään sen takia, että tämä vastuullinen taho pystyy mahdollistamaan sen työssäoppimisen niillä sirpaleisilla alueilla, niihin matka-aikoihin menee todella paljon aikaa eri työpaikkojen välillä. Sanoisin, että haja-asutusalueilla tai harvemmin asutuisa maakunnissa opettajan työmatkoihin käytettävä aika on varmasti 70 prosenttia, jolloin se erittäin pieneltä osin mahdollistaa näiden oppilaiden työssäoppimisen siellä työpaikalla.

17.10 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin mittaviin uudistuksiin, kuin nyt on käsillä, liittyy aina tiettyä epävarmuutta ja vaikeutta, ja tämä uudistus on totta kai myös suuri haaste johtamiselle, miten onnistutaan uudistus läpi viemään.

On nyt kuitenkin korjattava sellainen virhe käsitys, jota tässä on viljelty, että kaikki lausunnonantajat olisivat olleet yksimielisiä siitä, että perusrahoitus on riittämätön. Kyllä tässä oli lausunnonantajia, jotka olivat sitä mieltä, että tämä on hyvä juuri näin, ja oli niitä, jotka eivät siitä mitään sanoneet. Totta kai on myönnettävä, että oli myös enemmistö niitä, jotka olivat sitä mieltä, että sitä perusrahoituksen osuutta pitäisi korottaa. Mutta tämän rahoituksen tavoitehan on tietysti keino ohjata koulutusta siihen suuntaan aloille, joilla työllistymisen edellytykset ovat hyvät, ja toisaalta palkita myös siitä ja kannustaa kouluja, oppilaitoksia siihen, että niissä [Puhemies koputtaa] oikeasti edetään opinnoissa, ei vain olla koulussa.

17.11 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos yrittää vähän ottaa kiinni tästä rahoitusjärjestelmästä, että syntyisi vähän debattia, ettei puhuttaisi toistemme ohi: Tämä rahoitusjärjestelmään siis lähtee siitä, että perusrahoituksen osuus on puolet ja sitten on sen lisäksi rahoitusta, joka kannustaa siihen, että saadaan se tutkinto valmiiksi, tutkinnon osa valmiiksi ja että sitten päästään työelämään ja päästään jatko-opintoihin. Minusta ne ovat aika hyviä tavoitteita. Sillä tavalla vähän haastan niitä, jotka sanovat, että tässä on väärin: Tehän kuitenkin joka tapauksessa tuossa omassakin vastalauseessanne hyväksyisitte 40 prosenttia muuta kuin perusrahoitusta eli sillä tavalla ette ilmeisesti kuitenkaan tästä perusajatuksesta ole eri mieltä, mutta arvioitte, että jos sitä 10 prosentilla korotettaisiin, se merkittävästi muuttuisi. Rohkenen hieman epäillä, että se iso kuva ei siitä juurikaan muuttuisi. Muistutan myös siitä, että vuosittain valiokunnan lausuman mukaisesti tätä asiaa tarkastellaan. Seuraavina vuosina perusrahoituksen osuus on [Puhemies koputtaa] 95 prosenttia — hyvin maltillinen siirtymä, hyvin maltillinen siirtymä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Näyttää olevan debatin tarvetta edelleen. Mutta otamme tähän väliin ministerin, 3 minuuttia, ja sitten jatkamme debattia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

17.13 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen:** Arvoisa puhemies! Jos summaan keskustelua, niin vaikuttaa siltä, että reformin tarpeesta olemme hyvin yksimielisiä tässä salissa ja myöskin siitä isosta kuvasta eli reformin peruslinjauksista, yhtenäisestä järjestelmästä, osaamisperusteisuudesta ja opiskelijoiden yksilöllisistä poluista. Ammatillinen koulutus tarvitsee tämän uudistuksen, ja myöskin ammatillisen koulutuksen kenttä, koulutuksen järjestäjät, ovat tähän isoon kuvaan hyvin sitoutuneita. Tiedän senkin, että reformia monessa suunnassa eri puolilla Suomea jo kovasti odotetaan. Toki on sitten sen lisäksi yksityiskohtia, joista eri lausunnonantajat ovat olleet eri mieltä, ja huomaan, että tässä salisakin on eri mielipiteitä joistain reformiin liittyvistä yksityiskohdista.

Valiokunnan puheenjohtaja nostikin esiin tämän rahoitusjärjestelmän. Itse asiassa se iso kuva on siinä, että jatkossa puolet rahoituksesta tulee niin sanottuna perusrahoituksena mutta sen lisäksi rahoitusjärjestelmään on leivottu sisään elementtejä, joilla pystytään esimerkiksi ehkäisemään koulutuksen keskeyttämistä ja syrjäytymistä. Suoritusrahoituselementti on siinä siitä syystä, että se nimenomaan palkitsee ja kannustaa siihen, että koulutuksen järjestäjät huolehtivat opiskelijoista ja siitä, että opinnot tulevat suoritetuiksi loppuun. Eli koulutuksen järjestäjä saa rahoitusta tutkinnoista ja tutkinnon osista. Ja sitten lisäksi siinä on 15 prosentin vaikuttavuusrahoituselementti, mikä tarkoittaa sitä, että koulutuksen järjestäjät saavat rahoitusta siitä, että opiskelijat työllistyvät tai siirtyvät jatko-opintoihin elikkä että se koulutus on laadukasta ja saavuttaa sille asetetut tavoitteet. Sehän on se meidän iso tavoitteemme, yhdessä varmistaa, että nuoret ja aikuisetkin saavat sellaisen koulutuksen, jolla pärjää tulevaisuuden työelämässä ja joka vastaa työelämän tarpeisiin, ja tähän tämä vaikuttavuusrahoitus tuo elementin.

Tähän koko reformiin on tuotu sisään monia elementtejä, joilla kiinnitetään huomiota siihen, että opiskelijoista pidetään hyvää huolta, että he saavat ohjausta, he saavat korkeatasoista opetusta. Myöskin laatuja järjestelmiin ja laatuun on erittäin paljon panostettu tässä reformivaiheessa. Tässä on elementtejä, joilla laatua pystytään paljon paremmin varmistamaan kuin aikaisemmin.

Lähiopetuksen väheneminen on huoli, josta on tullut paljon palautetta. Opettajat ovat siitä huolissaan, opiskelijat ovat huolissaan ja myös vanhemmat. Tähän haluan jatkossa kiinnittää huomiota: että säästöjä ei tule hakea ensisijaisesti opetuksesta tai opettajista vaan rakenteista. Tämä reformi tuo muun muassa päällekkäisyyksien purkamisen ja sen mahdollisuuden, että voidaan etsiä sieltä mieluummin sitä tehoa ja sitten vastaavasti panostaa ne resurssit opetukseen. [Puhemies koputtaa]

Tämän reformin yksityiskohtana, tai ytimessä oikeastaan, on henkilökohtaistamisen prosessi, eli kiinnitetään huomiota siihen ja rakennetaan se polku, mitä juuri kyseinen opiskelija tarvitsee. Me olemme jokainen erilaisia oppijoita. Osa tarvitsee enemmän tukea kuin joku toinen. Osa oppii työelämässä paremmin, osa tarvitsee enemmän lähiopetusta. [Puhemies koputtaa] Tämä on tärkeä asia, että tämä nimenomaan on siinä reformin ihan keskeisenä ytimenä: turvata jokaiselle opiskelijalle laadukas oppimisen mahdollisuus.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten otamme vielä ainakin yhden debattikierroksen.

17.16 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin vielä tähän perusrahoitukseen palannut siitä näkökulmasta — taisi olla niin, että edustaja Anderssonkin siihen viittasi — että kun kustannuksista kaksi kolmasosaa on kiinteitä, palkkoihin me-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

nee suurin osa, ja perusrahoitus on 50 prosenttia, niin oppilaitoksessa on tällainen epävarmuuden tila, ja jokainen, joka ymmärtää koulutuksesta, sen kehittämisestä jotakin, ymmärtää, että se ei ole paras kannustin opetustyön kehittämiselle ja muulle. Tästä lähtökohdasta tämän perusrahoituksen olisi pitänyt olla vähintään se 60. Monet esittivät, että sen pitäisi olla 70, mutta ajateltiin, että se 60 nyt sitten olisi sellainen, että se nostaisi kuitenkin turvatasoa sitä [Puhemies koputtaa] asiantuntijatyötä siellä tekeville.

Ja edustaja Kososelle: ei ollut 270 miljoonaa ammatilliselle [Puhemies koputtaa] koulutukselle, se koski koko keskiastetta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, pidetäänpä kiinni tästä minuutin ajasta, niin että mahdollisimman moni pääsee puhumaan.

17.18 **Kimmo Kivelä uv** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Todellakin, kyllä se on tunnustettava, että se vaara on olemassa tässä perusrahoituksen mallissa, että se johtaa tutkin-totehtailuun. Ei sitä voi kiistää, mutta minun mielestäni kuitenkin tämä lausuma on vahva, ja tätä asiaa on koko ajan tarkalla silmällä seurattava, mitä tapahtuu, ja samalla arvioitava myös perusrahoitusosuuden riittävyttä, niin kuin tuo lausuma sanoo. Tärkeä asia tässä meidän mietinnössämme on myös se, että ei puhuta kauniisti ideaalisella tasolla jatko-opintokelpoisuudesta vaan siten, että ammatillisesta koulutuksesta valmistuvalla todella on oikea jatko-opintokykyisyys, että hän todellakin voi suorittaa myös jatko-opintoja. Tässä [Puhemies koputtaa] esityksessä on paljon hyvää.

17.19 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastatakseni edustaja Puumalalle: Ongelma opposition näkökulmasta ei ole se, että suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus on mukana tässä elementtinä, [Tuomo Puumalan välihuuto] vaan ongelma tässä on juuri tämä painotus. Ja joku voi ehkä argumentoida sitten, että 10 prosentin ero on pieni, mutta 10 prosenttiyksikön ero on iso siinä suhteessa — kuten edustaja Gustafsson sanoi — että kun kiinteiden kulujen osuus menoista on noin kaksi kolmasosaa, niin tämä nyt ehdotettu perusrahoituksen taso tarkoittaa siis sitä, että tämä epävarmuus koskee kaikkea henkilöstön ja koulutuksen suunnittelua jatkuvasti, pahimmassa tapauksessa, järjestäjäkentällä. Toisaalta jos tämä prosenttiosuus on pieni, niin miksi ei ollut valmiutta sitten korottaa sitä edes 60 prosentin tasolle, niin kuin enemmistö, valtaosa, lausunnonantajista kyllä esitti, niin koulutuksen järjestäjät, työnantajapuoli kuin ammattijärjestöt ja opiskelijajärjestöt? Miksi tähän ei ollut valmiutta, kun tällä pienellä muutoksella olisi [Puhemies koputtaa] voitu ratkaista yksi asia, joka sai hyvin paljon kritiikkiä kuulemisten yhteydessä?

17.20 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Joo, tässä todellakin nyt on iso huoli ja suuri kysymys koskien nimenomaan tätä rahoitusmallia. Kyllä valtaosa lausunnonantajista koki tämän ihan fataaliksi ongelmaksi tässä laissa, että perusrahoituksen taso on niin alhainen, että se tekee opetuksen suunnittelusta vaikeasti ennustettavaa ja epävarmaa ja todellakin myös luo tämmöisen eriarvoisuutta jatkuvasti luovan rakenteen tänne sisälle. Verrattuna esimerkiksi koulutuksen tämmöisiin kertaluonteisiin leikkauksiin tässä ikään kuin lyödään tämmöinen pysyvä eriarvoistava rakenne, pysyvä epävarmuutta synnyttävä rahoitusmalli. Tämä on hyvin ongelmallista, ja sen vuoksi ihmettelinkin, miksi ministeri omassa esittelypuheenvuorossaan ei lainkaan esitellyt tätä mallia, jos tämä teidän mielestänne on sitten niin hyvä. Kyllä te varmasti kuitenkin olette perehty-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

nyt lausuntokierroksella tulleeeseen voimakkaaseen kritiikkiin koskien tätä rahoitusmallia. Samoin ihmettelen edustaja Puumalan reaktiota. Te olette olleet kuitenkin [Puhemies koputtaa] sivistysvaliokunnan puheenjohtajana paikalla kuulemassa tämän kritiikin, niin että on todella kummallista, että te vähätelitte tätä.

17.21 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Moni varmaan tietääkin, että symppaan tuota ajatusta siitä, että perusrahoitusosuus olisi voinut olla suu-rempi. Kuten kerroin, vuosittain tuo katsotaan sitten lausuman velvoittamalla tavalla. Paljon on aikaa reagoida, lähdetään hyvin maltillisella 95 prosentin perusrahoituksella.

Mutta se, mistä vähän kyseenalaistin teidän argumentaatiotanne, perustui siis siihen, että tähän olette kuitenkin valmiita hyväksymään 40 prosenttia muuta kuin perusrahoitusta. Sähän on valtavan kokoluokan muutos. Siihen te olette valmiita, mutta se kynnys, se menee juuri siinä. Mihinkä se perustuu, että se on juuri siinä? [Jukka Gustafsson: No hei, eihän siinä ole mitään mieltä!] Edustaja Alanko-Kahiluoto on sitä mieltä, että pysyvän eriarvoistumisen rakenne syntyy noissa prosenttiyksiköissä, joita tuossa välissä on. Oikeastaan haluaisin teitä enemmänkin kiittää siitä, että olette valmiita kuitenkin [Puhemies koputtaa] näin valtavaan uudistukseen ja ajatte sitä eteenpäin.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, ja nyt laajennamme debattia niin, että myöskin ne edustajat, jotka eivät tähän mennessä ole saaneet puheenvuoroa, pääsevät ääneen.

17.23 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on reformi, joka todella näyttää paperilla hyvältä. Mutta on asioita, jotka huolettavat. Yksi niistä on tasa-arvo. Jos paikkakunnalla ei, laajalla Pohjanmaalla tai Lapissa, ole ammatillista oppilaitosta, siellä ei todennäköisesti ole olemassa myöskään työpaikkoja, vaan oppilaat joutuvat toiselle paikkakunnalle. Miten olette, arvoisa ministeri, ajatellut hoitaa näiden oppilaiden asumisen toisella paikkakunnalla? Kuka sen maksaa? Missä he asuvat? Miten he kulkevat sinne? On muistettava, että peruskoulunsa päättävät ovat 16-vuotiaita, ja heitä tämä reformi ensisijaisesti koskee. En ole nähnyt tähän vastausta missään.

Toinen asia, joka minua huolettaa, on se, että onko olemassa vaara, että tämä vääristää työmarkkinoita. Kun mennään muutama vuosi eteenpäin, siellä on runsaasti niitä viimeisen neljänneksen opiskelijoita, jotka hallitsevat sen työn jo hyvin. Heistähän tulee opettajia seuraaville. Onko olemassa vaara, että sen jälkeen ei enää tarvitse palkata työntekijöitä, [Puhemies koputtaa] kun on hyviä opiskelijoita tekemässä ilmaiseksi työtä?

17.24 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä nyt on ollut tästä rahoitusjärjestelmästä paljon keskustelua. Olisin vielä siirtänyt sitä huomiota nimenomaan tähän vaikuttavuusrahoitukseen. Siellähän on nimenomaan elementteinä tämä läpäisy ja opintojen jälkeinen työllistyminen. Myöskin, käsittääkseni, tämän jatko-opintoihin sijoittumisen rooli on siellä läsnä. Itse näen, että tällä on hyviä vaikutuksia.

Tässä nyt on esitetty pelkoja siitä, johtaako tämä tutkintotehtailuun. Ajattelen itse pikemminkin niin, että nyt kun täällä meidän ammatillisen koulutuksen kentällä on ollut, valitettavasti, tällaisia koulutusohjelmia, jotka ovat varsin suosittuja mutta joista ei työllisty, niin pidän hyvin tärkeänä, että tämä rahoitusjärjestelmä ohjaa myös niitä koulutuksen jär-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

jestäjiä suuntaamaan koulutusta niille aloille, missä on hyvä työllistyminen, eikä niinkään [Puhemies koputtaa] tällaisille muotialoille.

17.25 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuskin kukaan tässä salissa on eri mieltä siitä, etteikö tätä uudistusta tarvittaisi. Mutta valitettavasti tähän lakiesitykseen on kyllä jäänyt vakavia epäkohtia. Ja kun samalla huomioidaan ammatilliseen koulutukseen tulleet valtavat säästöt, niin ei kyllä voi olla huolestumatta myöskään koulutuksen laadusta. Isoja kysymyksiä ovat muun muassa se, turvataanko kaikille riittävät jatko-opintomahdollisuudet; riittääkö jatkossa opiskelupaikkoja myös ilman ammatillista koulutusta oleville nuorille aikuisille, joita on valtava määrä; ohjaako tämä rahoitusjärjestelmä oppilaitoksia tutkintojen tehtailuun koulutuksen laadun kustannuksella, ja myös se, miten opettajat ja henkilökunta jaksavat viedä tätä uudistusta eteenpäin näillä niukkenevilla resursseilla. Minä todella toivon parasta, mutta itse olen ammatillinen opettaja ja olen paljon tästä asiasta entisten kollegoiden kanssa keskustellut, ja on pakko sanoa, että monesta asiasta olen todella huolissani.

17.26 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mihin perustuu opposition usko 60 prosentin perusrahoitukseen? No, se perustuu pelkästään ja puhtaasti niihin lukemattomiin ammattilaisiin, niihin kaiken maailman dosentteihin, joihin meillä on vielä taipumus uskoa. Muun muassa Kuntaliitto, Opettajien Ammattijärjestö, Akava ja niin edelleen — kaikki nämä ovat sitä mieltä, että 60 prosentin perusrahoitusosuus tarvitaan. Itsekin ammatillisena opettajana uskon siihen ja minun uskoni riittää siihen, että taatusti aktiiviset, tunnolliset, toimeliaat oppilaat ja opiskelijat löytävät jatkossakin oman paikkansa ja valmistuvat hyvin tuloksin työelämän palvelukseen, mutta huoleni koskee niitä syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, jotka tulevat saamaan entistä vähemmän lähiopetusta ja myös entistä vähemmän rahoitusta. Kuntaliitto on oikeastaan pukeutunut tämän tiukimmin sanoiksi: se pelkää jopa eliittikoulujen syntymistä, erityisesti niillä alueilla, joilla on paljon koulutuksen järjestäjiä, esimerkiksi Uudellamaalla. [Puhemies koputtaa] Miten syrjäytymisvaarassa olevien opiskelijoiden asema turvataan?

17.27 **Elsi Katainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta ja ministeri ovat todellakin olleet suuren uudistuksen äärellä, joka valitettavasti on jäänyt muiden uudistusten, tunnetumpien uudistusten jalkoihin ja varjoon. Tämä tarpeellinen reformi antaa kuitenkin mahdollisuuksia muun muassa hallinnon keventämiseen, jos aikuis- ja nuorisoasteen koulutuksia pystytään yhdistämään. Myöskin tämä yleisen jatko-opintokelpoisuuden varmistuminen on varmasti yksi tärkeä vetovoimatekijä, kuten myöskin tämä henkilökohtaistaminen, koko ammatilliselle koulutukselle.

Nousee kuitenkin kysymys: pystytäänkö turvaamaan koulutuspaikkoja alueellisesti ja kattavasti kaikilla aloilla? Itse kannan huolta muun muassa luonnonvara-alan ynnä muiden kalliiden koulutusalojen puolesta.

Arvoisalta ministeriltä kysyisin myös: kun työelämän murros on niin tunnettu asia ja siitä eilenkin täällä pitkään keskusteltiin, [Puhemies koputtaa] miten arvioitte toisen asteen kykyä vastata — ennakoita, ei niinkään reagoida — noihin muuttuviin tarpeisiin?

17.28 **Sirpa Paatero sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä tämä harjoitus ammatillisen koulutuksen kehittämisestä lähti jotenkin väärille linjoille jo siinä koh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

taa, kun 190 miljoonaa otettiin tästä toiminnasta pois ennakkollisesti ennen minkäänkokoista kehittämistoimintaa, jolloin on jouduttu ainakin meidän alueella irtisanomaan opettajia, jotka olisivat sitä kehittämistyötä voineet tehdä, ja toisaalta on vähennetty näitä lähiopetustunteja oppilailta niin, että omakin kummipoikani on ollut viikkokausia itsekseen opiskelemaan, 16-vuotiaana.

Yksi erityinen kysymys, joka minua huolestuttaa tämän rahoituksen lisäksi, on se, miten voidaan ajatella, että veloitetaan työpaikat tähän osallistumiseen niin sen harjoittelun osalta mutta myöskin niitten tutkintojen arvioinnin osalta. Jos ajattelee koulutuksen järjestämistä, monilla aloilla niitä lähellä olevia työpaikkoja ei ole riittävä määrä, niitten osaamistaso ei välttämättä kaikilta osilta riitä laaja-alaiseen opintojen kokonaisuuteen, ja kolmantena asiana: millä korvauksilla ja millä työntekijämäärällä nämä työpaikat sitten pystyisivät tähän vastaamaan, koska sehän vaatisi aika paljon lisäresursseja — vaikkapa yhden ravintola-alan linjan tuleminen yhtäkkiä työmarkkinoille pieneenkin kuntaan?

17.30 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Erityistä tukea tarvitsevien nuorten koulutuksellinen tilanne vaihtelee eri puolilla Suomea todella paljon, ja kuten tiedämme, valitettava tosiasia on, että nämä nuoret ovat 16-vuotiaita ja erityistä tukea tarvitsevia ja he joutuvat muuttamaan pois kotoa saadakseen itselleen ammatillisen tutkinnon, ja valitettavasti näitä ammatillisen tutkinnon vaihtoehtojakin on heille todella vähän. Nyt tämä esitys ei tuo heille minkäänlaista korjausta.

Viime hallituskaudella tehtiin ministeriössä selvitystä nimenomaan näiden nuorten osalta, ja valitettavasti tämä työ kariutui ihan viime metreillä. Nyt täällä valiokunta on kiinnittänyt siihen huomiota ja se ryhtyy valmistelemaan taas uudenlaisia selvityksiä, ja ministerikin tuossa äsken totesi vastaavanlaista, ja nyt kysyisin kyllä ministeriltä. Selvityksiä on tehty viime kaudella useita — itsekin olen ollut niissä monessa mukana ja esittämässä niitä eri puolille Suomea. [Puhemies koputtaa] Nyt toivoisin ministeriltä vastausta: mitä te oikeasti aiotte tehdä, että erityistä tukea tarvitsevat nuoret saavat itselleen tutkintoon johtavan koulutuksen ja mielellään myös kotoa käsin?

17.31 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen järjestäminen nykyistä joustavammin ja kunkin tarpeet nykyistä paremmin huomioiden ei ole kummuttanut täällä laajaa vastustusta. Sitäkin enemmän on esitetty riittäviä kantoja koulutuksen rahoitusjärjestelmästä ja sen tasosta. Rahoituksen tason riittävyydestä tuskin syntyy sopua hallituspuolueiden ja opposition välille varsinkin, kun yksimielisyyttä ei tunnu löytyvän siitäkään, täyttääkö esitetty järjestelmä sille asetetut tavoitteet eli turvaako se koulutuksen järjestämisen ja etenkin kannustaako se järjestäjiä tulokselliseen toimintaan.

On kuitenkin hyvä huomata, että esitetty rahoituselementtien prosenttiosuuksien muutos tehdään pitkällä siirtymäajalla, joka antaa koulutuksen järjestäjille aikaa reagoida ja mahdollisesti uudistaa toimintaansa. Oleellista on lisäksi se, että lausuman mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö tulee seuraamaan rahoitusmallin toimivuutta ja arvioimaan perusrahoituksen riittävyyttä tuon siirtymäajan kuluessa ja raportoi siitä lausunnon mukaisesti vuosittain sivistysvaliokunnalle.

17.32 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on kannettu paljon huolta jatko-opintokelpoisuudesta, ja itsekin kannan siitä huolta, etenkin yleissi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

vistävien aineiden turvaamisesta. Kun tässä uudistuksessa työelämälähtöisyyttä korostetaan ja lähiopetusta vähennetään ja oppimista siirretään yhä enemmän työpaikoille, niin on erittäin tärkeätä, että huolehditaan ammattiin valmistuvien jatko-opintokelpoisuudesta ja tosiasiallisista valmiuksista päästä korkeakouluihin ja menestyä. Tässä avainasemassa ovat työpaikkaohjaajat, ja heidän on saatava vahvasti koulutusta ja ohjausta tämän tehtävän hoitamiseen. Myös opettajien on jalkauduttava ahkerasti työpaikoille tukemaan ja ohjaamaan opiskelijoita. Keskeisessä roolissa tässä ovat myös yleissivistävät aineet, kieli-, matemaattiset, viestintäopinnot, eli miten konkreettisesti varmistetaan, että nuorten yleissivistystyö myös ammatillisessa koulutuksessa turvataan tämän reformin jälkeen?

17.33 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Puumala dramatisoi nyt tätä perusrahoitusta aika lailla. Me kysyimme valiokuntakäsittelyssä, miten asiantuntijat olivat päätyneet tähän, että he esittävät 60:tä prosenttia. He vastasivat, että tämä lisää sen verran ennakoitavuutta, että he asiantuntijoina päätyivät esittämään tätä meille, ja miksi me emme uskoisi heidän käytännön asiantuntemustaan?

Mutta, arvoisa puhemies, toinen asia, joka askarruttaa suuresti: jos opiskelija on suorittanut suurimman osan tutkinnosta työpaikoilla, niin se, miten pystytään käytännössä turvaamaan jatko-opintokelpoisuus, tulee asettamaan todella tiukkoja laatuvaatimuksia työpaikoilla tapahtuvaan oppimiseen. Miten tätä seikkaa ohjataan ja seurataan? [Outi Alanko-Kahiluoto: Hyvä kysymys!]

17.34 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on tullut esille ehkä vähän väärinkäsityksiä siitä, mikä tuolla alueilla, erityisesti harvaan asutuilla alueilla, tilanne on siltä osin, että siellä oppilaitosverkostohan on jo tiivistynyt — esimerkiksi Kainuussahan meillä on käytännössä enää vain yhdellä paikkakunnalla lähiopetusta — mutta sitten kuitenkin yrityksillä on merkittävä osaajapula, työvoimapula. Me emme saa riittävästi tällä hetkellä ammatillisista oppilaitoksista valmistumaan väkeä, ja siellä tietyillä alueilla selvästi pitäisi saada osaajia enemmän. Tässä on hieman väärää käsitystä sen suhteen, etteikö työpaikkoja olisi kyllä tarjolla.

Se, mikä ammatillisessa koulutuksessa on myös ollut vaikeaa ja ongelma, on se, että keskeyttäminen on ollut todella merkittävää, mikä on kertonut motivaatiosta ja opetuksen järjestämistavoista, että niitä pitää muuttaa.

Tässä lausumassa perusrahoituksen osalta todellakin on tärkeätä se, että valiokunta toi esille sen ja esittää, että eduskunta edellyttää opetusministeriöltä seurantaa vuosittain. [Puhemies koputtaa] Kysyisinkin ministeriltä: onko valmiutta perusrahoituksen muutokseen, jos tällainen vaikutus näyttää olevan tällä rahoituksen muutoksella?

17.36 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suuri muutos aiempaan todellakin on, että oppiminen tapahtuu reformin myötä yhä enemmän työpaikoilla, eikä pidä unohtaa, että ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelijat aloittavat yleensä 15—16-vuotiaina, jolloin heiltä puuttuu täysin kokemus työn tekemiseen ja työyhteisössä toimimiseen liittyvistä asioista. Työpaikalla odotetaan kuitenkin opiskelijan olevan motivoitunut ja kiinnostunut tarttumaan työhön innokkaasti. Tässä tarvitaan usein opettajaa tukemaan ja rohkaisemaan opiskelijaa toimimaan yhteistyössä työpaikan henkilökunnan ja mahdollisesti muiden opiskelijoiden kanssa. Jos opiskelija ei sitten sopeudu työssäoppimispaikan toimintatapoihin, saattaa olla edessä jakson keskeytys ja sen siirtymi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

nen toiseen ajankohtaan tai jopa opintojen keskeytys. Kysynkin opetusministeriltä edelleen: miten uskotte, että työssäoppimisen lisääminen tulee onnistumaan näillä heikennyillä resursseilla? Ohjausaikaa ei opettajalla ole jatkossa enää tarpeeksi, niin kuin edellisessä puheenvuorossa kerroin, että se on nyt jo puolittunut tunnista puoleen tuntiin viikossa.

17.37 **Ulla Parviainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän oikein hyvin, että tämä rahoitukseen liittyvä keskustelu on täällä meneillään, nimittäin eihän tuo rahoitusmalli ole kovin yksinkertainen. Toinen syy siihen on, että tähän isoon muutokseen ei ole ollut käytettävissä tällaisia rahoitusmalleja ja laskelmia, joista koulutuksen järjestäjät olisivat nähneet, kuinka heille mahdollisesti tulisi käymään tulevaisuudessa. Mutta tähänhän on rakennettu elementti, että vaikuttavuusrahoituksen kautta sitten voidaan vaikuttaa. Eli minä näen niin, että koulutuksen järjestäjälle on kunnia-asia ja rahoituksenkin vuoksi tärkeää, että koulutus on laadukasta ja opiskelijat saavat ne tarvittavat tavoitteen mukaiset tiedot ja taidot tai todelliset taidot, jotta he pystyvät sitten työllistymään ja jotta he pystyvät menemään myöskin jatko-opintoihin, eli sen kautta tulee sitten rahaa.

17.38 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä sanoisin muutama sanan. Täällä on tullut koulutustakuusta kysymyksiä, siitä jatko-opintokykyisyydestä, joka on oikein hyvä termi. Tässä nousi kuulemisten aikana tosiaan esille se, että ammatillisen koulutuksen puolella monesti haasteena on erityisesti opiskelijoiden matemaattiset ja luonnontieteelliset taidot ja tiedot. Itse nostaisin esille paitsi ammatillisen koulutuksen puolella tämän yleissivistävyyden ja taitojen ja tietojen vahvistamisen, joka nyt tässä uudistuksessa pysyy vähintään samalla tasolla tai jopa vahvistuu hieman, myös peruskoulun, joka on todella tärkeässä osassa. Meidän pitää pystyä paremmin varmistamaan se, että opiskelijoilla, jotka tulevat peruskoulusta ja siirtyvät ammatilliseen koulutukseen, on tarvittavat tiedot ja taidot edetä ja siirtyä jatko-opintoihin myös ammatillisen koulutuksen jälkeen.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän vielä seuraavat vastauspuheenvuorot: Andersson, Gustafsson, Alanko-Kahiluoto ja Puumala. Sen jälkeen ministerin vastaus, ja sen jälkeen puhujalistaan.

17.39 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä vastatakseni edustaja Puumalalle: Suurin osa lausunnonantajista tosiaan ehdotti perusrahoituksen osuudeksi 60 prosenttia. Ainakin yksi hyvin järjellinen perustelu, mitä esitettiin, liittyi nimenomaan näiden kiinteiden kustannusten osuuteen, eli että se lisäisi ennakoitavuutta, jos perusrahoitusosuus olisi lähempänä sitä, mikä palkkakustannusten ynnä muiden kiinteiden kustannusten osuus on kaikista käytetyistä varoista.

Mitä tulee jatko-opintokykyisyyteen, kiinnittäisin itse huomiota siihen, että jatko-opintokykyisyyden turvaamiseksi nimenomaan näiden yleissivistävien opintojen laajuus ja lähiopetuksen turvaaminen siinä yhteydessä on aivan keskeisessä roolissa. Luulen, että huolta on herättänyt muun muassa se, tapahtuuko työpaikalla tapahtuvan oppimisen lisääminen sitten joidenkin opiskelijoiden kohdalla ikään kuin näiden yleissivistävien opintojen kustannuksella, [Puhemies koputtaa] mutta toivon, että siihen kiinnitetään huomiota, kun asetuksella sitten säädetään näiden tutkintojen osista tarkemmin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

17.40 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhemiehen kunniaksi luen Sastamalan koulutuskuntayhtymän johtajan Lahden kirjallisesta lausunnosta seuraavan: "Reformista puuttuu kattava vaikuttavuusarviointi. Tulevan rahoituksen arvioiminen lakiluonnoksen perusteella on mahdotonta. Rahoituksessa on turvattava riittävä perusrahoituksen osuus, jotta koulutuksen järjestäjä pystyy ennakoimaan tulevaisuutta myös rahoituksen näkökulmasta. Koulutustakuun toteutumisen kannalta perusrahoituksen korottaminen 60 prosenttiin nähdään ensiarvoisen tärkeänä työllistymistä ja jatko-opintoihin siirtymistä korostavasta rahoitusmallista huolimatta."

Näin siis Sastamalan koulutuskuntayhtymän rehtori, ja hän nostaa tämän koulutustakuun tähän ihan perustellusti, koska sillä paremmalla perusrahoituksella kyetään näistä nuorista, jotka saadaan sinne koulutukseen, huolehtimaan ja tukemaan myöskin niitä, joiden oppimisedellytykset ei ole niin hyvät [Puhemies koputtaa] kuin ehkä kaikilla muilla.

17.42 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä laki ammatillisesta koulutuksesta on suurin tällainen koulutuspoliittinen uudistus, jota Suomessa on tehty kahteenkymmeneen vuoteen, ja jos itse olisin hallituspuolueen jäsen, niin en kyllä pahemmin ylpeilisi sillä, että tämän säätämisen yhteydessä ei ole välitetty asiantuntijoiden melko yksimielisestä näkemyksestä koskien sitä, miten tätä lakiesitystä pitäisi korjata.

Olen hyvin huolissani myöskin siitä, että tässä on sivuutettu se, että tämän lain ikään kuin toimeenpanoon ei ole varattu niitä määrärahoja, joita esimerkiksi Kuntaliitto esittää. Esimerkiksi opettajien lisäkoulutus tai sitten tämä työpaikoilla tapahtuva opiskelijoiden ohjaus on täysin tyhjän päällä siinä mielessä, että niihin ei mitään määrärahoja ole varattu, mutta näistäkään ministeri ei maininnut omassa esittelypuheenvuorossaan, mikä minusta on kyllä hyvin hyvin huolestuttavaa.

Mutta kysyisin ministeriltä tosiaankin, miten vastaatte tähän edustaja Nylanderin erinomaiseen kysymykseen, miten tämä jatko-opintokelpoisuus käytännössä varmistetaan, jos koko ammatillinen koulutus on mahdollista periaatteessa tehdä ketjutetuilla koulutusopimuksilla [Puhemies koputtaa] työpaikoilla. Miten se turvaa nuoren mahdollisuuden opiskella korkeakouluissa?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Puumala, ja sen jälkeen ministerin vastauspuheenvuoro.

17.43 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Emme todella saa lihavaa riitaa aikaiseksi tästä perusrahoituksesta. Tarkoitukseni oli nimenomaan päinvastainen, kertoa, että olemme yllättävän lähellä, [Outi Alanko-Kahiluoto: Todellakin!] ja enemmänkin kiittää teitä siitä, että olette valmiita 40 prosenttia rahoituksesta — sehän on 1,7 miljardin euron kokonaispotista huikea summa — jakamaan näillä hallituksen esityksen mukaisilla perusteilla. Se on kiitoksen arvoinen ja hatunnoston arvoinen teidän suuntauksenne. Tämä oli tarkoitukseni.

Kaksi tärkeää huomiota vielä [Mikaela Nylanderin välihuuto] muista puheenvuoroista. Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret... — Jaksatteko, edustaja Nylander, kuunnella syrjäytymisvaarassa olevista nuorista vielä? — Se on tärkeää, ja se huoli tuli täällä voimakkaasti esille. Tässähän on määritelty ensisijainen toiminta-alue, ja sen lisäksi rahoituksen kriteerissä on se koulutustakuun hoitaminen. Tätä taustaa vasten pitäisin ihan tärkeimpänä asia-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

na sitä, että valiokunnan lausuman mukaisestikin huolehdimme nimenomaan tästä asiasta, ja se on aika hyvin nyt tuohon reformiin sisäänleivottu. Hienoa, että nostitte tämän asian [Puhemies koputtaa] myöskin esille.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Grahn-Laasonen, 5 minuuttia, ja sen jälkeen puhujalistaan.

17.44 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Aivan oikein, ei tästä lihavaa riitaa saatu, ja uskon, että ammatillisen koulutuksen kenttä on siitä hyvin tyytyväinen. Tärkeää on se, että reformi menee eteenpäin. Se, että debattimme kilpistyi keskusteluun siitä, onko perusrahoituksen osuus rahoitusmallissa 50 prosenttia vai 60 prosenttia, kertoo ainakin minulle siitä, että reformin iso kuva on jaettu ja peruslinjoista olemme hyvin yhtä mieltä.

Itse rahoitusmallista tuli hyvin monenlaista palautetta sekä siinä laajassa ja osallistavassa valmistelussa että sitten lausuntokierroksella, ja oli erilaisia näkemyksiä prosentteista. Ja se, mihin päädyttiin, on rahoitusmalli, joka palkitsee laadusta ja hyvästä työstä. Sellainen sen rahoitusmallin tulee ollakin. Eli siinä on elementtejä, jotka turvaavat jatkuvuutta perusrahoituksen muodossa: siinä on elementti, joka kannustaa syrjäytymisen ehkäisyyn ja keskeyttämisten vähentämiseen ja siihen, että koulutus saatetaan loppuun, ja myöskin sitten se elementti, joka varmistaa työelämään siirtymistä, jatko-opintoihin siirtymistä, varmistaa laatua tämän vaikuttavuusrahoituksen kautta. Lisäksi siinä rahoitusmallissa on pitkä siirtymäaika, mikä mahdollistaa sen, että koulutuksen järjestäjät voivat sopeutua uuteen rahoitusmalliin rauhassa ja kääntää sitä kurssiansa, mikäli on tarvetta, jotta rahoitus jatkossakin on turvattu. Ja se, että rahoitusmalli palkitsee — toistan vielä — laadusta ja hyvästä työstä, on ihan juuri se tavoite, mihin on haluttukin päästä.

Jokaiseen isoon reformiin, mitä tehdään, sisältyy aina epävarmuutta, ja on aina kysymyksiä, joihin on tarvetta myöskin palata. Siksi on äärimmäisen tärkeää — aivan niin kuin eduskuntakin edellyttää — että seuraamme tiiviisti reformin toteuttamista ja teemme siihen tarvittaessa muutoksia. Se on aivan itsestään selvä osa, ja siihen tullaan panostamaan ministeriössä erittäin vahvasti.

Samoin hallitus on varautunut siihen, että tuemme reformin onnistunutta toimeenpanoa opettajankoulutukseen panostamalla, mikä on aivan ytimessä. Meidän täytyy saada meidän opettajat tähän reformiin mukaan, ja he ansaitsevat lisäkoulutusta. Samoin sitten hallitus on panostanut kaksi kertaa 15 miljoonaa euroa, eli ensi vuonna ja seuraavana vuonna, reformin toimeenpanon tukeen rahoitusta. Sitä voidaan käyttää nimenomaan sekä opettajien informoimiseen ja kouluttamiseen että sitten työelämän mukaan ottamiseen, digitalisaatiohankkeisiin, jotka tukevat henkilökohtaistamisen prosessin onnistumista, koska se on siellä ytimessä tässä reformissa, ja niin edelleen. Tämä on tärkeä osa, ja olen siitä hyvin tyytyväinen, että nämä lisäresurssit saatiin.

Kiitos siitä, että edustaja Multala otti esille täällä sen, mitä tapahtuu ennen ammatilliseen koulutukseen siirtymistä. Eli meille on hyvin tärkeää se, että katsomme koko koulutuspolkua, koko sitä järjestelmää: sitä, että varhaiskasvatus ja esiopetus, perusopetus tuottavat laajasti yleissivistystä ja tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka kantavat myöskin ammatillisissa opinnoissa ja turvaavat sen, että tullaan ammatilliseen koulutukseen jatkossa, ihan jokainen tulisi riittäväillä perustiedoilla ja taidoilla ja että se koko koulutuspolku olisi kunnossa. Se tietysti koskee sitten myöskin sitä siirtymistä ammatillisesta koulutuksesta jatko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

opintoihin, ja sen mahdollisuuden tulee olla sekä mahdollista että myöskin tosiasiallisesti toteutuvaa. Eli opiskelijalla tulee olla aidosti se mahdollisuus siihen jatko-opintoihin siirtymiseen.

Ammatillisissa perustutkinnoissa on jatkossakin yhteiset tutkinnon osat eli niin sanotut yleissivistävät osat, joiden laajuutta jopa hieman kasvatetaan nykyisestä. Tämä on hyvin tärkeätä, koska PIAAC-tutkimuksessa, missä arvioidaan aikuisten osaamista, on osoittautunut, että monilla aikuisilla on puutteita ICT-taidoissa, kielitaidossa, matemaattisissa valmiuksissa ja äidinkielessä, ihan luku- ja kirjoitustaidossakin. Näihin meidän tulee ehdottomasti panostaa myöskin siinä vaiheessa, kun aikuiset osallistuvat ammatilliseen koulutukseen.

Kiitoksia vielä kerran. Aika loppuu, mutta kiitän eduskuntaa keskustelusta, kiitän eduskuntaa yhteistyöstä ja toivotan kaikille oikein hyvää juhannusta. [Mikaela Nylander: Mun kysymykseni!]

17.49 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, tämä on tarpeellinen uudistus, mutta valitettavan monta epäkohtaa tähän nyt kuitenkin jäi. Keskityn tässä puheenvuorossani lähinnä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan yksimielisessä lausunnossa esille nostettuihin asioihin.

Ensinnäkin rahoitusjärjestelmän kertoimet voivat johtaa epätoivottuihin vaikutuksiin. Täällä on paljon ollut puhetta tästä rahoitusjärjestelmästä. Nyt 50 prosenttia on perusrahoitusta ja loput 50 prosenttia tulee tutkintojen ja niiden osien suorittamisesta, työllistymisestä, jatko-opintoihin ohjautumisesta koulutuksen jälkeen sekä saadusta palautteesta. Tämä suorituspainotteisuus voi ohjata koulutuksen järjestäjiä tutkintojen ja suoritteiden tehtävuun laadun kustannuksella. Oppilaitoksella voi olla myös kiusaus muokata valintakriteereitä niin, että valinnoissa suositaan opiskelijoita, joilla on parhaat edellytykset läpäistä koulutus nopeasti ja menestyksellisesti. Erityisen huolissani olen vailla ammatillista koulutusta olevista nuorista aikuisista, joita meillä on valtava määrä. Mistä löytyy oppilaitokselle motivaatio valita heitä opiskelijoiksi, jos tulossa on paremmilla opiskeluvalmiuksilla olevia juuri peruskoulun päättäneitä nuoria? Lisäksi työllistymisen painottaminen suosii matalan työttömyyden alueella sijaitsevia oppilaitoksia ja voi siten vahvistaa koulutuksen alueellista keskittymistä.

Näiden epäkohtien korjaamiseksi perusrahoituksen osuutta olisikin nostettava. Erityisen tärkeää on varmistaa, että erityistä tukea opintoihinsa tarvitsevien opintoihinpääsy varmistetaan joko perusrahoituksen nostamisella tai muilla taloudellisilla kannustimilla. Erityistä tukea tarvitsevat ja erityisoppilaat tarvitsevat usein myös enemmän lähiopetusta ja henkilökohtaista ohjausta.

Nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen hallinnollisessa yhdistymisessä tulee huomioida myös nuorten ja aikuisten erilainen tuen ja ohjauksen tarve. Yhteiskunnallisen tehtävän ja työelämän ammattihenkilöiden kouluttamistehtävän lisäksi ammatillisessa koulutuksessa on nuorten kohdalla myös kasvatuksellinen tehtävä. Koulutuksen tavoitteena on myös antaa opiskelijoille ammatillisen kehittymisen ja jatko-opintokelpoisuuden kannalta riittävät valmiudet. Resurssien vähentäminen on tarkoittanut monessa oppilaitoksessa opettajien ja oppituntien vähentymistä, ja siitä voi tulla vakava uhka edellä mainittujen tavoitteiden toteutumiselle.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa esitimme erityisen huolen työvoimakoulutuksesta ja sen määrärahoista. Jatkossa opetus- ja kulttuuriministeriö päättää opiskelijavuosien

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

määrän. Toivottavasti tähän varataan riittävästi rahaa, sillä työvoimakoulutuksen avulla turvataan osaavan työvoiman saatavuutta, helpotetaan kohtaanto-ongelmaa ja ehkäistään työttömyyden pitkittymistä. Tähän asti työvoimakoulutus on ollut joustava tapa hoitaa näitä asioita alueilla. Riskinä on nyt, että tämä joustavuus katoaa uudistuksen myötä. Tärkeää olisikin huolehtia, että ammatillinen koulutus säilyisi jatkossakin kiinteänä osana työvoimapolitiikan keinovalikoimaa. Siksi työ- ja elinkeinohallinnolla tulee olla lakiin perustuva mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoitetun työvoimakoulutuksen järjestämislupien myöntämismenettelyyn, rahoituspäätöksiin ja toteutettavan koulutuksen sisällölliseen ja laadulliseen suuntaamiseen alueilla. Myös joustavuus opiskelijavuosien määrän säätelyssä varainhoitovuoden aikana on välttämätöntä, jotta koulutusta voidaan ohjata esimerkiksi rakennemuutoksista kärsiville alueille joustavasti.

Lopuksi, arvoisa puhemies, pari sanaa työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta:

Tämä uudistus lisää työelämälähtöisyyttä ja työpaikalla tapahtuvaa oppimista: koulutusta järjestetään käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena ja koulutus-sopimukseen perustuvana koulutuksena. Koulutus-sopimus korvaa nykyisen työssäoppimisen. Koulutus-sopimuksella oppimista ja oppisopimuskoulutusta ei määritellä säännöksessä, mikä saattaa johtaa siihen, että osaamistasoltaan samanlaiset opiskelijat tekevät työpaikoilla samoja tai samankaltaisia tehtäviä koulutus-sopimuksella ja oppisopimuksella. Tämä asettaa opiskelijat eri asemaan, koska koulutus-sopimuslaiselle ei makseta palkkaa. Koulutus-sopimukseen perustuvasta koulutuksesta ei makseta myöskään työnantajalle korvausta muuten kuin erityiseen tukeen oikeutettujen opiskelijoiden osalta, mutta oppisopimuskoulutuksesta korvaus maksetaan työnantajalle, jos työpaikalla tapahtuvasta opiskelusta aiheutuu työnantajalle kustannuksia. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa saatujen selvitysten mukaan kustannusten korvaus vaikuttaa työnantajien valmiuteen tarjota kouluttautumispaikkoja.

Edellä mainittujen syiden perusteella olisikin tärkeää, että oppisopimuksen ja koulutus-sopimuksen eroja selkeytettäisiin ja arvioitaisiin uudelleen, miten mielekäs tällainen jako on. Myös koulutuskorvauksen vaikuttavuutta opiskelupaikkojen tarjontaan on seurattava huolellisesti ja pohdittava koulutuskorvauksen laajempaa käyttöönottoa.

Työpaikalla tapahtuvalla ohjauksella on suuri merkitys opiskelijan oppimiselle ja alalle sitoutumiselle. Siksi työpaikkaohjaajien rooli on tärkeä, ja heille on järjestettävä riittävästi koulutusta tässä muutosprosessin aikana. Lisäksi opettajilla on oltava riittävästi aikaa ja resursseja toimia opiskelijoiden rinnalla työpaikoilla tukemassa, ohjaamassa ja opettamassa opiskelijoita. Etäohjaus ei ole riittävää, ohjausta ei voi suorittaa netin tai puhelimen välityksellä. Iso kysymys onkin, miten opettajien työskentely opiskelijoiden kanssa työpaikoilla ja samalla ohjaaminen ja opettaminen onnistuvat ammatilliseen koulutukseen tehtyjen suurien säästöjen jälkeen.

17.56 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri ja hyvät edustajakollegat! Ammatillisen koulutuksen reformi on yksi maamme hallituksen kärkihankkeista ja hyvä osoitus siitä, että meidän täytyy olla valmiita uudistamaan ja päivittämään meidän yhteiskuntaamme varsin laajasti. Ammatillista koulutusta pitää ehdottomasti uudistaa. Itse asiassa tälle uudistukselle olisi ollut varmasti oikea aika jo aiemminkin, mutta voi sanoa, että parempi myöhään kuin ei milloinkaan.

Ammatillisen koulutuksen uudistaminen on välttämätöntä muun muassa sen takia, että työelämä on muuttunut ja muuttumassa paljon. Me tarvitsemme yhä uudenlaista osaamista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

ja uudenlaista ammattitaitoakin. Itse asiassa tässäkin salissa, kun keskustelija on vuosien saatossa kuunnellut, kun niitä peilaa vaikkapa nyt oman kansanedustajauran ajalta, on niidenkin aikana tullut keskusteluihin mukaan sellaisia ammatteja, joita ei vielä 10—15 vuotta sitten ollut. Tämä kuvaa sitä, että meillä tulee koko ajan uusia tärkeitä tehtäviä ja meidän pitää löytää näihin tehtäviin ammattiosaajia tulevaisuudessa.

Tässä esityksessä itse opettajana pidän hyvänä sitä, että korostetaan jokaista opiskelijaa yksilönä eli henkilökohtaista opinpolkua, osaamisperusteisuutta ja ennen muuta asiakaslähtöisyyttä eli lähestytään jokaista oppilasta yksilönä. Käytännön tekemistä vahvistetaan, se on tärkeää, lisätään myös työpaikoilla tapahtuvaa oppimista, ja niin kuin tässä debattiosuudessa on hyvin käynyt esille, tämä vaatii myös paljon näiltä yrityksiltä. Itse asiassa aiemmissa keskusteluissa ammatillisen koulutuksen ympärillä aika ajoin on hivenen ihmetellyt se, että samat henkilöt vähän keskustelusta riippuen tuovat esille tai arvostelevat sitä, että lähiopetusta on vähennetty, ja sitten samaan aikaan pitävät tärkeänä sitä, että työsäoppimistä pitää vahvistaa. Itse en näe niitä toisiaan poissulkevinä asioina, vaan itse näen ne ennen muuta toisiaan tukevinä asioina niin, että meillä pitää olla vahva, hyvä lähiopetus, joka tukee osaltaan sitä työpaikalla tapahtuvaa oppimista niin, että me emme voi ulkoistaa opetustehtävää työpaikoille, vaan niin, että yrityksissä osaamista päästään käyttämään arjessa ja vahvistamaan sitä osaamista, mikä siellä oppilaitoksessa on saatu. Eli lähiopetus tai työpaikoilla tapahtuva oppiminen eivät ole toisiaan poissulkevia tai toistensa vastakkaisia, vaan ne ovat nimenomaan toisiaan täydentäviä silloin, kun se toimii parhaalla mahdollisella tavalla.

Opetusministeri puhui äsken opettajien osaamisen vahvistamisesta, ja se on kanssa yksi erittäin tärkeä asia. Aikanaan itse sain olla pidemmän aikaa yhden ammattikoulun hallituksen varapuheenjohtajana, ja muistan silloin jo sen huolen, että osalta opettajista katosi yhteys siihen arkipäivään, mitä itse asiassa jonkin alan työnteko oli arjessa — esimerkiksi vaikkapa isot muutokset, mitä tapahtui vesi- ja viemäri- ja saneerauspuolella — ja sen myötä opetusta on monipuolistettu ja myös lisätty sitä, että opettajat käyvät työelämäjaksoilla.

Tässä uudistuksessa uudistetaan myös koulutuksen rahoitusta, toimintaprosesseja, tutkintojärjestelmää ja järjestäjäjärkennettä, ja ne kaikki ovat tärkeitä osia tässä kokonaisuudessa. Tuossa aiemmin esille nousi myös koulutussopimusajatus. Pidän sitä myös erittäin myönteisenä oppisopimuksen rinnalla nimenomaan sen takia, että meidän pitää vastata erilaisiin tilanteisiin, niin että meillä on tarjota erilaisille nuorille, erilaisille tekijöille myös mahdollisuus oppia tekemisen kautta. Tässä koulutussopimuksessa tietysti isompi muutos on se, että se ei ole työsopimussuhteinen opiskelumuoto, ja näin se tietysti avaa lisää mahdollisuuksia, että ei tuon paikan saaminen jäisi ainakaan tästä asiasta kiinni, vaan annettaisiin kaikille nuorille mahdollisuus. Tärkeää on siis etsiä hyviä keinoja, joustavia, erilaisille oppijoille ja erilaisille aloille.

Arvoisa puhemies! Lopuksi aloituspaikoista. On tärkeää huolehtia siitä, että meillä on riittävä määrä aloituspaikkoja, myös niin, että meidän aloituspaikat ovat sellaisille aloille, joilla työllistytään. Eli vaatimuksena tai kriteerinä ei voi olla pelkästään se, mille aloille nuoret haluavat. Se on tietysti yksi tärkeä, mutta myös meidän päättäjien ja niin sanotusti aikuisten pitää nähdä se, että emme kouluta nuoria sellaisille aloille, missä heillä ei ole siten aitoa työllistymismahdollisuutta. Toinen, mikä on tärkeää, on, että pitää huolehtia siitä, että opiskelupaikat ja opiskelijat kohtaavat. Edelleen meillä on alueita, missä aloituspaikat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

koja ei riitä kaikille, ja toisaalta toisilla alueilla aloituspaikkoja jää käyttämättä. Tasapainon löytäminen tässä on tärkeää.

18.02 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! 100 000 alle 30-vuotiasta nuorta ja 200 000 aikuista on vailla toisen asteen koulutusta. OECD:n selvityksen mukaan suomalaisista 20—24-vuotiaista miehistä yli viidennes on vailla työtä tai ei ole koulutuksessa. Peräti 15 prosenttia peruskoulun päättävästä ikäluokasta ei Suomessa valmistu lukiosta tai ammatillisesta koulutuksesta. Vain perusasteen varassa olevien nuorten tulevaisuudennäkymä on erittäin heikko. Heidän työllisyysasteensa jää vain 40 prosentin matalalle tasolle. Työmarkkinoilla ei tänä päivänä enää yksinkertaisesti ole juurikaan tehtäviä ilman vähintään toisen asteen koulutusta oleville. Koulutuksella ja nuoren tulevilla työllistymismahdollisuuksilla on selkeä ja suora yhteys.

Arvoisa puhemies! Luova tuho tarkoittaa rakennemuutosta, jossa vanhat rakenteet murtuvat ja uusia korvaavia syntyy tilalle uusien teknologioiden sekä uusien toimintamallien myötä tuottavuuden samalla kasvaessa. Työpaikkoja häviää, mutta menetykset alkavat muuttua uusiksi työpaikoiksi uusille aloille. Tämä näkyy tänä päivänä työelämän rakenteen muuttumisessa globalisaation, digitalisaation ja robotisaation myötä. Tekninen kehitys uhkaa jopa yli 36:ta prosenttia ammattiteistä seuraavien kahden vuosikymmenen aikana. Ammatteja kuolee mutta uusia syntyy tilalle. Ihminen saattaa joutua elämänsä aikana kouluttautumaan useampaan eri ammattiin ja vaihtamaan alaa monta kertaa. Elämänikäisestä koulutuksesta on tullut välttämättömyys.

Arvoisa puhemies! Vastaako ammatillisen koulutuksen reformi näihin tämän päivän ja tulevaisuuden haasteisiin, siihen, että ihan jokainen suomalainen nuori ja aikuinenkin suorittaa vähintään toisen asteen tutkinnon, ja siihen, että koko ajan muuttuvan työelämän myötä elämänikäisestä koulutuksesta on tullut meille elinehto sille, että pärjäämme kovassa kansainvälisessä kilpailussa?

Ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteet ovat kunnianhimoiset, ja niihin on helppoa yhtyä. Reformi tarvitaan. On kannatettavaa, että kaikki ammatilliset tutkinnot ovat osaamisperusteisia ja että tutkintoja suoritetaan yhdenmukaisella tavalla. Samoin hyvä tavoite on, että jokaisen oppijan osalta opinnot henkilökohtaistetaan ottaen huomioon ja tunnistaen aikaisempi osaaminen, samalla suunnitellen puuttuvan osaamisen hankkiminen ja tarvittavat tukitoimet.

On myös hyvä, että rahoitusjärjestelmän painopiste siirtyy suorituksia ja koulutuksen vaikuttavuutta painottavaksi koulutuksessa vietetyn ajan sijaan. Uskon tämän kannustavan koulutuksen järjestäjää yhä paremmin huolehtimaan opiskelijoista siten, että he todella saavat tarvittavan tuen, jotta tutkinto tulee suoritettua valmiiksi asti. [Tuomo Puumala: Hyvä puheenvuoro!]

Arvoisa puhemies! Synkän mustia pilviä on ikävä kyllä ammatillisen koulutuksen reformin taivaalla. [Naurua] Ammatilliseen koulutukseen tehtiin tämän vuoden talousarviossa 190 miljoonan euron leikkaukset. Rahoitusleikkaukset tehtiin etukäteen ilman siirtymävaihetta nopeasti ja mittavina. Oppilaitosten arjessa ne ovat tarkoittaneet irtisanomisia ja lähiopetuksen vähenemistä. Ammatillisen koulutuksen tason heikentymisestä ollaan oltu syystä huolestuneita.

Suuri ammatillisen koulutuksen uudistus tehdään nyt tilanteessa, jossa arvion mukaan 40 prosenttia tehdyistä rahoitusleikkauksista on vielä toteutumatta, tämä samaan aikaan, kun uudistus on tuomassa paljon lisätehtäviä, joihin hallitus ei ole osoittamassa tarvittavaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

lisärahoitusta. Esimerkiksi Kuntaliitto on laskenut, että uudistuksen toteuttamiseen tarvittaisiin lisärahaa 84 miljoonaa euroa. Hallituspuolueet ovat olleet ikävä kyllä tässä asiassa kuuroina. Rahoituksen riittävyys onkin aivan välttämätöntä ottaa uudelleen tarkasteluun seuraavan talousarvion valmistelussa. On hyvin vaikea rakentaa uudenlaista ammatillista koulutusta, kun rahoitus samalla vähenee.

Arvoisa puhemies! Reformin yksi suurimpia muutoksia on, että nykyinen työssäoppiminen korvataan koulutussopimuksella. Oppiminen tapahtuu reformin myötä yhä enemmän työpaikoilla. Yksi esityksen vakavimmista heikkouksista onkin, ettei työpaikoilla lisääntyvän oppimisen myötä kuitenkaan anneta voimavaroja työpaikkaohjaajien työajan käyttöön, mahdollisiin taloudellisiin korvauksiin ja koulutukseen. Miten uskotaan työpaikkojen resursoivan oman ohjauksensa työpaikoilla, ihan vain hyvää hyvyytäänkö?

Myös opettajuuden uudistuminen edellyttää uusia kehittämis- ja lisäkoulutusresursseja. Miten ikinä oppilaitoksen opettajien ja ohjaajien aika riittää aiempaa laajempaan työpaikalla tapahtuvaan oppimisen ohjaamiseen? Jääkö myös hieno tavoite henkilökohtaistamisesta kuolleeksi kirjaimeksi, kun opettajan aika ei millään voi riittää sen tekemiseen kaikkien osalta kunnolla ja yksilöllisesti? Työssäoppimisen ohjaukseen oli aikaisemmin varattu opettajan työhön yksi tunti per opiskelija per viikko, mikä riitti alkuperähdytykseen, väli- ja loppuarviointiin sekä työpaikkaohjaajan perehdytykseen ja opettajan ohjausmatkoihin. Leikkausten seurauksena työssäoppimisen ohjauksen tunnit ovat nyt puolittuneet. Tunnit riittävät tuskin alkukeskusteluun ja loppuarviointiin. Työpaikkaohjaajilla puolestaan ei ole koulutusta ohjaustehtävään, saati aikaa oman työnsä ohella ohjata nuorta aloittelijaa työtehtävien suorittamisessa. Monessa oppilaitoksessa työssäoppimisen ohjaus toteutetaan etäohjauksena puhelimitse tai sähköpostilla. Opiskelijan arviointi on kuitenkin oppilaitoksen vastuulla.

Ei pidä myöskään unohtaa, että ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelijat aloittavat 15–16-vuotiaana, jolloin heiltä puuttuu täysin kokemus työn tekemiseen ja työyhteisössä toimimiseen liittyvistä asioista. Työnantajat työpaikoilla odottavat kuitenkin opiskelijan olevan motivoitunut ja kiinnostunut tarttumaan työhön innokkaasti. Tässä tarvittaisiin opettajaa tukemaan ja rohkaisemaan opiskelijaa toimimaan yhteistyössä työpaikan henkilökunnan ja mahdollisesti muiden opiskelijoiden kanssa. Jos opiskelija ei sopeudu työssäoppimispaikan toimintatapoihin, saattaa olla edessä jakson keskeytys tai siirtyminen toiseen ajankohtaan tai jopa se opintojen keskeytys, jota me kukaan emme halua. Olisinkin edelleen kysynyt opetusministeriltä, en ole saanut tähän vastausta: miten tämä työssäoppimisen lisääminen onnistuu, kun resurssit ovat näin niukat?

Arvoisa puhemies! Huolena on myös jatko-opintokelpoisuus. Me sosiaalidemokraatit korostamme elinikäistä oppimista ja ammatillisen koulutuksen tuottaman jatko-opintokelpoisuuden tärkeyttä. Tulee muistaa, että myös ammatillinen koulutus on väylä korkea-asteelle. Siksi myös yleissivistävien aineiden opiskelu on tärkeää, eikä se saa jäädä työvaltaisen opiskelun jalkoihin. Jo tällä hetkellä ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluihin siirtyneiden opiskelijoiden osalta on osaamisessa todettu puutteita, joita joudutaan sitten korkeakoulujen puolella lisäkurssein paikkaamaan. Tämä ei ole toivottavaa, sillä lisäopetus on pois muusta opetuksesta korkeakoulujen puolella. Lain vaikutusten seurannassa onkin erityisesti seurattava ja arvioitava jatko-opintokelpoisuuden toteutumista: toteutuuko todellinen jatko-opintokelpoisuus, kun oppiminen valuu yhä enemmän työpaikoille? Miten ylipäätään käy osaamisen tasolle? Siitä kuitenkin riippuu koko Suomen pärjääminen. Suomi pärjää vain korkealla osaamisella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Arvoisa puhemies! Monet vanhemmat ovat ihmetelleet ammattikoululaisten tyhjiä luku-järjestyksiä. Ammattikoululaisen äidin mielipidekirjoitus Helsingin Sanomissa 19.4. mu-rehti ammattikoulutuksen kelvotonta tilaa. Päätän puheeni siihen. Toivon, että sen tulevai-suuskuva ei tule toteutumaan.

"Poikani pääsi peruskoulun jälkeen ammattikouluun opiskelemaan lähihoitajaksi. Saa-vutuksestaan ylpeä nuori aloitti koulun erittäin motivoituneena. Opinnot ovat nyt kahden vuoden jälkeen osoittautuneet suureksi pettymykseksi. Pojallani ei ole lähiopetusta juuri ollenkaan, vaan lukujärjestys voi olla koko viikon tyhjä. Kouluttomille päiville ei ole jär-jestetty etätehtäviä. Koska koulussa ei olla, poikani ei ole ystävystynyt siellä juuri kenen-kään kanssa. Moni luokkatoveri on keskeyttänyt opintonsa.

Lorvimisen jälkeen koittaa usean viikon työharjoittelu, jossa nuori joutuu vajavaisin tai-doin suorittamaan vaativia huolenpitotehtäviä käytännön työssä. Poikani on vielä alaikäi-nen, mutta hän on hoitanut niin kuolleita kuin väkivaltaisiakin potilaita. Harjoitteluissa työvuorot ovat kiivastahtisia. Työtä tehdään viikonloppuisinkin. Poikani on suorittanut tehtäviään milloin kenenkin ohjauksessa. Onneksi hänellä on hyvät hermot. Poikani luok-katovereista useat ovat reuttaneet harjoittelujakson näyttökokeen, eivätkä oman poikani-kaan tulokset ole yrityksestä huolimatta häppöisiä. Näytössä vaadittava osaaminen ei ole missään suhteessa annettuun opetukseen.

Poikani sisarukset käyvät lukiota. Pitkät lukiopäivät rakentuvat täysin korkeatasoisen lä-hiopetuksen varaan, ja lukiolaisten vanhempiin pidetään tiiviisti yhteyttä.

Kauhistuneena mietin, mitä ammattikoulutuksen säästöt ja reformi tuovat tullessaan. Tulevaisuudessa poikani saisi nykyistäkin vähemmän kipeästi tarvitsemaansa lähiopetus-ta. En ihmettele lainkaan, että ammattikoululaisten hyvinvointi on lukionuoria heikompaa. Koulutus tuottaa eriarvoisuutta jättämällä ammattikoululaiset heitteille."

Vetoan hallitukseen, että ammatillisen koulutuksen rahoitusta lisätään, jotta tärkeä am-matillisen koulutuksen reformi voidaan toteuttaa kunnolla, eikä tämä ammattikoululaisen äidin kirjoitus ole ammatillisen koulutuksemme kuva reformin jälkeen.

18.12 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Totta kai me kaikki toivomme, että tämä äs-ken kuultu puheenvuoro ei olisi ammatillisen koulutuksen tulevaisuus, ja siksi juuri me tar-vitsemme tämän reformin, että näin ei kävisi. [Outi Alanko-Kahiluoto: Eri mieltä!]

Ammatillisen koulutuksen reformilla lisätään työpaikoilla tapahtuvaa oppimista. Tämä vahvistaa ammatillisen osaamisen kehittymistä tutkitusti ja myös parantaa mahdollisuuksia työllistyä opintojen jälkeen. Opiskelijoiden ohjaamista vahvistetaan yhteistyötä kehit-tämällä opettajien ja työpaikkaohjaajien välillä. Uusi koulutussopimusmalli tarjoaa myös erinomaisen välineen työpaikoilla tapahtuvan oppimisen lisäämiseksi. Koulutussopimuk-sella korvattaisiin nykyisen mallinen työssäoppiminen.

Lainsäädännössä määriteltäisiin yhtenäiset käytännöt koulutuskorvauksen maksami-seen. Tällä hetkellä lainsäädäntöä ei ole, mikä on johtanut siihen, että eri alat ovat epätasa-arvoisessa asemassa keskenään.

Jatkossa opiskelijalle laaditaan myös henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitel-ma. Tämä nimenomaan on yksi tämän uudistuksen kulmakivistä. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisen opiskelijan kohdalla katsotaan, millä tavalla hänen tapauksessaan määritelty osaa-minen parhaiten saavutetaan: tapahtuuko se työpaikalla, työssäoppimisena, oppisopimus-koulutuksena tai koulutussopimuksen puitteissa tai sitten koulussa opiskelemalla. Uudella

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

kehittämissuunnitelmalla varmistetaan jokaiselle siis riittävän yksilöllinen opintopolku ja riittävä tuen saaminen.

Arvoisa puhemies! Rahoitusjärjestelmän uudistaminen tähtää vaikuttavuuden vahvistamiseen. Jatkossa opiskelijoiden pääluvusta tulee perusrahoitusta, mutta opiskelijoiden opinnoissa eteneminen vaikuttaa koulutuksen järjestäjän rahoitukseen. Kuten täällä on kuultu keskustelussa, meillä on jonkinlaista erimielisyyttä siitä, mikä perusrahoituksen määrän tulisi olla, erimielisyys on noin 10 prosentin luokkaa. Kuitenkin tämän uuden rahoitusmallin tavoitteena on nimenomaan se, että se myös muuttaa toimintaa niin, että koulutusta tarjotaan sellaisilla aloilla, joilla on myös aidot mahdollisuudet työllistyä.

Uuteen rahoitusjärjestelmään siirrytään pitkän siirtymäajan puitteissa. Vielä vuosina 2018 ja 2019 perusrahoituksen osuus tulee olemaan 95 prosenttia. Pitkä siirtymäaika mahdollistaa koulutuksen järjestäjän varautumisen mallin mukanaan tuomiin muutoksiin. Lisäksi valiokunta lausumaehdotuksessaan edellyttää, että valtioneuvosto tuo syysistuntokausittain tiedoksi sivistysvaliokunnalle rahoitusjärjestelmän vaikutukset. Tämän vuoksi on mahdollista, ja me edellyttämme siis valiokuntana myös sitä, että ministeriö tarkastelee kehitystä ja tarvittaessa muuttaa rahoitusosuuksia ja -kertoimia matkan varrella.

Tämä uudistus sisältää useita elementtejä, joilla koulutuksen keskeyttämistä torjutaan ja toisaalta aloituspaikkojen määrää peruskoulun päättäneille eli niin sanottua koulutustakuuta vahvistetaan ja turvataan. Tärkeimpänä tässä on nimenomaan tämä niin kovasti kritisoitu rahoitus. Rahoituskertoimet, joista täällä nyt tähän mennessä ei juurikaan ole puhuttu, kannustavat ottamaan opiskelijoina perustutkinto-opiskelijoita eli niitä peruskoulun päättäneitä, joilla ei vielä ole aiempaa tutkintoa. Tämä toteutuu siten, että perustutkinnoista saatava rahoituskerroin on korkeampi kuin ammattitutkinnoista ja erityisammattitutkinnoista saatavat kertoimet. Toisaalta sitten suorituksista ja tutkinnoista saatava rahoitus kannustaa oppilaitoksia todella huolehtimaan opiskelijoiden etenemisestä opinnoissaan. [Hälinää] Jos huomataan, että opiskelija ei etene opinnoissaan eikä saa suorituksia, koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus osoittaa ja etsiä tutkinto tai joku muu palvelu, joka paremmin soveltuu, jos opiskelija meinaa keskeyttää opintonsa ilman hyväksyttävää syytä.

Täällä on esitetty kritiikkiä ja huolta siitä, mitä tapahtuu työpaikoilla tapahtuvassa oppimisessa ja siihen liittyvässä ohjaamisessa. Nythän tämän uudistuksen jälkeen myös näytöt pyritään siirtämään pääosin työpaikoille, käytännössä niihin työtehtäviin, joissa työssä tulisi olemaan, jotta pystytään osoittamaan riittävä osaaminen tuleviin töihin. [Hälinää]

Työssäoppiminen tapahtuu pääosin kahdella tavalla, joko koulutussopimuksella tai oppisopimuskoulutuksella. Oppisopimuskoulutus on samanlainen kuin aiemminkin, ja se on työsuhteinen. Koulutussopimus taas ei sitä ole, ja se perustuu sopimukseen oppilaitoksen ja työpaikan välillä. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Siinä sopimuksessa sovitaan, mitä osaamista sen koulutussopimuksen puitteissa on tarkoitus saavuttaa. Täten ei tällaista vaaraa pitäisi olla, että opiskelijoita käytetään ikään kuin ilmaistyövoimana, [Hälinää] vaan nimenomaan päinvastoin itse näen huolena sen, että...

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Multala, odotatteko hetken. — Hyvät edustajat, kun tämä sali on nyt tosi tyhjä, niin kaikki nämä teidän keskustelunne kuuluvat yhtä voimakkaasti kuin puhujan ääni. Annetaan puhujalle nyt rauha tehdä työtään.

Jos maltatte ihan hetken, puheeni ei kestä enää kovin pitkään. Mihinköhän jään? — Taisin puhua koulutussopimuksesta. Eli oma huoleni ei niinkään liity siihen, että opiskelijoita

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

käytettäisiin ilmaisena työvoimana, vaan päinvastoin siihen, onko työpaikoilla riittävästi työpaikkaohjaajia, koska erityisesti pienissä yrityksissä se, että opiskelijaa tarvitsee ohjata, tietysti vaatii aikaa ja voimavaroja, ja työtkin tulisi tulla tehdyksi.

Vielä tästä jatko-opintokelpoisuudesta mainitsisin, että ammatillisten tutkintojen jatko-opintokelpoisuus ei muutu. Jatkossakin ammatilliset tutkinnot antavat yleisen jatko-opintokelpoisuuden ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin. Kuten ministerinkin suulla kuullimme, ammatillisissa perustutkinnoissa on jatkossakin yhteiset tutkinnon osat, niin sanottu yleissivistävät osat, joiden laajuutta hieman kasvatetaan nykyisestään.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on yksi Suomen koulutushistorian suurimmista uudistuksista. Tämä ammatillisen koulutuksen reformi on tärkeä rakenteellinen uudistus, ja tätä on valmisteltu tiiviissä yhteistyössä ammatillisen koulutuksen kentän kanssa. Me olemme käsitelleet valiokunnassa tätä esitystä koko kevään, ja tähän käsittelyyn on osallistunut laaja joukko asiantuntijoita. Tätä reformia ja sen tavoitteita on laajalti kannustettu. Kritiikistä olemmekin täällä salissa jo kuulleet pääkohdat. On kuitenkin todettava myös se, että lausuntokierroksen jälkeen eli ennen eduskuntakäsittelyä ministeriö huomioi jo useat lausunnonantajien esittämät muutokset, ja samoin asiantuntijakuulemisen myötä sivistysvaliokunta teki täsmennyksiä suurin määrin esitykseen. Esimerkiksi opettajan roolia vahvistettiin, henkilökohtaistamisprosessia tarkennettiin ja kiinnitettiin huomiota vaativaa erityistä tukea saaviin opiskelijoihin ja heidän asemaansa. Onkin hienoa kuulla, että ministeri totesi, että tätä työtä jatketaan.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen uudistuksen tavoitteena on vastata koulutuksen läpäisyn haasteisiin sekä tulevaisuuden työelämän osaamistarpeisiin. Uudistuksen keskiössä on opiskelija, jonka ehdolla esitystä on valmisteltu. On hienoa, että saamme tämän esityksen nyt vielä ennen kesätaukoa eduskunnasta ja reformin voimaan pikimmiten.

18.21 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelussa oleva toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudistus on suurin koulutuspoliittinen uudistus 20 vuoden ja koskettaa arviolta 300 000:ta opiskelijaa. Noin puolet peruskoulun päättävistä jatkaa ammatilliseen koulutukseen, ja lisäksi ammatillisessa aikuiskoulutuksessa opiskelee arviolta 150 000 aikuista.

Uudistuksella ammatillinen koulutus siirretään jatkossa entistä enemmän työpaikoilla tapahtuvaksi. Lain mukaan jopa koko ammattikoulun oppimäärä on mahdollista suorittaa eri työpaikoilla niin sanotuilla koulutusopimuksilla, joita siis on mahdollista ketjuttaa. Tämä vaarantaa opiskelijan mahdollisuuden oppia ja saada laadukasta opetusta, kun koko tutkinnon voi suorittaa saamatta kertaakaan pedagogisesti pätevän opettajan opetusta ammattioppilaitoksessa. Tässä kohtaa haluan kyseenalaistaa sen, että tällä lailla pystyttäisiin vähentämään keskeyttämiä ammatillisessa oppilaitoksessa opinnoissa, niin kuin ministeri sanoi uskovansa.

Tämä uudistus pitää sisällään rahoitusmallin, jonka mukaan oppilaitoksia tullaan jatkossa palkitsemaan entistä enemmän niin sanotuista suoritteista. Tämä kannustaa oppilaitoksia rusinanpoimintaan eli suosimaan opiskelijavalinnoissa itsenäisesti pärjääviä opiskelijoita, kun taas heikomman keskiarvon opiskelijat, jotka kaikkein kipeimmin tarvitsisivat opiskelupaikan, joutuvat entistä heikommalle. Huoli on kova myös erityistä tukea tarvitsevista opiskelijoista jatkossa. Kuten edeltävässä keskustelussa tuli ilmi, sivistysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa asiantuntijat pitivät tätä rahoitusmallia vaikeana myös siksi,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

että se on vaikeasti ennustettava ja epävarma ja tekee koulutuksen suunnittelusta entistä vaikeampaa koulutuksen järjestäjille.

Viimeisin Pisa-tutkimus osoittaa oppilaiden ja oppilaitosten välisten oppimiserojen kasvavan edelleen. Taustan vaikutus koulutukseen on kasvussa. Koulutuksellisen eriarvoisuuden taittamisen tulisi olla kaikkein tärkein koulutuspoliittinen kysymys, johon jokaisen koulutuksellisen uudistuksen, etenkin näin mittavan, tulisi tässä ajassa pyrkiä vastaamaan. Hallitus kuitenkin uudistaa ammatillista koulutusta täsmälleen päinvastaiseen suuntaan. Koulutuksen tasa-arvosta huolestuneen lainsäätäjän tulisi tehdä kaikkensa koulutuksen eriarvoistamisen pysäyttämiseksi. Hallitus toimii nyt päinvastoin uudistaessaan ammatillista koulutusta tavalla, joka asiantuntijoiden mukaan kasvattaa alueellista eriarvoisuutta sekä opiskelijoiden ja oppilaitosten välistä eriarvoisuutta entisestään. Ammatillisen koulutuksen uudistaminen hallituksen esittämällä tavalla vaarantaa siis merkittävästi sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumisen.

Uudistuksen tavoite koulutuksen kehittämisestä opiskelijälähtöiseen suuntaan on sinänsä hyvinkin kannatettava, mutta hallituksen koulutusleikkausten ja edellä mainitun rahoitusmallin vuoksi sitä on mahdoton toteuttaa. Uudistuksen onnistuminen edellyttäisi merkittäviä lisäpanostuksia ammatilliseen koulutukseen, ei suinkaan leikkauksia. Kuulemisissa tuli ilmi, että esimerkiksi Kuntaliitto on laskenut, että tämän uudistuksen toteuttaminen vaatisi 84 miljoonan euron lisämäärärahan, jota ei siis ole tulossa.

Hallitus leikkaa ammatillisesta koulutuksesta vuonna 2017 yhteensä 190 miljoonaa euroa, ja rajut säästöt näkyvät jo nyt ammatillisen koulutuksen kentällä. Oppilaitoksia on suljettu, lähiopetuksen määrä romahtanut ja tuhansia opettajia irtisanottu. Hallituksen politiikka on heikentänyt oppimistuloksia, kasvattanut koulutuksen keskeyttäneiden määrää ja tehnyt koulutuksesta vaikeammin saavutettavaa. Alueellinen eriarvoisuus on kasvanut. Joillain alueilla lähiopetuksen niukkuus vaarantaa jo työturvallisuuden.

On pelottava ajatus, että jättileikkauksista on vielä 40 prosenttia toteuttamatta. Ammattiin opiskelevilla ei ole mitään takeita siitä, että he saavat tarvitsemansa lähiopetuksen ja ohjauksen työpaikalla tai oppilaitoksessa. Määrärahoja työpaikalla tapahtuvan koulutuksen kehittämiseen ei ole varattu eikä työpaikkaohjaajia ole koulutettu. Ei ole vaikea ennustaa, että parhaiten työpaikoillakin tulevat pärjäämään ja työssä oppimispaikkoja saamaan itsenäiset, hyvin pärjäävät opiskelijat.

Kaiken kaikkiaan vaikuttaa vahvasti siltä, että hallitus on kokonaan luopunut nuorten koulutustakuusta. Työssäoppimispaikkoja tuskin riittää kaikille nuorille, sillä niistä on nyt jo monilla aloilla ja kaupungeissa pulaa. Koulutustakuusta kiinni pitäminen edellyttäisi, että jokaiselle nuorelle taataan opiskelupaikka, riittävästi oppitunteja sekä laadukasta opinto-ohjausta.

18.28 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty minusta hyvä ja perusteellinen keskustelu tästä koulutuksen reformista. Seurasin sitä tuolla työhuoneessani huolellisesti ja totesin, että varsinaiset alalle vihkiytyneet ammattilaiset ovat täällä käyneet kyllä pajatsonsa tyhjentämässä hyvin monipuolisesti ja myös ministeri täällä istui pitkään kuuntelemaan.

Tosiasia on se, että suomalaisen koulutuksen taso on jo laskusuunnassa, se siis laskee joka päivä. [Pertti Salolainen: Huono juttu!] — Se on huono juttu, aivan oikein. — Valittavaa on se, että tämä koulutusreformi ei ole nostamassa tätä koulutuksen tasoa, se on eri valiokuntien asiantuntijakuulemisissa käynyt ilmi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Työ- ja tasa-arvovaliokunnalla oli mahdollisuus käydä tutustumassa Saksassa Berliinissä saksalaiseen työreformiin, siihen, miten se toteutettiin. Se aikajänne oli hyvin pitkä, 12 vuotta, vähän ylikin, millä se ikään kuin käynnisteltiin ja vietiin maaliin. Sillä oli enemmän vastustajia kuin kannattajia alussa, ja lopussa se vaihtui toisinpäin: enemmän oli kannattajia kuin vastustajia. Myös ammattiyhdistysliike tuki reformia sitten, kun sen tulokset tulivat näkyviin.

Sillä matkalla saimme tutustua myös saksalaiseen oppisopimuskoulutusjärjestelmään, joka uudistettiin tämän työreformin yhteydessä. Erityisenä kohteena oli keskisuuri teollisuus, jolla oli työvoimapula. Uudistus oli siis hyvin pitkälle myös tarvelähtöinen: nähtiin, että jos ei oppisopimuskoulutusjärjestelmää uudisteta, niin ei tulla saamaan riittävästi työntekijöitä, mikä vaikuttaa taas kansantalouden kokonaiskasvuun.

Meillä oli mahdollisuus tutustua Vattenfallin koulutustiloihin ja myös haastatella siellä olevia nuoria opiskelijoita ja kuulla se, että tämä koulutuspaikka, jonka he olivat saaneet, sisälsi myös tälle työnantajalle velvollisuuden työllistää. Nämä oppilaat olivat hyvin tyytyväisiä siihen, miten heitä kohdeltiin, koulutilat olivat loistavat, ja he olivat tyytyväisiä myös siihen korvaukseen, jonka he työstään saivat sinä koulutusaikana. Erityisesti kiinnittivät huomiota korkeatasoiset koulutustilat, joissa siellä opetusta annettiin. Tässä olisinkin nyt kiinnittänyt huomion juuri siihen, että tässä uudessa ajatuksessa, että koulutussopimukseen perustuvaa opetusta annettaisiin työpaikalla ilman, että on riittävästi kiinnitetty huomiota siihen, kuka siellä antaa sen koulutuksen ja minkälaisilla valmiuksilla, on riski. En väitä, että näin tulee tapahtumaan, hyvät edustajat, sanon vain, että tässä on meillä seurannan paikka. Tässä on nimittäin sellainen riski, että syntyy ikään kuin kahden kerroksen ammattilaisia: syntyy niitä, joista ajatellaan, että ai, nämä ovat niitä, jotka ovat saaneet siellä työpaikalla ammatin, ja sitten ovat nämä, jotka ovat saaneet todellisessa ammattikoulussa ammattikoulutuksen. Tämmöinen mahdollisuus on nyt tähän esitykseen ikään kuin sisällytetty. Minusta se on harmillista, koska tämä asia on tullut asiantuntijakuulemisissa esille. Minkä takia ei edellytetty selkeitä pedagogisia ammatillisia vaatimuksia niille työpaikoille, jotka nyt sitten tähän lähtevät? Niin kuin saimme Saksassa nähdä, se oli hyvin keskeistä, ettei luoda sellaista mallia, jossa syntyy ikään kuin kahdentasoisia ammattilaisia.

Arvoisa puhemies! Sitten tämä oma kokemukseni: Olen saanut olla työnantajana tarjoamassa oppisopimuskoulutuspaikkoja ja nähnyt, että se on hyvin haasteellinen tehtävä. Se ei ollenkaan ole sellainen, että nyt meillä on työvoimatarvetta ja tässä olisi hyvä ottaa muutama nuori meille nyt oppisopimuskoulutuksella tänne tätä työtä tuottamaan. Kyllä meidän ensimmäinen, voisi sanoa, karikkomme oli se, miten tämä arviointi ja opetus siellä työpaikalla tehdään. Se nosti meillä kyllä sitä kynnystä jatkaa sitä toimintaa, koska emme olleet aina ihan vakuuttuneita, olemmeko riittävän taitavia. Toisaalta oli sitten sen koulutuslaitoksen yhteydenpito, joka nyt tässä järjestelmässä jää paljon niin sanotusti heikommalle hapelle: oli hyvin tärkeää, että se oppilaitos sitten, joka sen varsinaisen tutkinnon myönsi, vastasi siitä korkeatasoisesta opetuksesta tässä oppisopimuskoulutuksen aikana.

Sitten vain ihan muutama sana näistä syrjäytymisvaarassa olevista nuorista: Useinhan tämmöisellä nuorella on siellä taustalla joku sellainen tapahtumasarja, joka on vienyt hänet innon opiskella. Sen takia näiden mahdollisuuksien osalta, joita nyt heille tässä tarjotaan, pitäisi varmistua siitä, että se niin sanottu rinnalla kulkeminen voi toteutua huomattavasti huolellisemmalla tavalla kuin nyt tässä esityksessä on kuvattu.

Huolimatta kaikesta tästä — ehkä vähän negatiivisestakin — arviosta tämän uudistuksen suhteen pidän kyllä tätä uudistusta tärkeänä ja merkittävänä. Mutta tässä on asioita, joi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

hin olisi tärkeää kyllä jonkinlainen seurantaryhmä saada aikaiseksi, jotta nämä asiat lähtisivät hyvällä tavalla menemään eteenpäin. — Kiitoksia. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

18.34 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kiitos edustaja Laukka-selle erittäin hyvästä puheenvuorosta. Tämä edustajan esittämä huoli kahden kerroksen väestä on aiheellinen, vaikka se on kärjistetty, koska nythän se ongelma on se, mistä nyt äänestämme huomenna, että tälle koulutussopimukselle ei ole asetettu kattoa. Teoriassa nuori voi opiskella tutkinnon koulutussopimuksella työpaikalla. Tähän on kiinnitetty huomiota. Ja ajatelkaa, miten siinä toteutetaan näitten yhteisten aineiden opettaminen ja opiskelu, jotka ovat tätä ammattisivistystä: matematiikkaa, luonnontiedettä, suomen kieltä, äidinkieltä ja niin edelleen. Eli tässä mielessä tämä on enemmän kuin tarkan seurannan paikka, jotta näin ei kävisi. Pitäisi olla niin, että koulutussopimus on muutaman kuukauden, sitten siirrytään oppisopimuskoulutukseen ja näin. — Kiitoksia.

18.35 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassahan koulutussopimus on kerrallaan muutaman kuukauden mittainen, koska tämä asia on ratkaistu tutkinnon osilla, elikkä koulutussopimus solmitaan aina tutkinnon osaan tuon henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen ohjelman perusteella. Sillä tavalla jokainen opiskelija saa kyllä aika räätälöidyn paketin siinä. En olisi siitä kovin huolissani, mutta totta kai sitä pitää tarkkailla, kuten edustaja Gustafsson sanoi.

Ylipäättänsä tämä työssäoppimisen kokonaisuus lienee kuitenkin niin, että se siirtymä työelämään on aika maltillinen, eli en usko, että nyt kaikki ryntäävät saman tien työelämään, koska ei niitä työpaikkoja mistään taikomalla valtavaa määrää yhtäkkisesti synny, vaan se taitaa sittenkin olla enemmän väline koulutuksen järjestäjälle miettiä, olisiko koulutussopimus juuri tälle nuorelle hyvä vaihtoehto vai oppisopimuskoulutus hyvä vaihtoehto. Sitä kautta uskon, että nuo määrät lisääntyvät, mutta sittenkin todennäköisesti aika maltillisesti.

Puhemies Maria Lohela: Puhujalistaan.

18.37 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa puhemies! Eilen tässä salissa keskusteltiin varsin pitkään ja perusteellisesti työn murroksesta ja siitä, kuinka suomalainen työ ja työelämä muuttuvat. Oikeastaan sellaisena lopputulemana siitä voisi todeta, että ainoastaan muutos on pysyvää. Tietysti työ pysyy, mutta se muuttuu ja muuttaa muotoaan, ja siltä pohjalta on mielestäni johdonmukaista, että tänään keskustelemme ammatillisen koulutuksen uudistuksesta, joka on nyt aivan tässä lainsäädännön osalta loppusuoralla.

Haluaisin tähän alkuun kommentoida vähän tätä keskustelua, mitä täällä on käyty liittyen näihin koulutuksen keskeyttämisiin. Se on erittäin vakava ongelma. Tietyissä oppilaitoksissa se on tähän asti ollut isompi ongelma kuin toisissa. Oppilaitoskohtaiset erot ovat paikka paikoin aika isoja. Tähän tietenkin vaikuttavat monet asiat, ja nytten tietysti näiden budjettileikkauksien johdosta on selvää, että resurssit koko kentällä heikkenevät, mutta pitää muistaa, että kaikki ei aina ole kiinni niistä resursseista siellä arjen tasolla: työnjohto, organisointi, se, mitenkä koko organisaatio, se koko oppilaitoksen väki, opetushenkilökunta, muu henkilökunta on sitoutunut kannattelemaan nimenomaan näitä nuoria, viemään heitä siitä koulutuksesta läpi, kuinka se on muiden viranomaisten kanssa organisoitu, onko siinä hyödynnetty esimerkiksi tätä mielestäni erinomaista Ohjaamo-tyyppistä toimintaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Haluan tällä sanoa vain sen, että resurssien ohella myös moni muu asia voi olla osa- ja taustatekijänä näiden keskeyttämisten takana.

On äärimmäisen tärkeää, että pyritään turvaamaan alueellisesti kattava ja monipuolinen koulutus, ja tietenkin pidän itse tärkeänä sitä, että nuorilla on jatkossakin mahdollisuudet kouluttautua mahdollisimman lähellä kotiseutuaan. Nythän jo vuosia on suunta ollut se, että ammatillista koulutusta on viety maakuntakeskuksiin, ja tästä on seurannut muun muassa se, mihinkä muun muassa edustaja Jarva tuossa aikaisemmin viittasi, että tietyillä alueilla, maaseutualueilla, jotka yleensä mielletään työttömyysalueiksi, on jopa työvoimapulaa ammatillisista osaajista. Uskonkin, että koulutussopimus voi tuoda tähän helpotusta, koska se mahdollistaa tiettyjen, kuten tässä edellä todettiin, tutkinnon osien suorittamisen työelämässä ja sitä kautta nuorille myös niiden työelämäyhteyksien luomisen ja vieläpä siellä omalla kotiseudulla, jos sieltä sopiva työssäoppimispaikka löytyy.

Tosiaan tämä työssäoppimisen lisääminen on keskustan pitkäaikainen tavoite, ja on hyvä, että se nyt toteutuu. Se kuitenkin edellyttää sitä, että yritykset saadaan mukaan, kun tätä uudistuksen käytännön toteutusta lähdetään viemään eteenpäin. Vaikka se laki säädetään täällä eduskunnassa ja ministeriöstä sitten lähtee tarvittavat ohjeistukset sen toimeenpanemiseksi tuonne kentälle, niin siellä kentällä arjen tasollahan se toimeenpano kuitenkin loppujen lopuksi tapahtuu, ja se edellyttää sitä, että sen alueen, missä ammatillista koulutusta tuotetaan, yritykset lähtevät mukaan tähän. Tämän uudistuksen valmistelun yhteydessä on oltu elinkeinoelämän ja yrittäjäjärjestöjen kanssa vuorovaikutuksessa, ja kyllä siellä minun käsitykseni mukaan on ollut varsin positiivinen suhtautuminen tähän uudistukseen. Nyt se pallo onkin todella siellä elinkeinoelämän päässä. Valmiutta ottaa opiskelijoita suorittamaan näitä tutkinnon osia niin koulutussopimuksessa kuin sitten ihan oppisopimus-koulutuksessakin olettaisi kyllä löytyvän.

Tässä uudistuksessa korostetaan opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen huomioimista entistä paremmin ja näitä yksilöllisiä opintopolkuja. Tämä yksilöllistäminen onkin mielestäni tämän reformin ihan parhaita paloja, herkullisimpia paloja tässä uudistuksessa. Se joustavoittaa koulutuksen suorittamista, ja opintojen suoritusajat saattavat myös lyhentyä ja tiivistyä, ja uskon, että näin on etenkin aikuisopiskelijoiden ja muiden ammattitaitoaan päivittävien opiskelijoiden osalta. Tämä yksilöllistäminen johtaa myöskin nimenomaan näiden syrjäytymisvaarassa olevien nuorten huomioimiseen, kunhan ne käytänteet paikallistasolla muokataan sellaisiksi, että niillä saavutetaan parhaat mahdolliset tulokset.

Pidän tärkeänä myös koko keskiasteen eli toisen asteen koulutuksen keskinäistä yhteistyötä ja myöskin tietysti toisen asteen ja korkea-asteen välistä yhteistyötä. Mielestäni näiden välistä yhteistyötä tulisikin lisätä ja madaltaa, enkä näe, että ainakaan tämä uudistus siihen hallinnollisia tai teknisiä esteitä asettaisi. Onkin tärkeää, että opiskelijat voivat hyödyntää eri koulutuksen järjestäjien tarjoamia opintoja nykyistä joustavammin. Tämä on äärimmäisen tärkeä kysymys harvaan asutuilla seuduilla, joilla päällekkäisten resurssien ylläpito ei ole järkevää. Esimerkiksi lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen välinen yhteistyö on varsin järkevää, ja siihen kyllä pitäisi entistä enemmän paikallisesti pyrkiä. [Jukka Gustafsson: Miksei kannusteita tehty nyt, kun oli mahdollista?]

Puhun vielä tässä lopussa hieman jatko-opintokelpoisuudesta, joka on tärkeä asia ajatellen tämän reformin toteutumista ja toteuttamista. Itse pidin sitä erittäin keskeisenä tavoitteena, ja hyvä, että se nyt on tässä huomioitu. On tärkeää, että ammatillisesta koulutuksesta ei tehdä minkäänlaista pussinperää, jonka jälkeen eteneminen jatko-opintoihin olisi mahdotonta. Pidän itse arvossa sitä, että ammatillisesta koulutuksesta voi edelleen edetä kor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

keakouluopintoihin. Taannoin opetusministeri asetti työryhmän pohtimaan nimenomaan ammattitutkinnon suorittaneiden sijoittumista korkeakouluopintoihin. Minulla ei ole tällä hetkellä tietoa, mikä tämän selvityksen lopputulos oli, en ole siihen ennättänyt perehtyä, mutta se on jatkossa syytä huomioida entistä vahvemmin. Olen saanut paljon yritys-elämän puolelta palautetta siitä, että ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla ei ole riittäviä valmiuksia tai näkemyksiä käytännön työelämästä ja käytännön töistä, ja tästä syystä voisikin olla ihan harkinnan arvoinen asia, että etsittäisiin toimenpiteitä, millä me voisimme lisätä ammattitutkinnon suorittaneiden etenemistä nimenomaan ammattikorkeakoulututkintoihin. Muistini mukaan noin kolmasosa ammattikorkeakoulututkinnon aloittaneista on taustaltaan ammattitutkinnon suorittaneita. Uskoisin, että tällä tavalla voitaisiin saada entistä parempia osaajia työelämään myös ammattikorkeakoulututkinnon pohjalta.

Arvoisa puhemies! Olosuhteet ammatillisessa koulutuksessa ovat tietenkin haastavat näinä aikoina, mutta itse luotan kyllä siihen, että tällä ennakkoluulottomalla ja joustavoittavalla uudistuksella annetaan välineitä ja annetaan jopa uusia välineitä ammatillisen koulutuksen kentälle, siihen, miten koulutusta, sen tarjontaa, opiskelua päivitetään tähän päivään ja tulevaisuuteen. Uskon, että onnistuessaan tämä reformi näyttää suuntaa myös koko suomalaisen koulutuksen uudistamiselle.

18.46 Ritva Elomaa uv: Arvoisa puhemies! Suomalaista koulutusta tulee jatkuvasti kehittää vastaamaan kovaa vauhtia muuttuvan työelämän tarpeita. On hyvä asia, että hallitus ajaa kärkihankkeena määrätietoisesti eteenpäin ammatillisen koulutuksen perusteellista uudistamista. Lakiuudistus on mittaluokaltaan suuri, ja sen vaikuttavuus Suomen tulevaisuuteen on todella merkittävä. Olen sivistysvaliokunnan jäsenenä päässyt seuraamaan läheltä ammatillisen koulutuksen reformin valmistelua ja kuullut lukuisten eri asiantuntijoiden lausuntoja asiaan liittyen. Pohjatyötä uudistuksen eteen on tehty mittava määrä, mikä on tarpeen, jotta ammatillinen koulutus pystyisi tarjoamaan tulevaisuudessa nuorille ja vanhemmillekin hyvät eväät elämään ja työuralle. Uudistus tähtää koulutusohjelmien päivittämiseen, työelämän ja koulutuksen parempaan yhteensopivuuteen, päällekkäisyyksien karsintaan, hallintoon kuluvan ajan ja rahan säästämiseen sekä turhien kouluttautumista hankaloittavien raja-aitojen poistamiseen.

Ammatillisen koulutuksen uudistuksen ydin on saada koulutus kokonaisuudessaan vastaamaan paremmin tulevaisuuden osaamistarpeisiin. Yksi keskeinen osa uudistusta on yhtenäinen henkilökohtaistamisprosessi, jossa tunnistetaan ja tunnustetaan opiskelijan aiempi osaaminen, suunnitellaan uuden osaamisen hankkiminen, osaamisen osoittaminen ja arviointi sekä tarvittavat tukitoimet. Lisäksi osaamisen osoittamisessa tulee korostumaan käytännön työnteko. Myös koulutuksen järjestäjille tarjotaan entistä vapaammat kädet koulutustarjonnan kohdentamisen ja oppimisympäristöjen suhteen. Oppisopimuskoulutuksen rinnalle tulee koulutussopimukseen perustuva koulutus, joka korvaa nykykuotitettujen työssäoppimisen.

Monissa asiantuntijalausunnoissa nousi esille erilaisia huolenaiheita liittyen uudistuksen käytännön vaikutuksiin. Yksi keskeinen huoli oli opiskelijoiden pärjääminen. Myös sivistysvaliokunta painottaa opettajien ja opinto-ohjaajien roolin merkitystä uudistuksen onnistumiselle. Samoin valiokunta katsoo, että opiskelijoiden kuunteleminen on olennainen asia esimerkiksi motivaatioon ja oppimisympäristöihin liittyen. Mielestäni on tärkeää suhtautua uudistukseen avoimin mielin mutta tiedostaa laajaan muutokseen liittyvät haasteet ja varmistaa uudistusten vaikutusten perusteellinen arviointi ja tarkkailu. On myös ymmär-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

rettävä, ettei huipputuloksia saavuteta yhdessä yössä vaan että muutoksen läpiviemiselle on varattava aikaa. Tietysti hyvä valmistelu edesauttaa tässä.

Arvoisa puhemies! Käytännön tekemisen merkityksen korostamisen näen erittäin hyvänä asiana. Se, mitä henkilö osaa, ratkaisee pätevyyden eikä niinkään se, mitä kautta osaaminen on saavutettu. Iso osa ammateista on opittavissa parhaiten käytännön työn kautta. Työllistyminen saattaa tyssätä toisinaan muodollisen tutkinnon puuttumiseen, vaikka henkilön käytännön osaaminen olisi riittävä ja motivaatio kunnossa. Tällaisessa tapauksessa tuntuu ajanhukalta laittaa osaaaja pitkäksi ajaksi koulunpenkille opettelemaan uudestaan osaamia asioita. Työharjoittelupaikkojen löytymiseen on panostettava ja kehitettävä yhteistyötä yritysten kanssa.

Koulutuskorvauksesta ollaan väännetty uudistuksen yhteydessä hyvin paljon. Itse näkisin sen hyvänä ratkaisuna tiettyjen alojen kohdalla, kuten esimerkiksi metsä- ja maanrakennusala, mutta ymmärrän myös käytäntöön liittyvät ongelmat. Yksityiskohtaisemmista ongelmista huolimatta uudistus on erittäin tervetullut ja uskon sen tuovan hyvää draivia ja sitä oikeaa tekemisen meininkiä ammatillisen koulutuksen kenttään.

Lopuksi totean kuitenkin, en voi olla mainitsematta sitä, että perusrahoituksen nostamiseen on paineita. Asia tuli lukuisissa asiantuntijalausunnoissa esille. — Kiitos.

18.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys ammatillisen koulutuksen uudistamisesta Suomessa on äärimmäisen ajankohtainen asia. Siitä, mitä kymmenen vuotta sitten ammatillisissa kouluissa opetettiin, olkoon sitten nuorisoaste tai aikuiskoulutusaste, maailma on muuttunut tähän päivään mennessä aivan valtavasti. Tänä päivänä puhutaan robottiteknikasta ja valmistaudumme keinoälyn tuloon markkinoille. Se tulee vauhdilla, halusimmepa tai emme. Joka tapauksessa se tulee, ja se tulee mullistamaan niin tuotantoelämää, arkielämää kuin koulutustakin, ja mielellään vielä niinpäin, että koulutus tulisi ensin, että saataisiin näihin tuleviin uusiin ammatteihin osajia. Tämän päivän maailmassa ammatteja häviää joka päivä ja uusia syntyy. Sillä, mitä kymmenen vuotta sitten tapahtui, ei välttämättä ole tänä päivänä kovin paljon käyttöä.

Joka tapauksessa tämä uusi hallituksen esitys on äärimmäisen hyvä ja se yhdistää sekä nuorten että aikuisten ammatillisen koulutuksen. Tämä yhdistäminen on äärimmäisen tärkeää, koska tämän päivän Suomessahan oppiminen on elinikäistä. Se, joka valmistuu tänä päivänä ammattiin, tietää jo työhön mennessä, että hän tulee elämänuransa aikana monia monia kertoja saamaan lisäopetusta. Tämä lakiuudistus vastaa nimenomaan siihen asiaan erittäin hyvin. Annan suuren arvon sille, että sivistysvaliokunta on tehnyt tässä erittäin hienoa työtä ja kuullut monia asiantuntijoita, käynyt pitkiä keskusteluja ja saanut tämän mietinnön siihen muotoon, että mielestäni se on vähintäänkin hyvä. Koulutus pitää saattaa ajan tasalle ja siihen tarvittavat välineet ja mahdollisuudet ja lakipykälät luoda sillä keinoin, että uusi aika kun alkaa tämän lain voimaan tultua, niin se palvelee nimenomaan parempitasoisia valmistuvia opiskelijoita työelämää varten.

Kun nämä kaksi erillistä lakia on yhdistetty, niin saavutetaan myös se hyöty, että se elämänaikaisen oppimisen tapahtuma luodaan aivan luonnollisesti. Se ei ole enää mikään ihme, että siellä on juuri opiskelija aloittavia nuoria taikka sitten jo 10—20 vuotta työelämässä olleita samassa jonossa. Se on äärimmäisen hyvä asia. Tähän astihan näitä on pidetty erillään, ja olenpa kuullut negatiivisia kommentteja siitä, että pitikö vielä vanhalla iällä lähteä opiskelemaan. Tämä uusi lakiesitys yhtenäistää tämän homman ja tekee tavallaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

opiskelun kaikille näille ikäryhmille aivan tasa-arvoiseksi. Pidän sitä erittäin suurena asiana.

Ammatilliset tutkinnot muuttuvat osaamisperusteisiksi, ja tätä osaamisperusteisuutta palvelevat sekä nämä koulutussopimukset että oppisopimukset. Suomessa on hyvät perinteet oppisopimuskoulutuksesta ja hyvät tulokset saavutettu sitä kautta. Minulla oli kunnia tämän vuoden alussa käydä kahdessa eri ammatillisessa oppilaitoksessa tutustumassa, miten opetus tapahtuu. Toinen oli metsäalan koulu Valtimolla. Metsäkonekuljettajia siellä koulutetaan — sekä motokuskeja, monitoimikonekuljettajia, että varsinaisen puutavaran kuljetukseen erikoistuneita ammattiosaajia — ja sitten siellä oli myös rekkamiesten koulutusta ja maanrakennusalan koulutusta. Ja mikä oli merkille pantavaa tässä koulutuksessa, oli se, että he ovat siinä oppilaitoksessa omaa aikaansa vahvasti edellä, koska heillä on ammatissa oppiminen, työssäoppiminen, viety äärimmäisen pitkälle. Se on todella ihailtavaa. Voi kyllä sanoa, että siinä oppilaitoksessa tämän lain henki oli otettu kiinni, vaikka tästä laista ei taidettu sillä hetkellä tietää muuta kuin se, että se on tulossa. Valtimolla käynti opetti minulle sen, että todellakin nuoret olivat innokkaasti oppimassa aidossa työympäristössä: muun muassa monitoimikonekuljettajat ja metsäkoneen kuljettajat olivat Metsähallituksen mailla leimikolla harventamassa metsää tai tekemässä uudistushakkuuta, kun samaan aikaan rekkamiehet ajoivat siellä puuta. Elikkä siellä oli aivan aito, tämän uuden lain hengen mukainen toiminta jo käynnissä. Lienevätkö ennakolta arvanneet sen, että tällöinen laki on tulossa.

Ammatillinen koulutus tapahtuu tulevaisuudessa uuden lain hengessä henkilökohtaistamisprosessin kautta, jolloin jokaisen opiskelijan omat lähtökohdat huomioidaan tarkasti. Nimenomaan tällä alkuvuodesta tapahtuneella matkalla siellä koulussa huomasin sen mielenkiintoisen ilmiön, että totta kai siellä oppilaat ovat eri lähtökohdista liikkeellä. Siellä oli äärimmäisen hyvin menestyviä, todella hyvin motivoituneita opiskelijoita, mutta oli hie-man sitten, ehkä voisi sanoa, syrjäytymisuhan alla olleita nuoria, jotka on saatu kuitenkin ammatillisen koulutuksen piiriin, ja heille oli räätälöity oma opetusohjelma, minkä mukaan he etenivät. Minusta se oli todella hienoa, ja opettajat todella sanoivat, että kyllä kun homma saadaan pelaamaan ja oppilas innostumaan opetuksesta ja ennen kaikkea siitä työstä, kun käytännön työpaikoille mennään, niin saavutetaan paras tulos. Tämä valoi minuun vahvaa uskoa siitä, että vaikka vaikeuksiakin nuorilla on, ne pystytään aina voittamaan. Siksi tervehdin tätä lakiuudistusta suurella ilolla.

On äärimmäisen tärkeätä, että Suomeen saadaan nyt kädentaitajia lisää. Meillä on, kuten olemme viime päivinä nähneet, vientitilastot hyvässä kasvussa, bruttokansantuote kasvaa kohisten, lähestytään jopa 3 prosentin lukemia, mikä on aivan todella hieno suoritus. Mutta meillä hyvin monella alalla tällä hetkellä puuttuu ammattiosaajia, ja nyt kun koulutuslait uudistetaan, niin sillä varmaan saadaan jotain hyvää aikaiseksi.

Toivon, arvoisa puhemies, lopuksi, että kun tämä laki saadaan nyt käytäntöön ja sitten vietyä tuonne kentän töihin, niin siinä samalla saadaan uudistettua asioita niin paljon, että esimerkiksi paljon puhutut, tässäkin keskustelussa esille nousseet opetusohjelmat, joissa on liian paljon vapaatunteja välillä, saataisiin häviämään. Tämäkin ongelma on meidän tunnustettava ja tiivistettävä opetusta niin, että se sijoitettu rahamäärä käytetään tehokkaasti ja samalla luodaan hyviä ammattiosaajia.

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Kiviranta. — Edustaja Kivirannan puheenvuoron jälkeen sitten keskustelu keskeytetään ja siihen palataan myöhemmin tässä istunnossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

18.57 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Hallituksen hanke toisen asteen koulutuksen uudistamiseksi on edennyt hyvässä tahdissa, ja kuten sivistysvaliokunta mietinnössään toteaa, lainvalmistelu on ollut laaja-alaista. Muutoksen myötä koulutus toteutuu samalla tavalla riippumatta siitä, onko suorittaja nuorisoasteella vai aikuisopiskelija. Opintojen suorittaminen jatkossa yhdellä toteutustavalla tuo luonnollisesti säästöjä järjestelmän yksinkertaistumisena ja samalla yhdenmukaistaa koulutuksen tason. Tämänkaltaisen opintojen toteutus myös helpottaa koulutuksen kehittämistä vastaamaan työelämän vaatimuksia. Opiskelijan kannalta on tärkeää, että aiemmin hankittu osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan sen hankkimistavasta riippumatta. Tämä lisää opintojen suorittamisen joustavuutta ja nopeuttaa opintoja, koska esimerkiksi työelämässä hankittu osaaminen otetaan huomioon opintojen henkilökohtaistamisessa. Samalla tämä on omiaan lisäämään eri taustaisten oppilaiden tasa-arvoa ja mahdollistaa tarvittaessa kouluttautumisen uuteen ammattiin.

Suomalainen koulutus on maailmalla hyvässä maineessa. Eri oppilaitoksilla onkin jo erinäisiä projekteja, joissa suomalaista koulutusta viedään ulkomaille. Toiminnasta säädettävällä lailla koulutusvienti saadaan laajaan käyttöön ja näin toimien siitä saadaan myös laajempi vientituote. Samalla on pidettävä huolta siitä, ettei koulutusvientiin osallistuminen heikennä koulutuksen järjestämisluvan mukaisen muun koulutuksen järjestämisedellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa ehdotettiin arvonlisäverolain 30 §:n muuttamista siten, että yksityinen ammatillisen koulutuksen järjestäjä lisätään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rinnalle. Sivistysvaliokunta toteaa arvonlisäverolain 30 §:n muutoksen olevan valmisteltavana valtiovarainministeriössä. Valmisteilla oleva muutos on erittäin hyvä, koska ammatillisessa koulutuksessa käytetään paljon erilaisia työkaluja ja laitteita, joiden hankintahinta saattaa olla oppilaitokselle kynnyskysymys koulutuksen järjestämisessä. Alv-kompensaatio antaa yksityisille ammattioppilaitoksille aiempaa paremmat mahdollisuudet hankkia tarvittavat opetusvälineet sekä nostaa ne tasa-arvoisiksi muiden oppilaitosten kanssa.

Puhemies Maria Lohela: Tässä kohtaa keskustelu keskeytetään ja sitä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 19.00.

Keskustelua jatkettiin kello 23.31.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä asiakohdan 4. käsittelyä.

23.31 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Puuttumatta siihen, mitä edellisessä keskustelussa käsiteltiin, olen samaa mieltä, että parhaat voimat pitää aina saada liikkeelle. Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi on tärkeä, merkittävä ja historiallisesti erittäinkin haasteellinen. Aloitan ehkä enemmänkin lähellä käytäntöä olevista ongelmakohdista, joita näen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

tässä esityksessä, ja toivon, että niitä voidaan jatkossa eri tavoin sitten vielä paremmin huomioida.

Meillä työyhteisössä ei saisi olla eriarvoisuutta samankaltaisissa tehtävissä samanlaisen oppimis- ja osaamistason omaavien henkilöiden välillä. Ja kun tällä hetkellä koulutussopimuksella oppimista ja oppisopimuskoulutusta ei määritellä säädöksissä, niin se saattaa johtaa siihen, että tilanteessa, jossa samankaltaisella osaamistasolla olevat oppijat tekevät samankaltaisia töitä, tulee semmoinen epätasa-arvoinen asetelma, että toinen tekee sitä ilman palkkaa ja toinen palkalla. Uskon, että tähän jatkossa löytyy kyllä varmasti välineitä, että pystytään määrittelemään, onko koulutussopimus kuitenkin oppisopimuskoulutuksen kaltaista koulutusta, jolloin tullaan sitten niin sanotun työsopimuksen piiriin.

Tärkeää on huomata se, että meillä on erilaisia aloja ja ne ovat keskenään hieman erilaisessa asemassa. Toisilla aloilla, erityisesti niillä, millä laitteiden pääomakustannukset ovat korkeat, tulee melkoisia haasteita toteuttaa työpaikalla oppisopimuskoulutusta mutta erityisesti koulutussopimuksella olevaa koulutusta. Meillä tässä maassa metsäkonepuolella opiskelee vuosittain 1 100 opiskelijaa. Samaan aikaan meillä tässä maassa on 1 300 alan työnantajaa, joista 60 prosentilla on vain yksi metsäkone, joten on aika mahdotonta nähdä, kuinka yhden metsäkoneen yrittäjän työpaikalle voisi tulla koulutettavia ilman, etteikö yhteiskunta tarjoa jotakin kompensatiota. Olisikin tärkeää nähdä, että oppilaitokset ja yritykset voisivat yhdessä tehdä kone-, laitehankintoja, ja kun on se tuottamattomuus, mikä siihen työssäoppimiseen ja työpaikalla oppimiseen eittämättä tulee näillä aloilla, niin tämän konehankintasubventoinnin osalta voitaisiin saada mahdollistettua se, että yrityksiä kiinnostaisi ottaa se koulutussopimuksella oleva opiskelija, mutta mieluummin tietysti työssäoppija, sinne työpaikalle.

Tähän kiinnitti huomiota työ- ja tasa-arvovaliokunta ja näki tämän tärkeänä seikkana, mutta sivistysvaliokunta ei omassa mietinnössään noteerannut sitä, huomioi kyllä työ- ja tasa-arvovaliokunnan näkemyksen siitä huolesta, mitä juuri täällä konepuolella ja erityisesti metsäkonepuolella tulee siitä, että ei näitä koulutuspaikkoja saada, ja ehdottikin omassa lausunnossaan, että tarvittaessa koulutuskorvaus otetaan käyttöön myös koulutussopimuksen yhteydessä, esimerkiksi harkinnanvaraisena. Sivistysvaliokunta kirjasi sinne vain sen, että jos on erityisiä oppimisvaikeuksia. Mutta kysymys on tässä kohtaa siitä, että täällä konepuolella, pääomavaltaisella yrityssectorilla, tätä tukea yritykset tarvitsevat jo siinä vaiheessa, että voidaan yleensä mahdollistaa siellä työpaikalla oppiminen. Meillä on mahdollisuuksia järjestää sitä, ja erilaisia projekteja tälläkin hetkellä on harjoitteilla, joissa tullaan esittämään tällaista yhteisyritysmallia, jossa voidaan mahdollistaa se, että yritykset sitoutuvat ottamaan oppisopimusoppilaita yritykseen, ja sitä kautta sitouttaa työnantaja mahdollistamaan sitten se työssäoppiminen konkreettisesti.

Edustaja Myllykoskella on unelma, jota jossakin paikkaa Suomessa toteutetaan, että me voimme konepajaan ostaa sorvin koulun puolesta ja yritys sitoutuu siihen, että 8 tuntia vuorokaudesta annetaan työpaikalla ohjausta ja loppu 16 tuntia on yrityksen käytettävissä sillä laitteella. Näin voimme edistää sitä konkreettista työpaikoilla olevaa oppimista normaaleissa olosuhteissa ja samalla työkuulttuurin kehittämistä niin näiden oppijoiden kuin muidenkin osalta.

Tässä erityinen ongelma, jonka näen olevan, on se, että koulutussopimuksella olevien oppilaiden oppimisesta vastaa nimenomaan koulutuksen järjestäjä, ja haja-asutusalueilla ja harvemmin asutuilla alueilla se resurssi, mikä näitten leikkausten vuoksi tulee olemaan rankka, on, että koulutuksen järjestäjällä ei ole mahdollisuutta selviytyä siitä työstä, mitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

edellytetään: koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus varmistaa, että työssäoppiminen todella tapahtuu. Erityisen hankalaksi tämän tekee se, että ei ole resursseja, joilla voitaisiin varmistaa se, että työpaikkaohjaajilla olisi riittävät pedagogiset taidot mahdollistaa tämä työssäoppiminen erityisesti, kun kyseessä ovat erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat. Näiden osalta ei riitä se, että henkilö osaa opettaa, kuinka sorvia käytetään. Kysymyksessä ovat silloin erityistä tukea vaativat oppilaat, ja sen pitäisi mahdollistua myös tässä. Näillä kapenevilla resursseilla tämä ei todellakaan voi olla mahdollista, ja tähän pitäisi keskittyä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: jatkokoulutusmahdollisuudet on ehdottomasti turvattava, mutta pitää huomata myös se, että tämmöiset oppimisvaikeudet omaava kansanedustaja henkilökohtaisesti haluaa sanoa tässä yhteydessä, että minä halusin päästä töihin oppimaan ammatin enkä halua, että tästä jatkokoulutusmahdollisuudesta tulee sellainen asetelma, että tämän henkilön, joka on kyvykäs tekemään ammatin vaatimia töitä, on aloitteellinen ja huippuosaaja siinä omassa työssään, työpaikkakoulutusta pidennetään maksuttomana siellä työpaikalla sen vuoksi, että hän ei omaa vielä jatko-opiskelumahdollisuuksia.

Minun mielestäni pitäisi antaa armon käydä oikeudesta siinä kohtaa, että jos tyttö taikka poika, kinesteettinen oppija, jolle ei teoria maistu, on oppinut työssään ammatin, niin hänelle pitää antaa se mahdollisuus, jos hän ammatillisen kyvykkyytensä on pystynyt näyttämään, että se nopeassa tahdissa tehdään oppisopimuskoulutusmalliksi, eikä niin, että se tämän jatkokoulutusedellytyksen vuoksi mahdollistaa sen, että hänen työpanostaan käytetään maksutta hyväksi siellä työpaikalla.

Haluan, että meidän nuoret eivät enää joudu siihen tilanteeseen, että meillä oppisopimuskoulutukseen isommissa laitoksissa pääsevät vain ne, joilla on jo tutkintotodistus tai ylioppilastodistus taskussa. Sitä kautta me olemme sulkeneet 20 vuotta niiltä nuorilta, joilta ei teoreettinen koulutus vain jostakin syystä luonnistu, joita se ei kiinnosta, mutta jotka olisivat erittäin hyviä työssäoppijoita ja sitä kautta ammattiin sijoittuvia. Tässä kohtaa minä toivon, että tätä asiaa myös huomioidaan niin, että meidän nuorille, jotka eivät ole teoreettisesti niin huippuoppilaita, kynnystä ei nosteta, vaan heille mahdollistetaan ammattiin pääsy.

23.42 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Edustaja Myllykoski teknologiateollisuuden ja metallityön asiantuntijana käytti erittäin mielenkiintoisen ja asiantuntevan puheenvuoron. Minä yhdyin siihen näkemykseen kyllä, että ne nuoret, jotka haluavat selkeästi sen ammattitutkinnon — tähän pitää tähdätä. Sitten sen rinnalla kulkee tämä mahdollisuus jatko-opintoihin, ja sekin tulee turvata. Minusta tämä on nyt mahdollista. Täällä on hallituspuolueittenkin edustajia, jotka osaavat tavallaan puolustaa tämän reformin hyviä puolia, jotka ovat siinä, että nämä ammatilliseen tutkintoon liittyvät osatutkinnot voidaan suorittaa yksittäin näin ja näin. Se turvaa ammattitaidon monille sellaisille, [Puhemies koputtaa] jotka sitä haluavat. Mutta myöskin tämä jatko-opintokelpoisuus on turvattava.

23.43 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä ammatillisen koulutuksen reformissa juuri puututaan tähän haasteeseen, mistä tässä edellä on puhuttu. Eli yksi tapa on esimerkiksi tämä vahva henkilökohtaistamisen malli, mikä ammatilliseen koulutukseen juuri nyt luodaan ja tuodaan. Eli siellä oppilaat ovat keskiössä ja mietitään järkevää etenemistä ja osaamisperusteisuutta, jotta se juurikin vastaisi sitten työelämän haasteisiin. Ja nimenomaan yksilöityjä opintopolkuja halutaan siellä edistää tämän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

lain puitteissa. Sitten myös madalletaan sitä reittiä sinne eri oppiasteisiin. Eli kyllä tässä uudistuksessa nimenomaan tähän vastataan.

23.44 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin nyt tässä myös jatkaa tätä keskustelua myös tämän reformin vaikutuksista ja myös tästä palkanmaksusta ja siitä, teetetäänkö opiskelijoilla nyt ilmaista työtä.

Eli todellakin aikaisemmin ammatillisen koulutuksen ongelmahan on ollut se, että se ei ole tarjonnut riittävästi mahdollisuuksia juuri niille opiskelijoille, jotka olisivat halunneet käytännön työelämässä oppia ammatillisen tutkintonsa. Tätä helpotetaan nyt. Oppisopimusmalli säilyy hyvin pitkälti työsuhteisena, hyvä malli. Mutta myös tämä koulutussopimus, joka tähän rinnalle tulee, on tärkeä siinä mielessä, että se nimenomaan tuo matalammaksi sitä kynnystä työnantajan ottaa työhön oppimaan. Se on myös rajattu tutkinnon osaan, eli ei ole mahdollista niin sanotusti ilmaistyövoimana käyttää jatkuvasti opiskelijaa työpaikalla. Tällaisen työnantajan kanssa ei tehdä näitä sopimuksia, eivät opiskelijat tee eivätkä koulutuksen järjestäjät tee, jos tällaista hyväksikäyttöä ilmenisi. Eikä kukaan työnantaja, yrittäjä halua itselleen sellaista mainetta, [Puhemies koputtaa] että he hyväksikäyttävät työntekijöitä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Myllykoski, ja sen jälkeen puhujalistaan.

23.45 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos, otinkin jo sitten puheenvuoroni pois sieltä, ettei pitketä tätä ainakaan minun taholtani.

Niin, kysymys on siitä, että minä halusin tuoda niitä asioita, konkreettisia pelkoja, mitä minulla on tähän liittyen. Minun mielestäni nämä periaatteet, kuinka edetään, tässä ovat erittäin hyvät, ja juuri se on hyvä, että voidaan niin sanotusti osatutkintoja suorittaa, erityisesti oppisopimuskoulutuksessa, kun tällä hetkellä sillä oppisopimuksen tietyllä moduulilla ei ole ollutkaan tutkintostatusta. Ja jos tämä nyt mahdollistaa sen, niin kuin olen halunnut ymmärtää, niin tämä on erityisen hyvä askel eteenpäin, ammatista toiseen siirtymiseen, vastaamaan teollisuudessa tapahtuviin nopeisiin rakennemuutoksiin. Tästä täytyy antaa tässä valmistelussa erityinen kiitos.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten puhujalistaan.

23.47 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Niin kuin tänään on jo todella monta kertaa todettu, ammatillisen koulutuksen reformi on mittakaavaltaan suurin koulutus uudistus kahteen vuosikymmeneen. Tämä on erittäin odotettu ja tarpeellinen uudistus. Se vastaa nykyistä joustavammin työelämän muuttuviin koulutustarpeisiin, sillä ammatteja katoaa ja uusia tulee. Koulutuksen pitää pystyä vastaamaan nykyistä nopeammin tulevaisuuden osaamistarpeisiin.

Aikuiset hakeutuvat koulutukseen jatkuvan haun kautta joustavasti ympäri vuoden, mutta keväisin järjestettävä valtakunnallinen yhteishaku pysyy, ja se on tarkoitettu lähinnä peruskoulunsa päättävälle ja vailla ammatillista tutkintoa oleville.

Tämä reformi tuo paljon mahdollisuuksia sekä opiskelijalle että koulutuksen järjestäjille. Jatkossa opiskelija voisi hankkia osaamista joustavasti itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla ja niin paljon kuin hän itse tarvitsee, viitaten äskeiseen keskusteluun. Sitä osaamis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

ta, jota häneltä puuttuu, hän voisi hankkia. Tämä tiivistää opintoja ja sen vuoksi lyhentää koulutusaikoja erityisesti aikuisopistojen opiskelijoitten osalta, näin uskon.

Tämän iltapäivän keskusteluissa on viitattu ammatilliseen koulutukseen tulevien oppilaiden jatko-opintokykyisyyteen. Peruskoulutuksesta päättötodistuksen saaneilla on todellakin hyvin erilaiset taidot, erityisesti välineaineissa, matematiikassa ja äidinkielessä, suomen kielessä. Pääosa ammatilliseen koulutukseen tulevista perusopetuksen oppilaista on opiskellut opetussuunnitelman yleisopetuksen tavoitteiden mukaisesti. Heillä kuitenkin osaaminen vaihtelee todistuksen numeroissa ilmaisten vitosesta kymppiin. Sen lisäksi päättötodistuksen saa vuosittain yhä laajeneva joukko koululaisia, joilla on ollut erityisopetuksen päätöksen mukaiset henkilökohtaiset tavoitteet, jotka eivät tavallisesti yllä lähellekään yleisopetuksen tavoitteita. Heidän taitonsa arvioidaan heidän omien tavoitteidensa mukaisesti, ja heillä on todistuksessa niin sanottu tähtiarviointi.

Kolmiportaisessa perusopetuksen tuessa myös tehostetun tuen oppilaan tavoitteet on voitu asettaa painoalueittain, jolloin osaaminen voi olla hyvinkin heikko, vaikka todistuksessa olisikin hyväksytty arvosana. Oppilaiden hyvin kirjavat taidot näkyvät ammatillisessa koulutuksessa monenlaisina tuen tarpeina. Yksilöllinen opintopolku tekee opiskelijan ohjauksesta ja tuesta entistä tärkeämpää.

Kaikille opiskelijoille tehdään jatkossa oma henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, jossa selvitetään ja tunnustetaan opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen ja osaamisen puutteet, myös ne perusopetuksessa jääneet osaamisvajeet. Entistä paremmin voidaan huomioida myös esimerkiksi vapaaehtoistoiminnassa ja harrastuksissa hankittu osaaminen. Kehittämissuunnitelmassa harkitaan, millaista osaamista opiskelija tarvitsee sekä miten osaamista hankitaan eri oppimisympäristöissä. Samalla suunnitellaan tarvittavat tukitoimet opiskelijan onnistumiseksi. Suunnitelman laatii yhdessä opiskelijan kanssa opettaja tai ohjaaja. Alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua suunnitelman tekemiseen.

Tutkinnot ovat jatkossa nykyistä laaja-alaisempia. Opiskelijalla on enemmän valinnanmahdollisuuksia erikoistua tutkinnon sisällä, ja tämä jatko-opintokelpoisuus säilyy jatkosakin. Tavoitteena pitää olla, että koulutuksessa ei saada vain muodollista jatko-opintokelpoisuutta vaan todellinen jatko-opintokykyisyys.

Koulutus työpaikalla järjestetään määräaikaiseen työsopimukseen perustuvana oppisopimuksena tai ilman työsopimussuhdetta toteutettavana koulutussopimuksena, joka korvaa nykyisen työssäoppimisen. Näitä kahta sopimusta on mahdollista yhdistellä joustavasti. Ammattitaito osoitetaan jatkossa kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa näyttämällä se pääsääntöisesti työpaikalla tai työpaikanomaisissa oppimisympäristöissä käytännön työtehtävissä.

Arvoisa puhemies! Tänään iltapäivällä puhutti kovasti myös ammatillisen koulutuksen rahoitus. Jatkossa on yksi yhtenäinen rahoitusjärjestelmä, joka kannustaa vähentämään koulutuksen keskeyttämistä, lisäämään oppimista työpaikoilla, lyhentämään koulutusaikoja ja suuntaamaan koulutusta sellaisille koulutusaloille, joilla on työvoiman tarvetta. Tämä rahoituksen laskentamalli ei ole toden totta yksinkertainen, ja siihen liittyykin koulutuksen järjestäjillä monenlaisia huolia. Tätä huolta ei ainakaan hälvennä se, että käytössä ei ole ollut mallilaskelmia. Tosin rahoituksen pitkä siirtymäaika helpottaa tilannetta: lopullinen rahoitus on voimassa vasta vuonna 2022.

Minulla itselläni on huolena ammatillisen koulutuksen saavutettavuus. Harvaan asutuilla alueilla nuorten ikäluokkien pieneneminen jatkuu edelleen ja siksi koulutuksen kysyntä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

vähenee. Tämän seurauksena koulutuksen järjestäjät ovat joutuneet ja todennäköisesti tulevaisuudessakin joutuvat muuttamaan kouluverkkoa, ja tämän seurauksena ammatillinen koulu ei enää välttämättä löydy läheltä. Mutta tämä reformi tuo myös tähän uusia mahdollisuuksia, sillä koulutusta järjestetään jatkossa lisääntyvässä määrin työpaikoilla ja ehkä digitaalisissakin oppimisympäristöissä, jolloin koulutus ei ole sidottuna juuri siihen oppilaitoksen tai toimipisteen fyysiseen sijaintiin. Työpaikalla oppiminen saattaa avata koulutusmahdollisuuksia lähellä kotia, jolloin opiskelija saattaa jo opiskeluaikana jalkansa työpaikan oven väliin. Samalla yritykselle tarjoutuu mahdollisuus saada koulutussopimuksen tai oppisopimuksen kautta osaava työntekijä.

Tämä reformi keventää normeja. Kaikkea ammatillista koulutusta säädellään jatkossa yhdellä järjestämisluvalla. Koulutuksen järjestäjien vapaus koulutuksen järjestämiseen kasvaa, ja tämä vähentää päällekkäistä hallintoa ja erilaisten suunnitelmien laatimista, mikä vapauttaa oppilaitoksissa rehtorien ja opettajien työaikaa hallinnosta opetukseen. Osaamisen hankkimisen ja osoittamisen prosessejakin selkeytetään.

Kyseessä on todellakin iso muutos ammatillisessa koulutuksessa. Sen vuoksi on hyvin tärkeää, että reformin toteutumista seurataan tiiviisti ja tarvittaessa ryhdytään viipymättä toimenpiteisiin, joilla tarkennetaan tai muutetaan käsittelyssä olevaa lakipakettia.

Lopuksi vielä totean, että tämän vuorokauden kuluessa koulutuksen järjestäjiltä saatu palaute tästä mietinnöstä on ollut hyvin rakentavaa ja positiivista.

23.54 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä on todella hieno, iso uudistus, ja olen todella helpottunut ja tyytyväinen, että olemme tässä vaiheessa. 550 sivua lakitekstiä, yli 100 asiantuntijaa. Tässä kohtaa myös kiitos oppositiolle hyvästä sparrauksesta ja hyvästä yhteistyöstä sivistysvaliokunnassa.

Tämä ammatillisen koulutuksen reformi on tärkeämpi kuin monet ymmärtävätkään, koska tämä on osa yhteiskunnan turvaverkkoa — sitä, että kukaan ei tipu sieltä läpi vaan kaikki pysyvät mukana. Lisäksi tällä on valtava alueellinen vaikutus, valtava vaikutus siihen, mikä täällä joka puolella ympärillämme on, työelämään ja alueiden ja koko Suomen tulevaisuuteen.

Tälle uudistukselle todella on tarvetta, vaikkapa niissä merkeissä, jos ajattelee, että tilastoissa 2013—2014 keskeyttämisluvut vaihtelivat 2,3 prosentin ja 19,6 prosentin välillä. Eli suurta vaihtelua eri oppilaitosten välillä, ja sitten vielä aika rajut nuo keskeyttämisluvut yleensäkin. Tähän asiaan vastaa henkilökohtaistamismalli, jossa yksilöidyt opintopolut lisäävät varmasti opiskelijoiden motivaatiota ja jossa pystytään katsomaan opiskelijalle juuri sopiva osaamisperusteinen koulutus, ja aivan sieltä oppilaasta lähtöisin voidaan räätälöidä se koulutus kokonaan. Oppilaat ovat tässä keskiössä.

Myös oppilaitokset pääsevät räätälöimään kokonaisuuksia ja paljon helpommin kohdentamaan koulutustarjontaa. Tässä muuttuvassa työympäristössä tämä joustavuus ja ketteryys on todella avainasia, jotta pysymme maailman matkassa. Se vastaa sitten tämän päivän työelämään.

Tässä koulutusvientiin myös puututaan yhtenä osana, puretaan sitä sääntelyä ja luodaan mahdollisuuksia sille, että ammatilliset opinnot voidaan räätälöidä myös tuonne ulkomaille tai sitten täällä Suomessa toteutettaviksi ulkomaalaisille opiskelijoille.

Tässä on ollut tänään paljon keskustelua oppisopimuskoulutuksesta ja koulutussopimuksesta. Periaate ja tavoitehan näillä kahdella eri mallilla on se, että joustavoitetaan näillä kahdella mallilla ja luodaan monenlaisia erilaisia tapoja ja oppimisympäristöjä oppilail-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

le ja vastataan niihin oppilaiden erilaisiin tarpeisiin ja pyritään myös motivoimaan oppilaita oppimaan semmoisissa hyvissä, innostavissa ja käytännöllisissä ympäristöissä. Koulutussopimuksen taustalla on se, että myös niillä työpaikoilla, jotka eivät voi tämmöisiä työsuhteisia työpaikkoja tarjota, on sitten mahdollisuus kouluttaa näitä opiskelijoita.

Olemme puhuneet täällä tänään paljon rahoituksesta, ja kyllä kieltämättä siellä asiantuntijalausunnoissa huolta kannettiin nimenomaan sen alueellisen saatavuuden ja näiden heikommassa asemassa olevien opiskelijoiden suhteen, että pysyvätkö he tämän rahoituksen suhteen sitten mukana matkassa. Toisaalta tätä 50 prosentin perusrahoitusmallia on myös kehuttu sen suhteen, että se on tehokas ja suuntaa oikeaan päin, eli siellä palkitaan nimenomaan töihin pääsystä. [Jukka Gustafsson: No ei kovin moni kyllä kehunut sitä!] — Mutta onneksi tässä vastataan edustaja Gustafssoninkin huoliin, eli tämä uusi malli on pitkällä siirtymäajalla.

Saimme vahvat lausumat myös mukaan, eli tätä seurataan hyvin tarkasti, kuinka se tulee sitten vaikuttamaan. [Jukka Gustafsson: Totta kai!] Minusta tämä seuranta on äärimmäisen tärkeää ottaa vakavasti ja olla sitten valmis muuttamaan sitä pohjaa, jos se siltä näyttää. Sivistysvaliokunta nimenomaan kiinnittää huomiota siihen, että seurataan vaikutuksia alueellisen ja kielellisen saavutettavuuden ja sitten tämän opintojen keskeyttämisen kannalta.

Sitten haluan tässä lopuksi vielä nostaa sen, että meidän saimme 30 miljoonaa lisää rahaa tähän toimeenpanon tukemiseen vuosille 2018 ja 2019 eli kummallekin 15 miljoonaa euroa. Valiokunnassa nähdään tärkeänä, että tämä raha menisi henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan eli juuri tämän henkilökohtaistamismallin käytäntöön viemiseen, sen digitalisoinnin käytäntöön viemiseen, sitten skaalautuvien mallien käyttöönottoon, työpaikkaoppimisen Suomen mallin luomiseen ja erityisesti erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden huomiointiin.

Näin voin kuitenkin aivan tyytyväisenä todeta, että tämä ammatillisen koulutuksen reformi on lähellä maalia tämän eduskunnan osalta, mutta oikeasti, kun ollaan ihan rehellisiä, työ alkaa vasta nyt siellä oppilaitoksissa, että nämä meidän hyvät tavoitteet myös tulevat toteutumaan.

0.01 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi on vaikutuksiltaan erittäin suuri, kuten täällä on useampaan otteeseen tänään eri puheenvuoroissa todettu. Me tarvitsemme toisen asteen koulutuksen kehittämistä, mutta se olisi pitänyt tehdä yhdessä lukion kanssa. Useat asiantuntijat ovat todenneet, että reformi olisi tullut kohdistaa koko toisen asteen ammatilliseen koulutukseen sekä lukioon sekä koko ikäluokkaan. Näin nuorten koulutuksessa lukio ja ammatillinen koulutus olisivat muodostaneet saumattoman koulutuksen jatkumon duaalimallille. Nyt tässä on riskinä, että näin ei tule tapahtumaan.

Nyt hallitus on keskittynyt ainoastaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudistamiseen toteuttamalla ensin massiiviset taloudelliset leikkaukset, ja tämän jälkeen hallitus vaatii useita uudistuksia, jotka vaativat pikemminkin lisärahoitusta kuin leikkauksia. Tämän seurauksena esityksen hyvätkin tavoitteet vaikeutuvat ja jäävät osittain toteuttamatta. Koulutuksen järjestäjillä ei ole todellista mahdollisuutta toteuttaa uudistusta toivotulla tavalla lisääntyvien tehtävien ja kustannusten takia.

Kaikkein harmillisinta tässä on se, että hallituksen esityksestä kärsivät eniten oppilaat, nuoret ja aikuiset, sekä oppilaitoksissa oleva henkilöstö, jota on vähennetty ja irtisanottu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

eri puolilla Suomea. Eli opiskelijoiden oikeus laadukkaaseen lähiopetukseen, opettajien oikeus opettaa ja työelämän tarpeet ovat jääneet täysin unholaan.

Hallituksen leikkausten takia oppilaitoksista vähennetään noin 2 000 opettajaa, mikä tarkoittaa sitä, että oppilaitoksissa tulee olemaan vähemmän opettajia ja ohjaajia, joiden puoleen nuori tai aikuinen voi kääntyä erilaisissa asioissaan. Siellä, missä resursseja ja lähiopestuntuja on pystytty tarjoamaan riittävästi, on pystytty myös ehkäisemään oppimiseen liittyviä vaikeuksia sekä opintojen keskeyttämistä. Näyttää siltä, että hallitus uskoo ja olettaa, että kaikki 16—18-vuotiaat ammatillisessa koulutuksessa olevat nuoret ovat itseohjautuvia ja hyvin pärjääviä. Totuus on kuitenkin, että monet nuoret kaipaavat tukea ja turvaa vielä toisen asteen koulutuksessa. Vastuu nuorten koulutuksesta ja tulevaisuudesta siirretään nuorille itselleen ja työpaikoille.

Tilannetta pahentaa edelleen se, että hallituksen rahoitusmalli eriarvoistaa opiskelijoita. Rahoitusmalli ei kannusta oppilaitosta ottamaan enemmän oppimiseen tukea tarvitsevia opiskelijoita. Kyselytutkimuksen mukaan jopa 82 prosenttia koulutuksen järjestäjistä katsoi, ettei uusi rahoitusmalli kannusta riittävästi ottamaan koulutukseen haastavampia tai enemmän tukea tarvitsevia opiskelijoita. Hieman alle puolet aikookin kiristää valintaperusteitaan. Tämän seurauksena riskinä on, että osa nuorista jää kokonaan koulutuksen ulkopuolelle tai he keskeyttävät opinnot riittämättömien lähituntien ja tarvittavan tuen puuttumisen myötä. Syrjäytymisen riski näiden nuorten osalta on suuri.

Hallituksen olisi pitänyt tiukemmin puuttua siihen, että se turvaa jokaiselle nuorelle toisen asteen jatko-opintopaikan. Näin ei valitettavasti tule tapahtumaan. Tästä syystä olen edelleen vahvasti sitä mieltä, että oppioikeutta tai oppivelvollisuutta — kuinka sitä halutaan sanoa — tulee nostaa 18 vuoteen asti, jotta jokainen nuori saa itselleen toisen asteen tutkinnon. Tämä nuoren oikeus pakottaa yhteiskunnan järjestämään jokaiselle nuorelle opiskelu-, työpaja- tai muun vastaavan koulutuspaikan. Nuorta ei saa jättää yksin ilman mitään kiinnityspaikkaa.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti hallitus ei ole kuunnellut myöskään työelämää eikä oppilaitoksia työpaikalla olevista oppimisen edellytyksistä ja tarpeista. Uudistuksessa olisi pitänyt ottaa työpaikat vahvemmin jo suunnitteluvaiheessa mukaan. Nyt näin ei ole ollut. Hallitus on siirtänyt suuren osan oppimisesta ja koulutuksesta työpaikoille. Työssäoppimisen määrän lisääntymisen taloudelliset vaikutukset ovat huomattavasti suuremmat kuin hallitus on arvioinut. Työpaikoilta puuttuvat tarvittavat koulutuksen ja ohjaamisen resurssit. Työpaikat ovat oppimisympäristöjä. Työpaikkaohjaajat eivät korvaa opettajia. Jotta tarvittava oppiminen opiskelijalle turvataan, edellyttää tämä tavoitteellista ja hyvää yhteistyötä työpaikan ja oppilaitoksen välillä. Työpaikkaohjaajalle täytyy turvata riittävät resurssit ja osaaminen sekä pedagoginen osaaminen. Heidän ohjaus- ja kouluttautumis- ja arviointiosaamisestaan on huolehdittava. Nyt näin ei valitettavasti kaikkialla toteudu.

Suurin osa ammatillisen koulutuksen oppilaista menee pieniin ja keskisuuriin yrityksiin työssäoppimiseen. Näillä työpaikoilla ei useinkaan ole riittävästi resursseja tai mahdollisuuksia ottaa vastuuta nuorten oppimisen vaatimasta koulutustehtävästä. Yritykset ovat myös ilmoittaneet, ettei heillä ole halukkuutta ottaa vastuuta työssäoppimisesta sen vaativuuden ja ajankäytön takia. Pk-yrityksillä ei ole resursseja irrottaa työntekijää tai ohjaajaa opettamaan opiskelijaa. Suurimmilla yrityksillä mahdollisuudet ja resurssit ovat paremmat. Tämä koettelee eri alan opiskelijoita eriarvoisesti.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama yksittäinen lisähuoli.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Kannan erittäin suurta huolta siitä, että koska ammatillinen koulutus painottuu työpaikoille, riskinä on, ettei yleissivistävien aineiden turvaamista ole huolehdittu riittävästi. Riskinä on, ettei jatko-opintokelpoisuus enää onnistu duaalimallin mukaisesti eikä nuorilla ole enää mahdollisuutta jatkaa opintoja korkeakouluun ammatillisen koulutuksen väylän kautta. Tähän asiaan olisi pitänyt kiinnittää huomattavasti enemmän huomiota. Tämä on suuri rakenteellinen ja koulutuksellinen muutos nykyisestä. Tämä on valitettavaa, koska parhaimmillaan väylä ammattiopiston kautta ammattikorkeakouluun tuo yhteiskuntaan erittäin hyviä ammatillisia osaajia ja työelämän tarpeisiin vaadittavia osaajia.

Toisena asiana on rahoituksen vaikutus työelämän osaajien turvaamiseen. Täällä on puhuttu tänään paljon perusrahoituksesta, mutta puutun yhteen asiaan, joka on ollut meidän alueellamme elikkä Etelä-Karjalassa, Kaakkois-Suomessa huolena. Perusrahoitus ohjaa myös koulutusohjelmien järjestämistä. Koulutuksen järjestäjät voivat joutua pohtimaan, kannattaako kalliita koulutuksia järjestää, kuten prosessitekniikkaa, kone- ja tuotantotekniikkaa sekä metsäalaa. Nyt esitetty rahoitusjärjestelmä ei tue eikä kannusta järjestämään näitä koulutusohjelmia. Tämä voi vaikeuttaa myös työelämän ammattiosaajien saamista tulevaisuudessa näille aloille.

Hyvää on kuitenkin se, että nuorten ja aikuisten perustutkinto yhdistetään. Myönteistä on myös se, että heille kaikille turvataan ilmainen, maksuton kouluruokailu, psykologin ja koulukuraattorin palvelut sekä yhteiset tutkinnon osat. Etelä-Karjalassa koulutuskuntayhtymässä nuorten ja aikuisten perustutkinnot hoidetaan jo monilla osa-alueilla yhdessä. Aikuisten läsnäolo nuorten parissa tukee hyvällä tavalla nuorten opiskelua, nuorten elämäntilannetta sekä vahvistaa myös heidän työelämävalmiuksiaan. Suurena ongelmana kuitenkin on, ettei rahoitus ole huomioinut tätä kokonaisuutta ja esimerkiksi aikuisten ruokailun maksuttomuutta sekä psykologi- ja kuraattoripalveluiden lisätarvetta. Tämä tuo myös omalta osaltaan lisäongelmia meidän oppilaitostemme rahoituspohjaan. [Jukka Gustafsson pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa, kun meillä on näin vähän puhujia, mennään listan mukaan.

0.11 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Kauan odotettu amisreformi eli ammatillisen koulutuksen uudistus etenee vihdoinkin. Tänään olemme käsittelemässä tätä uudistusta nyt suuressa salissa ja koko kevään olemme sivistysvaliokunnassa tehneet tätä laajaa mietintöä ja asiasta kuulleet paljon asiantuntijoita. Huomenna aloitamme äänestykset tästä asiasta, mutta kuitenkin voidaan todeta, että isoista linjoista ja tavoitteista olemme eduskunnassa pitkälti samaa mieltä. Työpaikoilla tapahtuvaa oppimista lisätään, ja myös aiempaa laajempien tutkintojen myötä työelämä ja koulutus saadaan kohtaamaan paremmin. Byrokratiaa puretaan ja raskaita rakenteita kevennetään, kun nuorten ja aikuisten koulutuksen raja-aidat poistuvat. Koulutuksen järjestäjiä kannustetaan tiivistämään koulutuksen kestoa niissä tutkinnoissa, joissa se on mahdollista.

Kaikkein tärkeintä on, että jokaiselle opiskelijalle räätälöidään oma henkilökohtainen opintopolku. Näin jokaisen opiskelijan kohdalla voidaan katsoa, saako hän tarvitsemansa opinnot suoritettua parhaiten työpaikalla vai lähiopetuksessa oppilaitoksessa. Kun kasvava määrä opiskelijoita suorittaa tutkintoaan työpaikoilla, voidaan lähiopetuksen resursseja suunnata enemmän tukea tarvitseville.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Tämän uudistuksen toteuttamisessa on oltu montaa mieltä siitä, onko tähän riittävästi nyt resursseja varattuna sitten kentällä ja oppilaitoksilla ja myös työpaikoilla. No, tämän uudistuksen toteuttamiseen on varattu nyt erityisesti 15 plus 15 miljoonaa ensi vuonna ja sitä seuraavana vuonna. Valiokunnan kanssa halusimme korostaa, että tätä tukea tämän uudistuksen toteuttamiseen pitäisi suunnata erityisesti tämän henkilökohtaistamisen toteuttamiseen, jalkauttamiseen, ja siihen, miten sen mallit pystytään valtakunnallisesti saamaan toimiviksi, niin että tämä henkilökohtaistaminen todella etenee. Myös työpaikkaoppimisen Suomen mallin luomiseksi on tärkeää, että resursseja voidaan suunnata myös siihen. Opettajien osaamista tietysti myös on hyvä ja erittäin tärkeää lisätä, mutta myöskin erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoitten huomiointi on todella tärkeää, että he eivät jää tässä uudistuksessa jalkoihin, vaan nimenomaan pystytään tukemaan heitä, jotka tarvitsevat enemmän sitä lähi- ja kontaktiopetusta.

Sitten myöskin tällä 80 miljoonan euron lisäpotilla, mikä hallituksen puoliväliriihessä linjattiin, halutaan tukea erityisesti näitten oppimisympäristöjen luomista alueelle, että työnantajat ja oppilaitokset yhdessä pystyisivät näitä oppimisympäristöjä, kalliita laiteinvestointeja paremmin järjestämään. Tämän käytännön toteuttamisen mallista tulee vielä tarkemmin linjausta jatkossa, mutta on tärkeää, että myös näihin investointeihin saadaan lisäpanoksia.

Valiokuntahan teki sitten myös neljä lausumaa, ja haluan näistä korostaa erityisesti tätä 2. lausumaa, jossa esitämme, että "Eduskunta edellyttää, että rahoitusuudistuksen siirtymäkauden aikana opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ammatillisen koulutuksen uuden rahoitusjärjestelmän vaikutuksia ammatillisen koulutuksen järjestämiseen ja tuo sivistysvaliokunnalle selvityksen tiedoksi vuosittain syysistuntokauden aluksi. Tässä yhteydessä arvioidaan myös perusrahoitusosuuden riittävyttä".

Tästä perusrahoitusosuudesta on oltu huolissaan, että onko tämä riittävän ennustettava. Jos todella näin todetaan, että tämä perusrahoitusosuus ei ole riittävällä tasolla, niin tätä pitää hyvin kriittisesti arvioida. Ja jos siltä näyttää, että se ei tule riittämään, niin tähän on vuosittain meillä sitten mahdollisuus niin opetusministeriön kuin sitten eduskunnan kautta puuttua. Tätä olemme edellyttäneet myös sivistysvaliokunnassa.

Se, mikä myös on erityisen tärkeää, on se, että eduskunta edellyttää myös sitä, että opetus- ja kulttuuriministeriö tukee ja seuraa ja sen perusteella arvioi ammatillisen koulutuksen reformin toteutumista, muun muassa vaikutuksia koulutuksen alueelliseen ja kielelliseen saavutettavuuteen, opintojen keskeyttämisen vähentämiseen ja koulutustakuun toteutumiseen. Erityisen tärkeää on seurata sitä, että oppisopimus- ja koulutusopimuspaikkamäärät lisääntyvät toimialoittain uudistuksen tavoitteiden mukaisesti.

Paljon on tuotu esiin tätä keskustelua, erityisesti pienten yritysten toimesta, tämän koulutuskorvauksen osalta, että se on hyvin vaikeaa pienyrityksissä, joissa on erittäin kalliita laitteita käytössä mutta silti vähän henkilökuntaa. Niissä yrityksissä on tuotu esiin syvä huoli siitä, miten sinne voidaan ottaa opiskelijoita oppimaan, vaikka työvoimapula on alalla kova. Tästä hyviä esimerkkejä ovat metsäkoneyritykset ja maanrakennusalan yritykset, joissa tämä tilanne on käsillä. Edellytämme, että jos tämä koulutusopimuksen käyttö ja työpaikkaoppiminen ei etene esimerkiksi näillä toimialoilla riittävästi, niin silloin pitää tarkastella niitä keinoja, miten tämä voidaan mahdollistaa paremmin. Emme saa olla siinä tilanteessa, että näillä aloilla tulee selkeä epätasa-arvo toimialojen välillä ja näitä osajia ei saada koulutettua riittävästi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Arvoisa puhemies! Näillä lisäyksillä ja nostoilla tervehdin ilolla tätä uudistusta ja toivon sille hyvää menestystä äänestyksessä.

0.18 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Pyysin hetki sitten vastauspuheenvuoroa erääseen tärkeään yksityiskohtaan, kun edustaja Kiljunen kiinnitti huomiota yhteen hallituksen esityksen ongelma- tai valuvikakohtaan liittyen toisen asteen yhteistyöhön, siis lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyöhön, jonka ajatus on tällaista modernia ammatillisuutta- ja sivistysajattelua. Lainaan toisen kerran Sastamalan koulutuskuntayhtymän kirjallista lausuntoa: "Yhtymä pitää tärkeänä, että tulevaisuudessa vahvalla koulutuksen järjestäjällä on laajan ammatillisen koulutustarjonnan lisäksi lukion ja vapaan sivistystyön tarjontaa. Näin pystytään turvaamaan kattava toisen asteen koulutuksen henkilöstön osaamisnäkökulma ja pystytään joustavasti yhdistelemään eri osaamisaloja sekä mahdollistamaan toiminta- ja laadunhallintajärjestelmään resursoiminen."

Siis suoraan sanoen tämän lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön kohdalla kokoomus on ollut tässä jarruna. Minä tiedän, että kokoomuksessa on paljon yksittäisiä henkilöitä ja vastaavia, jotka näkevät tämän asian tällä tavalla kuin Sastamalan koulutuskuntayhtymä, mutta valitettavasti kokoomuksessa tuntuu olevan enemmistö, jolle tällainen lukion puhtaus on tärkeää ja joka jotenkin vierastaa tätä yhteistyötä. Minusta se on todella valitettavaa, koska se yhteistyön kehittäminen on seissyt tosi pitkään paikallaan lähtien niistä 90-luvun lopun koulutuskokeiluista, joita aikanaan tehtiin, ja tulokset olivat loistavia. Esimerkiksi ne nuoret, jotka suorittavat kaksoistutkinnon, ammatillisen perustutkinnon ja ylioppilastutkinnon, työelämä ja elinkeinoelämä vie niin kuin viuhkana käsistä. Tämä on ongelma, jolle ei nyt tässä kohtaa näköjään voida mitään, vaikka huomenna on esitys sitten, jossa äänestetään siitä, että haluaisimme siihen vaikuttavuusrahoituksen lisätä elementin, yhden kohdan, joka kannustaisi koulutuksen järjestäjiä just tähän yhteistyöhön, ja he saisivat siitä myöskin taloudellisen kannusteen. Voi voi. No, tämä vaatii vielä näköjään työtä.

Arvoisa puhemies! Tässä monilta osin ansiokkaassa keskustelussa, jota tänä iltana on käyty, on vähän semmoinen asetelma uskovaisten vastaan sellaiset, joilla on terve epäily [Naurua] — uskovaisten ja terve epäily — ja tämä ei johdu pelkästään siitä, että olisi mukamas asetelma hallitus vastaan oppositio. Minä luulen, että joissakin kysymyksissä ikään kuin liu'utaan riman yli toisellekin puolelle, ja minua suoraan sanoen harmittaa se, että pienellä vastaantulolla hallituksen taholta, ministerin taholta, tässä olisi ollut mahdollisuus tehdä ihan tällainen yhteinen lottovoitto. Se jää nyt nähtäväksi sitten, mitä huomenna äänestetään tämän perusrahoituksen ja lisämäärärahojen kohdalta, mutta en nyt mene asioitten edelle, se nähdään sitten huomenna, koska se perusongelmahan on se, että tätä sinällään hienoa ja hyvää uudistusta on tosi vaikea toteuttaa isojen rahoitusleikkausten keskellä, kun päinvastoin tarvittaisiin lisärahoitusta moneen eri kohtaan.

Arvoisa puhemies! En nyt halua lähteä tekemään sen syvällisempää yhteenvetoa käydystä keskustelusta, mutta kyllähän tässä hallitsevana asiana oli pitkään tämä perusrahoituksen taso, jossa oppositio ja — vähän nyt ymmärsin rivien välistä — monet hallituspuolueittenkin edustajat olisivat aika valmiita nostamaan sen perusrahoituksen tason siitä 50 prosentista 60 prosenttiin, mikä antaisi oppilaitosten johdolle, opettajille paremman rauhan, vakavuuden kehittää sitä opetustoimintaa, -suunnitelmia, pedagogiikkaa ja niin edelleen. Keskustelussa todettiin, että oppilaitosten taloudesta tällaiset perustoimintamenot,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

henkilöstökustannukset ynnä muut, syövät kaksi kolmasosaa, niin että kyllähän tämä 50 prosenttia aika niukka esitys on. Ei siitä pääse mihinkään.

Me olemme oppositiossa yhteisesti myöskin ottaneet tosissaan Kuntaliiton laskelman, joka on hallituksen esityksen sisälläkin, että näitten lisämenojen, uusien tehtävien, hintalappu on Kuntaliiton laskelman mukaan suunnilleen 84 miljoonaa euroa. Emme me nyt ole oppositiossa vaivanneet eduskunnan tietopalvelua, että se olisi tehnyt nyt sitten ikään kuin uudet laskelmat, vaan varmaan tämä suuruusluokka on oikea. Tässä yhteydessä kyllä tämä hallituksen vastaantulo on todella tämmöistä niukkaslinjaa.

Sitten, arvoisa puhemies, haluan kyllä nyt vielä erikseen sanoa tästä koulutussopimuksesta, joka nyt tuodaan tällaisena uutena formaattina tähän ammatilliseen koulutukseen. Minä alkuun vierastin sitä koulutussopimusta tosi paljon, paitsi käsitteellisesti myös sisällöllisesti, mutta minä olen jonkun verran tässä asiantuntijakuulemisenkin yhteydessä alkanut hyväksyä, että siinä voi olla joku järki, koska sehän on käytännössä tätä työssäoppimisen tuomista tähän ammatilliseen koulutukseen. Mutta olennaista siinä nyt on se, että esimerkiksi itse olisin halunnut lähteä voimallisemmin kehittämään oppisopimuskoulutusta — siis oikeasti — määrällisesti, laadullisesti ja niin edelleen. Nyt tämä koulutussopimus tuo tähän tämmöisen uuden formaatin, joka on jossain määrin hyppy tuntemattomaan. Se on pakko sanoa nyt ääneen tässä yhteydessä. Kaikki on kiinni siitä, miten onnistutaan tässä henkilökohtaisen opetussuunnitelman tekemisessä ja kytkemään se siihen työssäoppimiseen. Olennaista siinä nyt on se, että en pidä järkevänä ja mahdollisena sitä, että joku nuori suorittaa koko ammatillisen tutkinnon koulutussopimuksena. Siinä ei kyllä saada riittävästi näitä ammattisivistäviä, yleissivistäviä aineita ja oppimista toteutettua. Tämä on nyt hyvin mielenkiintoinen asia seurata, miten tämän koulutussopimuksen käytäntöön viemisessä tällainen yleinen ammattisivistys saadaan toteutettua. Se jää nyt sitten nähtäväksi.

Arvoisa puhemies! Mielenkiintoista nähdä lähimpien vuoden kahden aikana, jos tämä tässä muodossa nyt sitten viedään eteenpäin äänestyksillä, viekö tämä ammattiosaamisen nousuun, mitä tietysti toivon. Mutta meillä on opposition taholta 12 pykälämuutosesitystä huomenna ja sitten meillä on 8 lausumaesitystä, jotka kertovat siitä, että on tässä olemassa erilaisia painotuksia, vaikka yhteinen näkemys tämän ammatillisen koulutuksen uudistamisen välttämättömyydestä on olemassa. — Tasan 10 minuuttia, ei tarvinnut naputtaa.

0.28 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Gustafssonin puheenvuoro kirvoitti tämän ajatuksen: Mielestäni juuri nyt kohenee tämä lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteensovittamismahdollisuus ammatillisen koulutuksen henkilökohtaistamisen kautta. Kun kerta opiskelijalle laitetaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma, mielestäni hän voi silloin helpommin sovittaa esimerkiksi lukiosta kursseja omaan koulutusohjelmaansa. Minä itse mielessäni olen tällaista — miten minä sanoisin — mielikuvaa luonut esimerkiksi matkailuopinnoista, joissa tarvitaan monipuolista kielitaitoa, että erittäin hyvin voisi ammatillisen koulutuksen opiskelija ottaa esimerkiksi e-lukiokursseja, joista hän saisi hyvin rikkaan, monipuolisen kieliosaamisen, ja näitä voitaisiin sitten lukea hänelle siihen hänen omaan koulutusohjelmaansa sopiviksi. Eli minä arvelisin, että lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyöllä saadaan paljon rikkaampi ja monipuolisempi osaaminen juuri ammatillisen koulutuksen puolelle. Matkailuala on esimerkiksi yksi, missä tarvittaisiin paljon monipuolisempaa kieli- ja kulttuuriosaamista kuin mitä nykyisellään on tarjolla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

0.29 **Jukka Gustafsson sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Parviainen, puheenvuorosta. Juuri näin, mutta toki tätä nyt löytyy tietysti teknologiateollisuuden, vientiasentajien, Kone Oyj:n ja kemianteollisuuden piiristä ja vaikka mistä. Näin se juuri on, ja sen takia tämä asia on niin tärkeä, ja sen takia huomenna esitetään, että tähän lakiin, kun siinä on osana tämä vaikuttavuusrahoitus, lisätään yksi kohta — "toisen asteen oppilaitosten opintotarjonnan kurssien suorittaminen" — jotta siihen tulee tällainen kannustava bonus ja elementti. Varmaan fiksuimmat oppilaitokset tekevät just tällä tavalla niin kuin edustaja Parviainen esitti ja niin edelleen, mutta meistä jokainen ymmärtää sen, että tällainen rakenteellinen panostus tässä yhteydessä olisi nyt se lisäarvo, mitä tämä ammatillisen reformin lainsäädäntö edellyttää. Eli kun tässä vaikuttavuusrahoituksessa on nämä työllistyminen ja jatko-opintoihin siirtyminen kohdassa 1, siihen lisättäisiin uusi, "toisen asteen oppilaitosten opintotarjonnan kurssien suorittaminen". Sitten opiskelijapalaute ja työelämäpalaute. Näin tämä asia menisi oikeasti eteenpäin. Hienoa, minä uskon, että edustaja Parviainen äänestää huomenna tämän esityksen puolesta.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.